

ממִי הנחל

איחוד האברכים דחסידי ברסלב

שע"י מורשת הנחל

50
גליון החמישים

א דיבור
דבר "מורשת הנחל"

גליון החמישים

בשמחה והתרגשות מרובה, עומדים אנו כעת ב"ה בשערי גליון החמישים, שהחל לראות אור בחודש מנחם-אב לפני כעשור ע"י 'איחוד האברכים הצעירים', כאשר מאחורינו עשרים שנות פעילות עניפה של "מורשת הנחל" ברחבי ארץ הקודש, כאשר מחודש לחודש מתרבים הפעילות ביתר שאת ועוז, לפאר ולרומם שם רביה"ק ולהוסיף פעלים לתורה ועבודת ה'.

גליון זה מתבטא מיוחד, כאשר הוא מסקר את שבת מירון מורשת הנחל, שהתקיימה בסימן "שבת לחיזוק החבורות" לשם כך הבאנו בגליון מאמרים עשירים ומקיפים, עם סיפורים ועובדות מאנ"ש, בהם מתבטאים גודל התשוקה וההתאמצות של אנ"ש בכל הדורות להתוועד ולהתאחד בחבורה, כדי לקבל את אורו של רביה"ק, אשר אי אפשר לקבלו בלי חבורה כידוע.

וכאן המקום אתנו להודות מקרב לב לכל העוזרים והמסייעים במשך כל השנים, מראשית הוצאת הגליון, ובמיוחד לכחות המחודשים עם חידוש הופעת הגליון לפני כשנה ומחצה, כה יתן וכה יוסיף חיל וכח לעבודתו יתברך, להפיץ את דעתו והשארתו בקרב אנ"ש, לחזק את האהבה והאחדות עם האויר הנח והזך, עד נזכה במהרה לראות בנחמת ציון וירושלים בביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

04

המנין שלכם

השתלשלות ייסוד ביהכ"ג של חסידי ברסלב

הספר שלי

חידושים וביאורים בתורה הזמנית

07

ניצוץ של אור

סיפורי התקרבות

לאסוקי שמעתתא

ליבון דברי רביה"ק ותלמידיו

11

הכבשן

סיפורים מכבשונה של ברסלב

עלה לתרופה

מכתבים מאנ"ש

13

לקדושים אשר בארץ

חקר קברי צדיקים

שו"ת על התבודדות

מתוך "רב שיח" בכינוס התבודדות בבי"ש

18

דער פען

מכתבים שהתקבלו במערכת

מבית הגנזים

עתיקות וגנוזות

22

נקודת החבר

לקבל דין מן דין

אין פאבריק

מהנעשה והנשמע בחבורות האברכים

28

שבת התאחדות במירון

על שום מה?

ההשארה

ליקוט אודות עיקר ההשארה של רביה"ק

מערכת "מימי הנחל"

שע"י "מורשת הנחל"

טל: 02-5388-949

05484-40814

פקס: 1532-5822-913

חודש בחודשו

אור המועדים וזמני השנה

כי אשב בחושך – ה' אור לי!

על שכילה הקדוש ברוך הוא חמתו בעצים ואבנים שבביתו ומתוך כך הותר פליטה בישראל"

אמרו לו עקיבא לעולם אתה מתמה עלינו אנו בוכים ואתה משחק? ... אמר להם: אף אני לכך אני משחק ... אם קיימים דברי אוריה יהיו קיימין דברי זכריה. ואם יבטלו דברי אוריה יבטלו דברי זכריה. ושמחתו שנתקיימו דברי אוריה. ולבסוף דברי זכריה עתידין להתקיים.

בעוצם תוקף החורבן, בעוד להבות האש בוערות ומלחכות את לשכת הגזית ואת ההיכל, את המזבח ואת קודש הקדשים; בעוד בית קדשינו ותפארתינו ניטל מאיתנו וריבי רבבות מעמינו נהרגים במיתות משונות - מוצאים חז"ל את נקודת הנחמה.

הלימוד העמוק - והקשה עד מאוד, לא רק בחורבן הכללי והגלות הכללית, אלא גם לא פחות בכל חורבן פרטי ובכל גלות פרטית - והיסודי הוא: בעיצומו של החושך, כבר מאיר האור. ומיד לאחר שגעתה פרה את געיית החורבן, נשמעה געיית הגאולה; ואם שועלים הילכו בו - הרי שאות וסימן הוא שגם נבואת הנחמה תתקיים.

מה שמו? מנחם שמו! ואינו בא אלא לנחם, עוד בהיחשך האפילה, עוד בהמשך חושך. ומה שם אביו? חזקיה שמו! ואינו בא אלא לחזק ולהאיר את זעקת הנחמה: אל תשמחי אויבתי לי, כי גם אם נפלתי - וברור שנפלתי! - מובטחני שיתקיים בי גם "קמת", וגם אם כעת אשב בחושך, הרי שוודאי ומוחלט כי ה' אור לי, וגם אמנם כעת "יריבי ריבי ועשה משפטי", בריא לי ובטוח אני באלה: יוציאני לאור אראה בצדקתו!

ומי שרוצה לפקח על חייו האמיתיים צריך לקבל לעצמו עצות מזה, שבכל המרירות והצער והיסורין שעוברין עליו בפרט בעיקר היסורים האמיתיים שהם יסורי הנפש וגלותה הגדולה שהיא רחוקה כל כך מאביה שבשמים, וכל מה שמצפים לצאת מרע לטוב מתגבר הרע בכל פעם יותר ויותר עד אשר הבעל דבר מסיתו לומר אבד נצחו חס ושלומו חס ושלומו.

אבל הוא צריך לנחם את עצמו בכל פעם ולהיות בכלל אסירי התקוה שנאמר עליהם "שובי לבצרון אסירי התקוה", להשיב לעצמו בכל פעם לומר עדיין יש לי תקוה, כמו שאמר אדו"מ ורבינו ז"ל שאין שום ייאוש בעולם כלל, ולקיים זאת אשיב לא לבי על כן אוחיל, חסדי ה' כי לא תמנו כי לא כלו רחמי לעולם וכו' (ליקוה"ל, יו"ד, ביצים ה)

ובלשון הזה אמרו לו: עקיבא נחמתנו, תנחם ברגלי מבשר.

ובשעה שנזרק הלפיד, החלו להבות האש לעלות, מעלה, מטה, פנימה, ולכלות כל חלקה טובה. ובשעה שעלו הלהבות בשאגה, ושרפו וכלו את בית קדשינו ותפארתינו, עלתה עד שמים וירדה עד שאול זעקת הכאב, זעקת היאוש, של ריבי רבבות ישראל, מביטים בעיניים כלות; מביטים ואינם מאמינים כי הם מביטים - בחורבן בית אלקינו.

מדוקר חרב, מזה רעב, נמכר לעבדים ושפחות, נשרף באש וניתן טרף לחיתו יער הלך עמנו בגולה, ומאחוריו - עמוד אש וענן, מבטא את עומק עמקותו של היאוש, את עוצם עוצמתו של השבר. והנותרים, סחופים ודווים בגלות מרה, נותרו ללא משען ומשענה. בית קדשינו עלה באש, ויצא הדר אום בכסף נחפת. ותמורו אפר על ראשיה נחפת. ונרות נכבו ומנורה נכפת.

ובעוד הלהבות בוערות, מכלות כל חלקה טובה ושורפות בצוותא חדא אבנים ואנשים, נקבעות וקובעות יום בכי ומספד לדורות, מספרים לנו חז"ל על אירוע נוסף שאירע באותו יום, ולשונם זהב, וסמיכות המעשיות, יש בהם כדי ללמדנו לימוד עמוק, שכאשר נעמיק מבט, נוכל למוצאו בכל מאורע ובכל סימן דרך בדברי ימי עם ישראל:

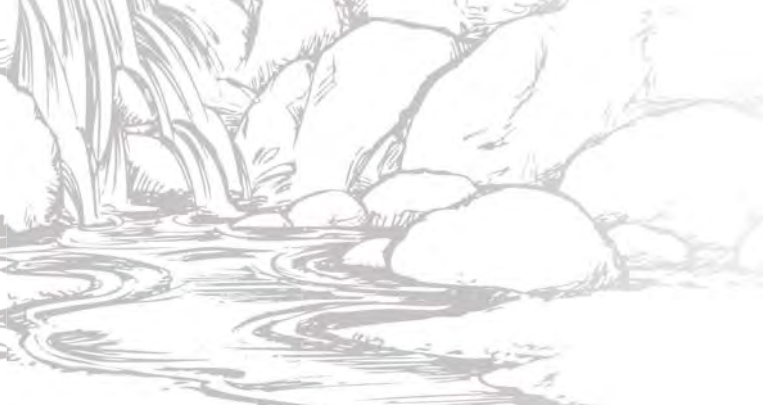
מעשה היה באדם אחד שהיה חורש. געתה פרתו. עבר שם ערבי אחד ואמר לו: מי אתה? אמר לו: יהודי אני. אמר לו התר פרתך והתר מחרשתך, שאל אותו: מדוע? השיב לו: שבת מקדשם של היהודים חרב. ומאין אתה יודע? מגעייתך של הפרה. עד שהיה עוסק איתו, געה השור פעם נוספת. אמר לו הערבי: אסור פרתך וקשור מחרשתך, שכן משיחם של היהודים נולד. אמר לו: ומה שמו? אמר לו: מנחם שמו. אמר לו: ואביו, מה שמו? השיב לו: חזקיה. (איכה רבה, א, בתרגום ללשה"ק).

קרוב לאלפיים שנה חלפו מאז ניטלה עטרת ראשינו וחרב בית מקדשינו. קרוב לאלפיים שנה שבהם עם ישראל נרדף, נשרף, הוכה ונעקד על מזבחו של בורא עולם.

יודעים אנו - יודע כל יהודי! - צערה של גלות מהו, ומבט פשוט בקינות לתשעה באב, מחורבן הבית, דרך עשרת הרוגי מלכות, הרוגי ביתר, ועד גזרות תנ"ו, גירוש ספרד, פרעות ת"ח ות"ט - והשואה האיומה, וכל הצרות, הפרעות, הרדיפות והאסונות שמקופלים ב"אוי" גלות" של לב יהודי כואב.

ואחרי כל זה, ועם כל זה, לא באה תורה ללמדנו אך ורק להתאבל על החורבן שהיה:

"מזמור לאסף? קינה לאסף מיבעי ליה! ודרש כך: שאמר אסף שירה

המנין שלכם

השתלשלות ייסוד בתי הכנסת של חסידי ברסלב

עיה"ק ירושלים תובכ"א - פרק י"ב

ישיבת ברסלב לתורה ולתפילה

תלוי ממש ענין הגאולה בכלליות ובפרטיות וכו' וב"ה עשינו התעוררות בלודז' ובפרשיסחה וכולם קיבלו עליהם לעשות בזה ופה בוורשא אנחנו מוכנים לעשות אסיפה איך לסדר זאת ולשלוח לכל הקיבוצים וכו'".

כבר בהמשך דרכו, כאשר ר' שמואל המשיך בנסיעתו ליעד שהציב לעצמו, אל ציון המצוינת עיר הגעגועים, והתארח בקראקא בבית ר' משה שמואל רוזנברג, עורר אותו לעלות ארצה כדי שיריץ תורה כמקרב נפשות בישיבה שתקום בעז"ה, בעקבות שר' משה שימש לפני כן כמגיד שיעור בישיבת ברסלב באוסטרובצה "הלכתא כנחמני".

הרעיון הבשיל סופית ביום כ"ז אלול תרפ"ט כאשר זכה להגיע לאומן וראה את אנ"ש ואת המיצר בו הם שרויים תחת גזירות השלטון הסובייטי, גמר בלבו לעזור להם לעלות לא"י באמצעות הישיבה כאמור.

ייסוד הישיבה

בדרך חזור נעצר בחשד ריגול. שם, ביושבו בכלא, קיבל על עצמו כי כאשר יינצל יקדיש את חייו למען רבינו הקדוש. ואכן ביום ספירת נצח שבנצח זכה להשתחרר מכלאו לאחר השתדלות ותפילות של אנ"ש מא"י ומאומן.

ולאחר שהתאושש כחודשיים מכל התלאות שעברו עליו, הזדרז לקיים נדרו וקרא לאסיפה את כל אנ"ש ביום ט"ו תמוז תרצ"ב, בה נתקנו תקנות מיוחדות עליהם באו על החתום כל הנאספים ואז נתייסד ה"פנקס חבר" הכולל את יסודות ותקנות החברה, עליו באו על החתום אנ"ש בארץ ישראל.

לפנקס התקנות צורף קול קורא עליו חתומים גדולי אנ"ש וכך נכתב שם:

"חוב קדוש לכל אנשי שלומינו מקטן ועד גדול ולכל מי אשר שם רבינו ז"ל יקר בעיניו ולכל מי אשר חס על כבוד השי"ת ושכינתו הק' על כל אחד לעשות בכל כוחו לסייע לזה, הן בקיום כל התקנות הקבועות, החיוב הגדול המוטל על כל אנ"ש המובא בחוברת הלזה בענין ייסוד הישיבה והחזקתה, והן שיוסיף כל אחד מדעתו לפי כוחו וכפי נדבת

הפעם נחרוג מסקירת בתי המדרש של אנ"ש ונפנה לעסוק בכמה ישיבות חשובות שנסודו ע"י אנ"ש במשך הדורות. זה יצא ראשונה ישיבתו של החסיד ר' שמואל הורביץ זצ"ל שנקרא בשם "ישיבת ברסלב לתורה ולתפילה".

המסירות נפש והחזון

ראשית עריסתה של ישיבה זו היה בפולין.

היה זה בשנת תרפ"ט. החסיד הנלהב ר' שמואל הורביץ איוותה נפשו להשתטח על ציון קדשו של רביה"ק זיע"א בעיר אומן, אולם הימים עת מלחמה וכל הדרכים בחזקת סכנה, סגורים ומסוגרים אין יוצא ואין בא.

אך לא איש כר' שמואל יותר מהר על ההבטחה הנוראה של רביה"ק לכל מי שיאמר את התיקון הכללי על ציונו הקדוש. בדרך לא דרך ובמסירות גוף ונפש, החל את מסעו בארץ פולין, כאשר לאחר מכן הבריח את הגבול אל ארץ רוסיה וזכה לקיים את מבוקשו.

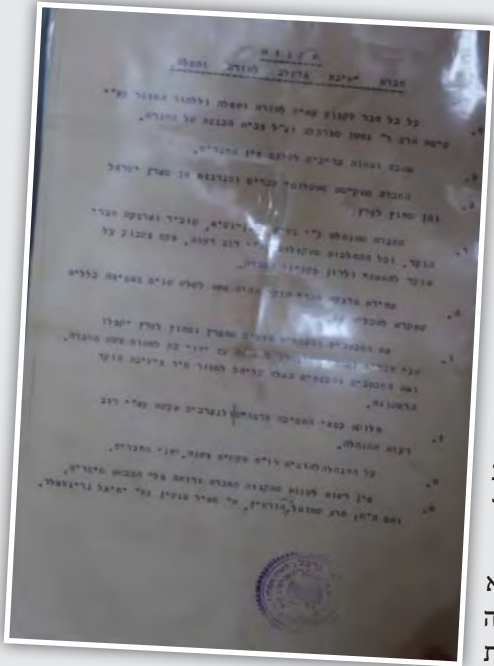
על אם הדרך, נפגש עם קיבוצי אנ"ש שהיו פזורים ברחבי פולין, וכאשר שהה בחג הסוכות בוורשא דיברו עמו על נחיצות הקמת ישיבה בארץ ישראל ע"ש רבינו ז"ל.

מטרה נוספת היתה בהקמת ישיבה כזו, כאשר באותן הימים הערימו האנגליים קשיים על קבלת

סרטיפיקט (אישור עליה) לא"י, ואחת הדרכים להקל על כך, היתה ע"י שישלחו דרישה (פאדערונג) מישיבה בא"י. בכך רצו לסייע לאנ"ש מפולין להעלותם לארץ הקודש.

הרעיון מצא חן בעיני ר' שמואל, שמאז התחיל בחזונו לייסד ישיבה בא"י אשר שם יתקבצו הנפשות בצל הרועה הנאמן ויעסקו בלימודי דעתו הקדושה, כפי שמספר ר' שמואל במכתב לר' יצחק מאיר קורמאן: "ידע כבודו שעוד בימי החג הראשונים דיבר איתי ידידנו הרב אהרן לייב ור' יצחק ברייטר לעשות ישיבה מאנשי שלומינו בירושלים וכו' טובה גדולה לקיבוץ ודעת רבינו ז"ל בארץ ישראל ובכל העולם וגם יוכלו הרבה מאנ"ש לנסע לא"י ע"י פאדרינגער מהישיבה ובדבר הזה

תקנות חברת ישיבת ברסלב לתורה ולתפילה

1. על כל חבר לקבוע עתים לתורה ותפילה וללמוד המוסר עפ"י שיטת הרב ר' נחמן מברסלב זצ"ל בבית הכנסת של החברה. אהבה ואחוה צריכים לשלוט בין החברים.

2. החברה מתקיימת מתשלומי חברים ומנדבות הן מארץ ישראל והן מחוץ לארץ.

3. החברה מתנהלת ע"י נשיא וסגן-נשיא מזכיר וארבעה חברי הוועד, וכל ההחלטות מתקבלות ע"י רוב דעות, פעם בשבוע על הוועד להתאסף ולדון בענייני חברה.

4. בחירת ארבעה חברי הוועד תהיה אחת לשלש שנים באסיפה כללית שתקרא.

5. את המכתבים והכספים הבאים מהארץ ומחוץ לארץ יקבלו שני חברים נאמנים ויזהירו לשם זה על יפוי כח לחתום בשם החברה. את המכתבים והכספים האלה עליהם למסור מיד בישיבת הוועד הראשונה.

6. חלוקת כספי התמיכה לנצרכים תעשה עפ"י רוב דעת ההנהלה.

7. על ההנהלה להוציא דו"ח פעמיים בשנה לפני החברים.

8. אין רשות לשנות מתקנות החברה ורוחה בלי הסכמת מייסדיה והם ה"ה: הרב שמואל הלוי הורוויץ, הר' מאיר אנשין והר' יחיאל גרינוואלד.

ליבו וכפי הכרתו והרגשתו עומק הדבר, וכפי חיבתו ואהבתו את כבוד רבינו הק' וארצנו הקדושה. ובזה תקימו ותחזיקו ישיבת א"י הק' וצדקות לומדי תורה ועבודת ה' יתרוממו כבוד רבינו הקוה"נ ותצמח מזה ישועה ותקווה, שע"ז עזרה ופדות לאנ"ש באומן להביאם לארה"ק ושיהיה להם מקור פרנסה. וכן לאנשי שלומינו שבפולין להביאם ולהחזיקם באופן שיוכלו להקדיש את עצמם לתורה ועבודת ה', ובעזרתו תקוים כי מציון תצא תורה ויתגדל ויתקדש שם השי"ת ושם הצדיק הנכלל בו ונוכה לביאת משיח צדקינו בב"א."

על התקנות חתומים אנ"ש בא"י ה"ה: ר' שלמה ווקסלר, ר' שמואל הורביץ, ר' [שמואל] מאיר אנשין, ר' יחיאל גרינוולד, ר' חיים ברוך טרנובסקי, ר' ישראל גדלי ברגר, ר' משה באגמולני, ר' נתן בייטלמכר, ר' נפתלי כהן, ר' אלטר בניציון קראסקאפף, ר' אברהם דוד חלודניק (שטעפער), ר' מרדכי קעז, ר' יעקב זאב ברזעסקי, ר' יעקב פילמר, ר' משה אקסיל, ר' שלמה זילברמן, ר' בנימין ברגר, ר' זליג שצקובסקי, ר' אלי יצחק פילמר, ר' ישראל נחמן אנשין, ר' זאב ליברמנש, ר' פנחס רוזנפלד, ר' יוסף ערליך, ר' ישראל דב ברזל (אודסר).

בתוך התקנות מובלט מאוד ענין הסיוע לאנ"ש לעלות לא"י, כמובא שם בסעי' ב': "חברתנו הישיבה מחויבת לאחד את חברינו אנ"ש חסידי ברסלב מחוץ לארץ לבוא לארץ הקודש וראשון הזכות לאלו שיעשו בשביל טובת הישיבה הנ"ל."

כמו כן השיג ר' שמואל הסכמות מרבני ירושלים בתוכם ר' ישראל דב הכהן מסיידהאק שכתב מכתב נלהב בו מעורר על מצב אנ"ש בא"י וחשיבות הישיבה ועל הצורך לתמוך בה.

לאחר מכן נתפרסם קול קורא נוסף, עליו חתומים ר' שמואל הורביץ עם ר' שלמה ווקסלר ור' שמואל מאיר אנשין, בו קוראים לאנ"ש לחזק ותמוך בישיבה "בכדי שנוכל לעבוד עבודתנו תמה בתורה ותפילה ועבודת ה' ובזה תחזיקו ישוב א"י הק' וחיזוק לימוד תורה"ק ועבודה"ש, וגם בזה יהיה עזרה ופדות לאנ"ש שברוסיה ופולין להביאם לא"י ולעסוק בעבודתם הק' תורה ותפילה, ושנוכל להוציא מכוח אל הפועל בהוצאה לאור ספרי קודש מרבינו הק' ותלמידו שיש תחת ידינו אשר עוד לא ראו אור."

בסדרי הישיבה נקבעו לימוד הלכות הנחוצות כמו הל' שבת מליחה ושאר הלכות שביד"ד וכן הליכה עם תורות רבינו הק' שבליקוטי מוהר"ן.

דרישות לאנ"ש

לאחר פתיחת הישיבה התחיל ר' שמואל לפעול במטרה המשנית לשמה נוסדה הישיבה והוא פנה אל ר' שמואל אהרן שזורי (וובר) שהיה מזכיר לשכת הרבנות ולו הייתה הסמכות לאשר דרישות, כאשר ר' שמואל מבקש ממנו שיתן לו סמכות להעלות אנשים במסגרת ישיבת ברסלב לתורה ותפילה". ר' שמואל אהרן הלך לשאול את פי רבו ר' שלומקע מזוהיל אם אכן יתן את הסמכות לר' שמואל ור' שלומקע עודדו לכך מאד.

כאשר קיבל ר' שמואל את הסמכות להנפיק דרישות, החל לשלוח מכתבים לאנ"ש בפולין, שיבואו לחונן את ארץ הקודש. אך לצערינו לא ייחסו לזה אנ"ש חשיבות כאשר לא האמינו שיתכן כזה דבר. רק

בהונגריה היה יהודי ששמע על כך, ודרכו של ר' שמואל היתה שכל מי ששילם לו את דמי הבול שלח לו חזרה אישור עליה. ואכן אותו יהודי שלח לו מכתב עם דמי הבול וקיבל חזרה אישור עליה.

עד שאכן ראו אנ"ש בפולין כי מדובר בעובדא קיימת, והחלו לסמוך על הדבר, כפי שמציין ר' אפרימל מפשעדבורז במכתבו, כאשר שאלו אותו ממה יתפרנס כאשר יעלה לא"י? "ובפרט שיש עתה מקרוב בירושלים ישיבת ברסלב אשר נתייסדה מקרוב בעזה"ית בודאי אין לי לדאוג ככל..."

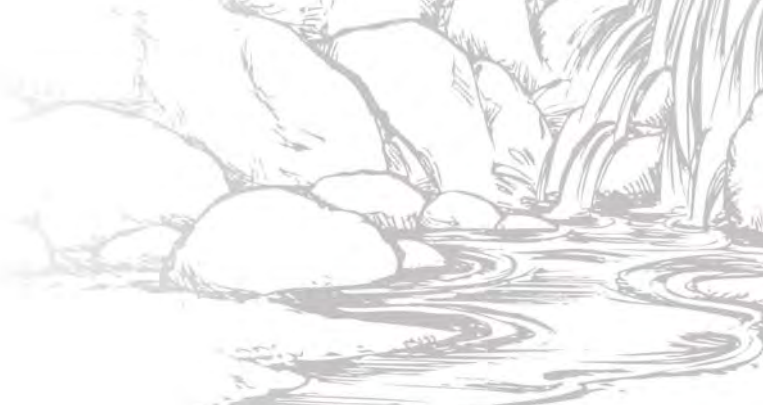
כך זכה ר' שמואל באופן זה להעלות את ר' אלחנן ספקטור, ר' שמחה בונים קלושינר, ר' שמואל מרדכי קורנבליט, ר' יחזקאל מנדליאל ועוד.

בהמשך החל ר' שמואל בפעולות להעלות את ר' יצחק ברייטער ועוד, אך בשל עובדה מצערת שאינשי דלא מעלי שלא אישרו עלייתם לארץ ישראל בקיבוצי ההכשרה ניצלו את הסמכות של הישיבה ועלו במסווה של רב בישיבה זו, ובאשר המה היו לצנינים בעיני השלטון האנגלי, יצאו להתחקות אחר מקור עלייתם וגילו שעלו דרך הישיבה, משכך ביטלו לו את הסמכות להעלות את אנשי שלומינו לא"י.

לצער כל אנ"ש לא החזיקה הישיבה מעמד זמן רב, מחמת חוסר תקציב, וכעבור שנתיים היא סיימה את פעולתה ומעשיה הכבירים.

הספר שלי

חידושים וביאורים בתורה הזמנית

תורה י"ח (2)

כשאננים ואותיות מתקצות אזי נכנה בנינים נפלאים

מרוב כעס\ מיעוט אמונה נשכח לגמרי התכלית, לכן מוכרחים להגיע לצדיקים שלא שכחו

כשיש עבודת אלילים בעולם, או עכ"פ מיעוט אמונה בישראל, אזי התכלית של שעשוע העולם הבא נעלם יותר יותר, והכעס מתרבה יותר ויותר, ונשכח לגמרי [היפך הרחם' תזכור] התכלית, ואז גם אם ימצאהו אחד או שנים במשפחה שירצו להגיע לתכלית, לא ידעו מה התכלית של כל דבר 'כי לכל דבר יש תכלית', ולא זו אף זו אלא אפי' ששיגו את ה'התכלית' יתכן שיטעו ויהיה 'נדמה להם' שכבר השיגו את הרחמנות של ה' יתברך ובעצם הם רחוקים מאוד מהתכלית.

לכן כדי להגיע לתכלית של כל דבר, דהיינו להבין בכל דבר מה התכלית שיוצא ממנו, ולהשיג מה עבודת ה' בכל דבר, מוכרחים להגיע לצדיקים שהם ינהיגו אותנו ויביאינו להתכלית, כי הצדיקים בכל כעס וכעס זכרו את הרחמנות של ה' ולא שכחו את התכלית, לכן הם יודעים תמיד לעורר את רחמנותו יתברך עד ש'ברוגז רחם תזכור' [ולפי קשרי התורה יוצא שמכיון שע"י יועציו וחכמיו של ה' יתברך בהם תיכון מלכותו של ה', כלומר כל התגלות מלכותו יתברך היה ע"י היועציו וחכמיו לכן אי אפשר להגיע לתכלית הזאת רק ע"י אהבת והתקשרות לחכמים האלו] הרי מבואר מכל הנ"ל שכדי לזכות לעבוד את ה' יתברך מוכרחים להגיע לצדיקים הרחמנים שינהיגו אותנו ועל מבוועי מים ינהל אותנו [כדי שלא ניתפס ברשתו של בר אמוראי היודע גם לשוט במים]

כל 'עבודה' ו'נקודה' שמאיר בעבודת ה', בזה הדבר הצדיק מרחם עליו, ועליו המשרה להאיר בחבירו

עתה נעבור למה שהתחלנו מדוע צריכים להגיע לקבל מאנ"ש היקרים כדי לקבל את אורם הגדול? כי מכיון שבעת הסתרת פני ה' כרגע, ע"ז משתלשל 'כעס' וחרון אף בתוך הצדיקים שלא רוצים להנהיג את ישראל ברחמים, במילים אחרות יוצא שכל אחד שמאיר לו הארה ברבינו הק', בנקודה הזאת רבינו הק' מנהיג אותנו ברחמים, והנקודות ועצות אחרות שלא מאירים לו שם כביכול הצדיק ברוגז עליו ולא מנהיג אותו ברחמים, למשל אחד שלא מאיר לו ללכת עם תורה מכל מיני סיבות, לפי תורה י"ח יוצא שכביכול בזה רבינו לא מנהיג אותו ברחמים, או לדוגמא עצת ההתבודדות שלפעמים יש ימים שהתבודדות מאוד קשה, ואין חשק להתבודד [לא מרגישים את השעשוע שבתוך עבודת ההתבודדות] זה מראה שרבינו לא מנהיג אותו ברחמים בעצות אלו. על זה מגיע העצה של 'לקבל דין מן דין' שכל אחד ואחד יקבל מחבירו המשך בעמ' הבא <<<

הוא עובד ה', הוא מתבודד כל יום, ולפעמים קם חצות לילה, יש לו גם סדרים בלימוד ספרי רבינו הק', ואף הולך עם התורה הזמנית, אך מה לו ולחבורות, טענה בפיהו: אני הולך ישר לרבינו הק', מספריו ועצותיו אני מתחמם באורו הקדוש, ואין לי צורך כלל בחבורות, ולשמוע אמרותיו של אנ"ש היקרים.

מדוע צריכים להגיע לצדיקים בשביל להגיע לתכלית?

לכאורה הוא צודק, הרי חונכנו שצריכים לקבל רק מרבינו הק', ולא לחפש 'מנהיגים' אחרים שלא מביאים ומשפיעים עלינו את ה'אורו' של רבינו הקדוש, אך טעות קטנה יש פה [וכדלהלן].

נתחיל עם שאלה בתורה י"ח - התורה הזמנית. מדוע באמת צריך שהצדיק ינהיג את עמו ישראל ברחמים? למה זה לא אפשרי שאנחנו נגיע בעצמינו לתכלית - שעשוע העולם הבא?

כשהסתיר ה' פניו לרגע נתהוה יניקה לעבודת אלילים בעולם

כשעלה במחשבתו יתברך לבנות לו בית לגלות מלכותו יתברך, ולגלות רחמנותו הגדולה שהם 'שעשועי העולם הבא' [ולכל מלך יש חכמים ויועצים' והתייעץ עם הצדיקים אם לברוא את העולם או לא, והיה מחלוקת ביניהם ה'לילו אמרו נוח שיברא והללו אמרו שלא יברא, עד שהצדיקים הגדולים בבחי' משה (מ'חלוקת ש'מאי וה'לל) ערבו לו שהם לא ישקטו ולא ינחו להנהיג את ישראל להביאם אל התכלית], וכדי לגלות עומק תענוג השעשועים הוצרך כביכול להסתיר פניו המלאים חסד ורחמים לרגע, ומזה נוצר מציאות כל העולמות עד עולם הגשמי, ובעולם הגשמי המלא 'שחרות' שם לא רואים את 'המעטרכי חסד ורחמים', אדרבה רואים מציאות של 'כעס' ומכאובות, שהם כלל העולם הזה הגשמי עם כל נסיונותיו ותמורותיו, וכל זה היה בעצם בשביל ה'תכלית הנצחית, כדי שעם ישראל יפרו את הכעס הזה וכך יזכו לשעשועי העולם הבא, ע"י ש'הפכו' את העולם הזה לעולם הבא.

אך מכיון שה' הסתיר פניו כרגע, ע"ז יש אחיזה לעבודת אלילים לעשות מציאות מעצמם [וביתר עומק מכיון שראו שה' כביכול הסתיר פניו ממנו, אז תחת אשר יבקשו לדרוש ולהבין מה ה'תכלית' של כעס, שהוא להפך אותו ולגלות את הרחמים הגדולים, במקום זה הלכו אחר בארות נשברים להמשיך לעצמם 'רחמים' מהעולם הזה, ובוזה מתעורר הכעס וחרון אף בעולם יותר רח"ל].

ניצוץ של אור

סיפורי התקרבות

הר"ר א. צ. מחיפה

כמו כן הייתי הולך לשמוע גם משפיעים אחרים, כמו ר' גדליה קעניג ועוד.

בשנת תשמ"ה החלטתי שאני רוצה להיות ברסלב'ר אמיתי, לא כמו שאני נראה כעת. חזרתי בתשובה ונכנסתי ללמוד בישיבת הנגב של הרב ישכר מאיר שהיה מותאם לבחורים כמוני.

הייתי הברסלב'ר היחיד בישיבה, ורבים שמה היו מציקים לי שאני לומד ספרי רבינו והולך עם תכלת... אך בכל זאת התחזקתי ונאלמתי דומיה נוכח כל החיצים שהופנו לצדי. כמו כן הייתי קרוב למשפחת אבוחצירא בנתיבות שבנגב והייתי מקבל מהם הרבה חיזוק בדרכי החדשה.

בשנת תשמ"ט נפגשתי בירושלים עם ר' דוד פיינשיל (שנפטר לא מזמן) והוא אמר לי נחרצות: עד מתי אתה פוסח על שתי הסעיפים; אם אתה רוצה את ברסלב תבוא לירושלים, מה יש לך לחפש שמה בין הליטאים!?

ואכן, קיבלתי את המלצתו ועברתי ולהתגורר בעיה"ק ירושלים ונכנסתי ללמוד בישיבת חברון - גאולה.

מכיון שידעתי את שפת האידיש עוד מבית סבא, הייתי בא לביהמ"ד הגדול ומשתתף בכל השיעורים של חשובי ומשפיעי אנ"ש.

הייתי הולך כל שבוע לשמוע את השיעורים של הרה"ח ר' לוי יצחק בנדר שהתקיימו בביתו וכן לשאר.

כמו כן הייתי מעורה עם בני ירושלים של מעלה, בתוך הסלטה והשמנה. מי שיכולתי לשמוע הייתי הולך לשמוע.

כשנכנסתי לישיבה התחלתי ללמוד בסדר הלימוד שהתווה לנו רבינו

בטרם התקרבתי לברסלב למדתי באוניברסיטה, היה שם אחד מהמנהלים, שושן חורי שמו, שהיה לו בביתו כל ספרי ברסלב, והוא החליט שיש לארגן שיעורים בתורת ברסלב בין כותלי האוניברסיטה.

התבקשתי להיות המארגן של השיעורים ולדאוג למשתתפים והוא היה מבקש מאברכי אנ"ש דאז לבוא ולמסור שיעורים לסטודנטים. ביניהם היו ר' אברהם ויצהנדר ור' יצחק וינברג ועוד,

בהתחלה היו משתתפים יחידים, אך עם הזמן זה התגבש לכדי קבוצה שלימה, וכך נמשך הדבר למשך כשנה.

אך גם לאחר שנפסקו השיעורים האלו, הרי שנשמתי היתה צמאה למשהו יותר ערכי ורוחני ובכך החילותי לנסוע לעיר בני ברק לחפש את בת המלך שנאבדה...

באחד הימים נקלעתי לשיעוריו של הרב בנימין זאב חשין זצ"ל שהיה מוסר אז בישיבת ברסלב ולאחר מכן בהיכל הכולל ברח' אלשיך. נשביתי בקסמו הידוע, והחילותי לבוא לשיעוריו בקביעות, עם הזמן נהייתי מעין הגבאי שלו והייתי מארגן את השיעורים וכן הלאה.

באותו זמן גם הבאתי את הרב אורי זוהר וכמה חברים שלו. הכרתי אותו בתקופת החיפוש והביקוש שלו, ואמרתיו לו כי כדאי לו לבוא לבני ברק לרח' אלשיך יש שמה שיעורים של משהו מיוחד, כשכוונתי לר' בנימין זאב. תשמע ותתחזק. ואכן הוא היה משתתף למשך תקופה ארוכה בשיעורים אלו.

כעבור זמן לא רב, וכמובן בעידודו של ר' וועלוול, קיבלתי את האומץ לעזוב את הלימודים באוניברסיטה, על אף שלא כן היה רצון הורי.

המשך מעמ' הקודם

"הספר שלי"

יתעורר מלמעלה רחמים גדולים, שינהיג אותו הצדיק ברחמים ויאיר לו נועם עמקות תורתו, וכן השני יאיר את הראשון בעצות אחרות בהם מאיר לו.

ז'יהי בישרון מלך, בהתאסף ראשי עם' [כתוב המובא בתורה], שכל אחד ואחד שמקבל כפי שרשו בנשמת הצדיק, מתאספים 'חד', אז נבנה בנין גדול, כי כל אחד ואחד הוא 'אות' לשלעצמה, ובתוכו נקודת יו"ד, שדרכו מקבל מנשמת הצדיק, וכשאותיות מתקבצים - אבנים שלמות תבנה, נבנה בנין נפלא מאוד, ומחבורות חבורות שמדברים מה' יתברך ומגדולת הצדיק, 'תהפך כל העמים לשפה ברורה לקרוא כולם בשם ה', במהרה בימינו אכ"ר.

הנקודה שלו שבו רבינו הק' מנהיג אותו ברחמים, ויאיר בהם את חבירו שאצלו 'נקודה' הזאת ב'כעס', לכן אפי' שאנו רוצים לקבל ישר מרבינו הק', אבל מכיון שהצדיק כביכול ברוגז על האדם, מוכרח הוא להגיע לתלמידים שרבינו מנהיג אותם ברחמים, ולקבל מהם דין מן דין, ועי' שמקבלים סיוע מהתלמידים אלו שהם האבנים שתוך הבית, אז יש כוח שהאדם בעצמו יפר כעס ברחמנות, ואז הוא יתעורר מלמטה לקיים העצה הזאת, ועי"ז יתעורר מלמעלה 'רחמנות' עליו ויזכה גם הוא להכנס לעוד היכלות שבהם שער סגור בעדו, ולמשל אחד שזוכה ללכת עם תורה ב' או ג' חודשים, הוא יכול להאיר לאחד שעדיין לא הולך עם התורה, ועי"ז יהיה לו כוח להפר הכעס ברחמנות, כלומר שהוא יתעורר מלמטה להתעקש שיאיר עיניו בתורתו הקדושה, ועי"ז

אולם, התבוננתי כי אנו רואים שהקב"ה שומר נפשות חסידי, שיכול לקיים את כל המוטל עליו כראוי וכנכון. ועל אף שאני גר בחיפה שהיא בבחינת "כרך גדול של רומי" בכל זאת יש לנו שמירה עליונה בכח רביה"ק, במיוחד בכח השבת, שביום קדוש זה חוזרת אלינו מעט ההרגשה שזכינו אליה עוד בירושלים של מעלה.

כמו כן זכינו בחסדי הבורא ברוך הוא, להוציא ספר "גן הליקוטים" והוא ליקוטים נפלאים מספרי רביה"ק ותלמידיו, מסודר לפי חודשי השנה וכן לפי אותיות הא-ב. כעת אנו עסוקים בלהוציא מהדורה חדשה של הספר בתוספת רבה.

כן הוצאנו ספר על תרי"ג מצוות ועל פרשת השבוע. וגם חיברנו תפילה מיוחדת אודות הראש השנה של רבינו, כאשר הכל כל כך לוטה בערפל. יה"ר שנזכה להתקרב לרביה"ק באמת ובתמים, ולקיים את כל עצותיו, ושנוכל לעשות הרבה דברים טובים בחיינו באריכות ימים ושנים טובות.

בשיחות הר"ן, וזכיתי לגמור כל הש"ס בבקאות, לאחר מכן המשכתי ללמוד שו"ע ורמב"ם וכן הלאה.

בראש השנה הייתי נשאר בקיבוץ בירושלים עיה"ק, היינו אז כ- 350 איש יחד.

באותן שנים בירושלים, הייתי משוחח רבות עם הרה"ח ר' יעקב מאיר שכטר שהיה מעודד אותי תמיד במילים טובות ומחזקות.

כן אני זוכר את העובדים מאנ"ש, ביניהם ר' נפתלי דובינסקי ור' שמואל צ'ציק ועוד.

פעם בסעודה שלישית דיבר ר' שמואל בפני הציבור, וכאשר אמר לו ר' לוי יצחק כי אף אחד לא מבין מה הוא אומר, בעקבות שהיה לו שפה קצת קשה, נענה אליו ר' שמואל: אני מדבר למי שמבין, אני אומר תורה למלאכים..."

כאשר עברו עוד כמה שנים וטרם מצאתי את זיווגי, חזרתי לבני ברק ונכנסתי ללמוד בשיבת אהל יעקב וכן בשיבת פוניבז'.

ובלילה הייתי הולך לישון בפנימייה של ישיבת ברסלב. בסייעתא דשמיא מרובה קיבלתי חדר ומיטה, כך למשך שנה שלימה.

עד שראש הישיבה המסור, ר' שמעון ברגשטיין שהיה מומחה למצוא שידוכים לבחורים מתבגרים... דאג לי לשידוך וככה התחלתי לחשוב על המשך החיים לאחר נישואי, ורצייתי לקנות דירה בבני ברק ולהמשיך לגור בעיר. אולם מאת ה' היתה זאת, שבישיבה למד אז בחור ארגנטינאי, של"ע לקה במחלת הצהבת, ואני נדבקתי ממנו. בעקבות כך בא אבי ולקח אותי חזרה לביתנו בחיפה, וסבלתי מזה למשך כחמש שנים רח"ל.

משכך, בעקבות חוליי הקשה, נישאתי לרעייתי והמשכתי לגור בחיפה.

בודאי נפלאות מאתנו דרכיו יתברך, אך ב"ה במשך הזמן זכינו להקים בחיפה ביהכ"נ לחסידי ברסלב ולשמש כגבאי בית הכנסת למשך ארבע שנים. ואורו של רבינו החל להתפשט גם בעיר חיפה האדומה...

בעקבות היכרותי עם ר' אברהם ויצהנדר, שהיה מוציא לאור את ספרי רביז"ל בהוצאת "משך הנחל" הידועה, פתחנו חנות למכר ספרי ברסלב ועוד.

כך התפתח אורו של רביה"ק בחיפה עוד ועוד, עד שכהיום יש ב"ה כמה בתי כנסת של ברסלב, בשכונת נוה שאנן בשכונת הדר וכן בשכונות נוספות.

כמו כן יש שיעורים שבועיים בתורת רביה"ק למקורבים, בקרית ביאליק, לא רחוק מחיפה.

כבר אמרו חז"ל: תלמידי חכמים אין להם מנוחה בעוה"ז שנאמר ילכו מחיל אל חיל...

וב"ה יש לנו הרבה עצות מרביז"ל וצריכים לחטוף ולקיים ככל יכולתנו.

שוחחתי פעם עם מישהו שעבר עליו הרבה בחיים, וחזקתי אותו במה שרבינו אומר כי הוא אוהב "א געפרעגלטן חסיד" כלומר שעבר עליו הרבה... וכפי שאני מרגיש כי על חסיד ברסלב עובר יותר מכולם, שכן יש לו הרבה משימות; התבודדות, חצות, שיעורים קבועים ועוד. ומלבד שהוא צריך לקיים מה שרבינו ציוה, הרי יש לו גם בית ולפעמים יש לו גם עסק לפרנסה וכן הלאה.

בס"ד

השיעור היומי
בספה"ק
"עלים לתרופה"
בקול "מורשת הנחל"
מפי הר"ר נתן יוסף בורשטיין
02-502-6343
שלוחה 1<3<1

אסור לזותר על
התרופה היומית

לאסוקי שמעתתא

ליבון דברי רביה"ק ותלמידיו

שאלה: מה החשיבות של תפילת אנ"ש ביחד בכל ימות השנה ולא רק בר"ה?

בתקווה שנזכה להתעורר לחשיבות הגדולה של תפילה יחד עם אנ"ש כל השנה, ושנזכה לקיים!

תשובת הר"ר שמעון צבי שפירא

ענין זה בלול מכמה נקודות. בתקוה שאוכל להביא את הדברים כיאות. ראשית, יש להתבונן מדוע צריכין להתפלל דוקא בבית הכנסת, הרי "מי כה' אלקינו בכל קראינו אליו", היכן שהאדם נמצא ה' קרוב אליו.

על כך מבאר מוהרנ"ת (הלכות ביהכ"נ ה, סעיף ה'): "ועל שם זה נקרא בית הכנסת על שם שכונס ומאסף לשם הכל אפילו כל האנשים הפשוטים (שקורין פראסטאקים) ואפילו המגושמים מאד אפילו אותן שחטאו ופגמו כמו שפגמו כי על ידי בחינת החסד חנם הנ"ל הכל יכולין להתתקן ולשוב להשם יתברך, כמובן בהתורה הנ"ל שעל ידי החסד חנם הזה שהוא בחינת הדרך לארץ ישראל על ידי זה מחיה ומקיים כל הפשוטים שבעולם ואפילו המונחים במקום נמוך, כי אין שום ייאוש בעולם כלל."

הרי לנו, כי ענין בית הכנסת הוא שמכניס את כולם. וזה המעלה של כל ביהכ"נ בכלליות, שיש מקום לכל אחד, לכן על אף שאפשר להתפלל בכל מקום שהוא, אבל יש מקומות שהם מסוגלים ביותר, שמרומם את כל אחד בכל מצב שהוא.

מה גם שניתוסף לזה כח הרבים, הרי שידוע אין הקב"ה מואס בתפילת רבים, ויש לזה כח אדיר. במיוחד כאשר מתכנסים הרבים בבית הכנסת הרי שהוכפל כחם במאד מאד, שבזה יכולים לפעול שהתפילה תהא מקובלת.

ואפשר להרחיב עוד בענין זה של גדולת וקדושת בית הכנסת, אך כעת נסתפק בזה.

כעת נרחיב את הדיבור על מעלת ביהכ"נ של ברסלב.

הרי בודאי אפשר להיות ברסלב'ר חסיד כל אחד איפה שהוא, שכן עניינו של רבינו מתפשט בכל המקומות והתפילה בביהכ"נ של ברסלב אינה תנאי להיות חסיד ברסלב. אולם, בודאי שזה מועיל הרבה לכל אשר בשם ברסלב יכונה וכדלהלן.

וכמו שאנו רואים אצל ר' נתן, כי תיכף לאחר הסתלקות רביה"ק עלה בדעתו שאין צריך להתפלל דוקא בנפרד, אלא רצון רבינו היה להיות מעורב עם העולם. אך עם הזמן, כפי שרואים מהמכתבים וסדר הימים, הרי שבריבוי התבודדות השיג ברוח קדשו, כי אם רוצים להמשיך את ההשארה של רביה"ק חייבים לבנות "קלויז" שבביל אנ"ש [שכן בר"ה באו מאות מאנ"ש ואמר אחד לר' נתן כי כל זמן שלא בנה קלויז עדיין

תשובת הר"ר משה זאב הלוי שור שליט"א

"הריני מקשר את עצמי בתפילתי..." במילים אלו מתחילים אנ"ש את תפילתם שלוש פעמים ביום ובוה מקיימים את ציווי רבינו ז"ל בליקו"מ (תורה ב', ו') "וצריך כ"א לכוון בתפילתו שיקשר עצמו לצדיקים שבדור" בזה אנו מביאים תפילתנו להצדיק שידוע לבנות את המשכן". ובודאי אם כמה אנשים אומרים את זה ביחד זה יפעל על חלק יותר גדול במשכן, וכאשר כולם אומרים את זה על אחת כמה וכמה.

זאת ועוד, מבואר בתורה נ"ה אות ה' מענין עפר ואפר שבפרה אדומה שצריכים לתקן בתפילה בכלל ובפרט, והאפר זה תיקון הרע שבפרט היינו גופו המגושם ובכלל היינו תפילות של פושעי ישראל שמתפלל עמהם, ועפר שבתפילה זה לקשר עצמו עם נפשין רוחין ונשמתין של שוכני עפר. שבפרט היינו חלקי נר"ן שלו שבאו כבר בגלגול ונתקן ובכלל היינו לנר"ן של שוכני עפר אחרים. וכמו שרבינו ממשיך שם, שזהו בחינת תפילה בציבור ר"ת צדיקים בינונים רשעים, בינוני זה המתפלל, צדיקים זה בחי' עפר, רשעים זה בחינת אפר. הרי לנו כי אם זוכה להתפלל יחד עם עוד תלמידים של רבינו ז"ל שרוצים לקיים תפלה כזאת אזי גם אלו שהם בבחינת "רשעים" הם במדריגה גדולה מאוד וכ"ש אלו שהם קרובים יותר לבחינת צדיקים.

נקודה ומעלה נוספת שיש למתפלל בביהכ"נ של אנ"ש, כי הנה בתורה ל"ד אות כ"ח אומר רבינו ז"ל שצריכים להאיר הנקודה הקדושה של עצמו, ולדבר עם חבירו ביראת שמים כדי לקבל מהנקודה שיש בחבירו, ולקבל מהצדיק שהוא מנקודה הכללית של כל ישראל. ועל כך מבאר ר' נתן ז"ל שזה נעשה בתפילה בציבור: החזן הוא בחינת נקודה הכללית שמאיר בכל המתפללים, המתפלל בעצמו הרי הוא מעורר נקודת עצמו ובוה שמתפללים ביחד כל אחד מקבל מנקודת חבירו. א"כ מה לנו גדול מאלו שמתפללים ביחד שרוצים לקיים "ומקבלין דין מן דין", בוודאי יקבל נקודתו הארה גדולה מכל יתר המתפללים.

מה גם שבבתי כנסת ברסלב בכל הדורות היו שיחת חברים אחר התפילה לדבר על גדולת הצדיק ועצותיו הקדושים, וידוע שיש הרבה אנשים שנתקרבו לברסלב בזכות שיחות אלו.

גם אמר רבינו ז"ל שהוא רוצה להחזיר עטרה ליושנה בתפילתו, שיתפללו בכח ובקול עם מחיאת כפיים והרי לא בכל בית כנסת אפשר להתפלל ככה. אפילו ר' נתן בעצמו נצרך לצאת מבית הכנסת בו התפלל כשרצה להתפלל כן, עד שכעבור זמן ייסד יחד עם שאר תלמידים מנין לעצמם, וכמו שרבינו ז"ל אמר שהמנין שלכם היה בוקע רקיעים.

עוד מעלה שיש במנין של אנ"ש, שגם החזן אומר "הריני מקשר" ובכך הוא מעלה את תפילת כל המתפללים.

לא עשה כלום, כי אפשר שיהיה שנה אחת שלא ימצא מקום לשכור וחלילה יתבטל הקיבוץ]. ומאז עמלו אנ"ש לדורותם, במסירות נפש רבה, לבנות ולהחזיק את הקלוז, באשר ידעו והבינו כי ההשארה של רביה"ק תהיה רק כאשר יהיה לאנ"ש מקום להתאסף שמה ביחד ולשוחח מרבינו.

וזהו גם בעצם הכניסה וההימצאות בבית הכנסת של ברסלב. כי על אף שאין אנו רואים רבי חי בגשמיות, ואפשר שתכנס איזוהי הרגשה 'מה יש לי לבוא לבית הכנסת באם איני רואה את הרבי', אולם כאשר נתבונן נראה כי הרוצה לקבל את הארת רבינו, הרי שבביהכ"נ של ברסלב מאיר אורו הרבה יותר.

שכן, עצם הדבר שנמצאים יחד עם עוד אנשים שיש להם אמונה ברבינו, שמדברים מרבינו, זה בעצמו מביא הארה להתחזק באמונה ברבינו.

כידוע מה שכותב הרמב"ם כי האדם נמשך אחד הסביבה, ואם נמצא במקום שח"ו מדברים על הצדיק וכו', אפילו אם יחשוב שהוא חזק והוא נוסע לאומן וכו' ונדמה לו שהוא אינו מושפע מהסביבה, בכל זאת זה משפיע רק שהוא אינו מרגיש.

עוד צרוב בזכרוני, איך בלילה קייצי אחד, זה היה כשעתיים לפני חצות, כיון ה' את צעדי לעלות לבית אבי מורי ר' נתן דוד זצ"ל. על אף השעה הקדומה הוא כבר היה ער, ופתחתי אתו בשיחה, השיחה התארכה מעל למצופה, כאשר בתחילה הוא דיבר כל מיני דיבורים שלא הצלחתי לרדת לסוף דעתו, ותוך כדי כך החל לזלוג דמעות מעיניו, וכה הוא התבטא: "יש לי הרגשה שכל יום שעובר ואבי מורי (ר' שמואל שפירא) אינו איתנו, אני מתקרב יותר בעינינו של רבינו" - - -

כזה היה המבט של חסידי ברסלב מהדור הקודם, ומה נאמר אנן?! אך בכל זאת, כאשר באים לביהכ"נ של ברסלב ורואים יהודים שמאמינים ברבינו ודבוקים אליו, הרי זה משפיע מאד על נפש האדם. ועל אף שבודאי אי אפשר לראות זאת בעינינו הגשמית, אולם צריכים אנו להאמין שיש לזה השפעה עצומה ונפלאה.

ידוע מה שמפרש התולדות יעקב יוסף את המשנה באבות "שנים שיושבים ואין ביניהם דברי תורה" היינו אם יש שנים שיושבים ואין מצליחים לדבר ביניהם דברי תורה, הסיבה לכך היא "הרי זה מושב ליצים" שמקודם ישבו כאן אנשים בלתי ראויים שגרמו לא טוב למקום הזה. ומידה טובה מרובה, כאשר באים לבית הכנסת שיש שמה השפעה של עשרות ומאות יהודים שלמדו שמה ליקוטי מוהר"ן, ליקוטי הלכות, אמרו שם ליקוטי תפילות, הרי בודאי הדבר גורם להשפיע לטובה על כל הלך הרוח של האדם.

ובשביל זה בלבד היו צריכים לכתת רגלינו ולבוא תמיד לביהכ"נ של אנ"ש, כמו שראינו אצל אנ"ש בדורות הקודמים.

היה בין אנ"ש החסיד הידוע ר' משה רוזנטל, הוא היה מורם מעם, לא דיבר מעודו דברים בטלים וגם בעת הצורך לא דיבר לביהכ"נ רק יצא לחוץ. ברחוב היה הולך עם משקפיים הצבועים בשחור בשביל שמירת עיניים.

סיפר לי בעל המעשה, כי פעם בשב"ק שבמוצא חל עשרה בטבת, הוא רואה את ר' משה נכנס לביהמ"ד הגדול במא"ש, נראה כמחפש

דבר מה, מתיישב לדקה וקם ויוצא. האיש הזה נהיה סקרן מה הוא חיפש ומה הוא רצה, אז הוא רדף אחריו ושאלו מה הוא חיפש. ענה לו ר' משה: אני משתדל להיות כל יום בביהמ"ד של חסידי ברסלב ולו לרגע קט. ובהיות והיום בערב חל הילולת מוהרנ"ת ולא יהיה ביכולתי להיות כאן עם אנ"ש, באתי קעת כדי לנשום את האוויר של ביהמ"ד חסידי ברסלב..."

לאחר שידענו המעלות של ברסלב'ר שול, הבה ניגש לשאלה נשאל מה כ"כ חשוב להתפלל בביהכ"נ של ברסלב.

ובכן, הרי רבינו אמר "גאר מיין זאך איז תפילה", היינו שרבינו רצה שנשקיע כחות בתפילה, והדבר פשוט ואין צריך לפניו, כי להתפלל כמו שרבינו רצה, כמעט ואינו שייך במקום אחר. אפילו שיש חוגים מסויימים שיש ביניהם עבודת התפילה, וזה דבר נשגב כשלעצמו, אולם ההתאספות של חסידי ברסלב, שמתפללים במתינות בקול ובתנועה ובנוסח של חסידי ברסלב ויחד עם זאת עבודת המחיתא כפיים שבאים מתוך התלהבות והתעוררות בתפילה, ודאי אין במקומות אחרים, וכל אחד יודע כי תפילה כזו יש רק בביהכ"נ של ברסלב.

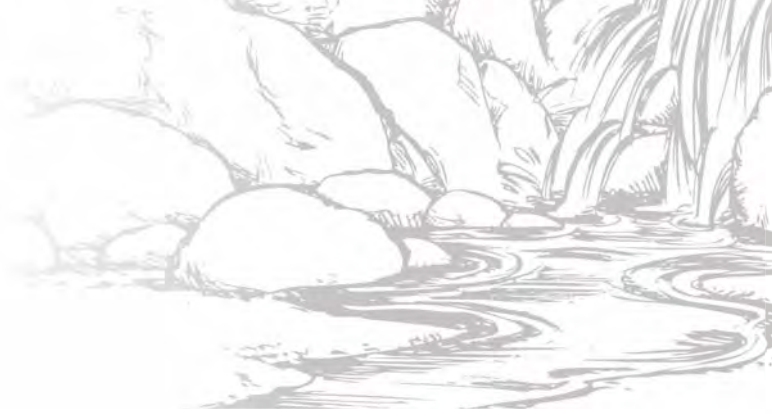
ידוע הסיפור שרבינו אמר לאנ"ש בנמירוב, אודות המנין שהיה להם והתבטל: "מה אומר לכם, המנין שלכם היה בוקע רקיעים". וכפי שמשמע, לא היה זה מנין של עובדים אלא של בעלי בתים ואנשים פשוטים.

הן אמת כי כל מקום הוא חשוב ומקובל לפני ה', אולם אם בגשמיות כשאדם יכול להרוויח באותו דבר ככל ודאי היה רץ לקבל זאת, כן הוא בענין התפילה שאפשר להתפלל ולהרוויח בכפלי כפליים מהתפילה הרי מי פתני יפסיד זאת. הגם שבכל בית הכנסת יש כח הרבים ותפילה בציבור, אולם "א ברסלב'ר דאווענען" אין, אלא רק בביהכ"נ של ברסלב. כך גם יש מכתב מהחסיד ר' לוי יצחק בנדר, שכותב כי מימיו לא הפסיד תפילה בביהמ"ד של חסידי ברסלב, כידוע כי רק שני פעמים לא היה מתפלל כי אם במוצאי פורים ובערב פסח. ומכך יש ללמוד חשיבות הענין והעבודה הנפלאה לבוא ולהתפלל יחד עם אנ"ש בביהמ"ד של ברסלב.

ונסיים בסיפור נורא, ששמעתי מאחד מאנ"ש בשם יהודי שנקרא ר' זעליג שצקובסקי חמיו של ר' יעקב צבי אנשין. וזה שסיפר לי אמר כי הוא היה אצלו ברגעיו האחרונים ולפתע החל ר' זעליג לבכות, כאשר שאלוהו לסיבת בכייתו אמר: הנה בזה העולם אני מסתובב ויכול להיכנס חופשי אצל רבינו כל אימת שאני רוצה. אולם בעולם העליון מי יודע אם יתנו לי להיכנס להיכלו של רביה"ק.

וכאשר נעריך ונחשיב את גודל הענין, הרי כמו שכתוב בזוהר הק': באתר דאתדבק בר נש בהאי עלמא הכי אתדבק בעלמא דאתי [במקום שהאדם דבוק בזה העולם, כך יהא דבוק בעלמא דאתי]". ובכן, כאשר נתדבק בביהכ"נ של אנ"ש במסירות נפש, כמו שראינו אצל זקני אנ"ש, כל אימת שהיה ביכולתם היו באים במסירות עצומה, נזכה גם בעלמא דאתי להיות דבוק עם רביה"ק ותלמידיו. וזאת ע"י שבאים לביהכ"נ של ברסלב, ומסתובבים עם חסידי ברסלב ונושמים את האוויר של ברסלב.

ויה"ר שנזכה לאחוז עצמנו עם חסידי ברסלב ולאחר הפטירה לרוץ ישר לרבינו, ובמהרה נזכה לביאת משיח צדקנו אמן ואמן.

הניצול היחיד מרצח קאטין

להפצת תורת רבינו הקדוש, ואף ר' שמואל הורביץ בעת נסיעתו לאומן התאכסן אצלו בשהותו בלובלין.

רבי משה אהרן שימש כרב בצבא הפולני, ומשכך, עם פרוץ מלחמת העולם השנייה, הוא גויס לצבא הפולני ונשלח לדובנו, שם נשבה על ידי הצבא הסובייטי (שפלט לפולין בתחילת המלחמה במסגרת הסכמי ריבנטרופ מולוטוב)

והועבר למחנה השבויים לקצינים פולניים ביער קאטין. במחנה, לאחר תקופה, גילה כי אחד משומרי המחנה הרוסיים מכירו מתקופת מלחמת העולם הראשונה (שגם אז, נשבה בידי הרוסים ושהה במחנה שבויים במורמנסק). באחד הימים הזהירו השומר, כאמור, כי סכנה גדולה קרבה, והזהירו לברוח - ואף סייע בידו בכך. לאחר תקופה, רצחו הקומוניסטים את קציני הצבא הפולני במה שנודע לימים כ"טבח קאטין".

לאחר המלחמה והתלאות שעברו עליו במהלכה, חזר ר' משה אהרן ללובלין, שם נודע לו כי רעייתו ושלושת בניו נרצחו בשואה הי"ד.

שבור ורצוף עלה ר' משה אהרן ארצה והתיישב בעיר חולון. אך בהפצת תורתו של רבינו הקדוש מצא נוחם לנפשו, כן הרבה פעלים למען אור החסידות והיהדות בכלל.

הוא שימש במגוון תפקידים, בין היתר דאג להכניס מאות ילדים, ניצולי השואה האיזמה שלא נימולו בשל כך, בבריתו של אברהם אבינו ולקרבתם לתורה וליראה. הקים בעירו מוסדות חינוך לתורה ויראת שמים. כך גם פעל שהמקוה העירונית תחומם מדי יום, כדי לאפשר לעובדי השם לטבול מדי יום במקוה, שכן "כיצד יכול אדם לגשת לתפילה בלי מקוה?!", תמה בפני כל מי שחשב שבידו לפעול...

מפעם לפעם היה ר' משה אהרן עולה ירושלימה, נכנס לביהכ"נ של אנ"ש ותופס בידו מי שהזדמן לו ראשון ויוצא עמו בריקוד נלהב למשך חמש עד עשר דקות ברציפות. פעמים רבות היה עולה בידו לרקוד כך עם החסיד ר' שמואל שפירא ועוד חשובי אנ"ש.

באחד השנים כאשר הגיע ר' משה אהרן להשתתף בקיבוץ בירושלים שלח אותו ר' לוי יצחק בנדר לשמש כבעל תפילה 'מתחיל' (מ'הודו' עד 'המלך'). תפילתו נערכה בהשתפכות הלב כשדמעות רותחות זולגות מעיניו, עד שהתבטאו כמה אנ"ש כי תפילת 'נשמת' כזו לא שמעו מעודם!

<<< המשך בעמ' 22

שלהי שנת ת"ש. מחנה השבויים הפולניים - יער קאטין שברוסיה. אחד מהשומרים הרוסיים ניגש בחשאי אל השבוי משה אהרן הלבנסברג ולוחש על אזנו: "סכנה גדולה מתקרבת, ברח תיכף ומהר". דברי השומר, שהיה מוכר לר' משה אהרן עוד ממלחמת העולם הראשונה, נשמעו אמיתיים ור' משה אהרן, שחשב ממילא כי אין יותר גרוע מלהיות שבוי פולני בידי הרוסים, ניסה לדובב אותו אודות הסכנה עליה הוא מדבר, אך הלה מילא את פיו מים ולא רצה לשחרר יותר מידע.

בכל זאת פנה ר' משה אהרן ליהודים נוספים שהיו שבויים שם וסיפר להם על המידע המרעיש, אלא שהללו מיאנו לחשוב על פעולות בריחה, שכן חששו לחייהם. משכך, סיכם ר' משה אהרן על תוכנית בריחה בשיתוף פעולה עם השומר, שייסע לו לצאת מהמחנה לבוש במדי צבא רוסיים.

בתום המלחמה ניסה ר' משה אהרן רבות לחפש אחר פליטים פולנים מאותו מחנה אך ללא הצלחה, שכן למרבה הזוועה, התגלה כי הרוסים טבחו את כל יושבי המחנה רח"ל ביניהם לא מעט יהודים הי"ד, כאשר בנפלאות תמים דעים היה ר' משה אהרן הניצול היחיד מכל אותה מחנה.

שמו של ר' משה אהרן התפרסם מאז ברחבי תבל, אך אצל חסידי ברסלב הוא מוכר מפן אחר לגמרי. הבה נציץ מעט בקורות חייו הסוערים והנפלאים.

ר' משה אהרן הלבנסברג, נצר ל"החווה מלובלין" ול"יהודי הקדוש", נולד וגדל בלובלין. בעודו ילד הכיר שם את חסידי ברסלב, ונפשו דבקה בהם עד כלות.

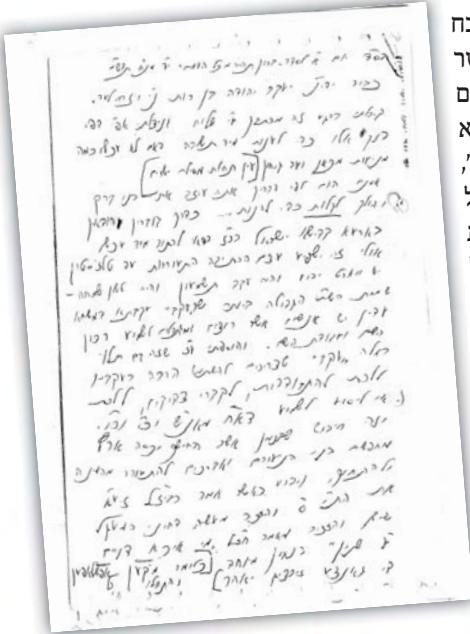
כבר בגיל 13, חשקה נפשו לנסוע לאומן, לציון רביה"ק. היה זה לאחר מלחמת העולם הראשונה, טרם נסגרו השערים, אולם הנסיעה היתה כרוכה בקשיים לא מעטים. חרף זאת, יצא ר' משה אהרן לדרך במסירות נפש ובס"ד זכה למלאות את משאת נפשו להשתטח על ציון רביה"ק.

ר' משה אהרן נשאר כבר באומן לימי ראש השנה הק' ומאז ראה עצמו כחסידי ברסלב בכל מאווייו. היה נהנה מיגיע כפיו והקדיש כל רגע פנוי לתורה ותפילה.

לאחר המהפכה הקומוניסטית, כאשר נסגרו השערים והנסיעה הפכה להיות סכנת נפשות של ממש, התמעט מאוד מספר הנוסעים מפולין לאומן, ובשנת תרפ"ח נקבע הקיבוץ הראשון לכלל חסידי ברסלב בפולין, בעיר לובלין. ר' משה אהרן בהיותו מתושבי העיר עלזה נפשו על שניתן לו לחזק את הקשר עם אנשי שלומונו.

בלובלין, היה ר' משה אהרן הלבנסברג בין גדולי העושים והמעשים

מכתב מר' נחמן שבתי גלינסקי ז"ל לרגל היארציי"ט - כ"ו תמוז תשנ"ט

שופך ליבו כמים נוכח פני ה' זה הולך ישר להשי"ת בלי שום מבדילים וסייעתא של מלאכים וכד', וממילא אם הכל הולך ישר להשי"ת אין שום בעיה של שאר לשונות או מקטרגים וכו', וה' הטוב יכפר.

ואכתוב לך ווארט ששמעתי היום, בעניין הידוע מהאר"י הק' ור' חיים ויטאל שכל יהודי חייב לקיים כל המצוות (כל

התרי"ג) ואם לא מקיים את הכל

חייב להתגלגל עוד פעם ועוד פעם עד אשר יקיים כל המצוות, ("איזהו שוטה הלן בבית הקברות" אמר הבעש"ט אם לא גומר בפעם וגלגול אחד הרי צריך ללון בכמה בית הקברות, וזהו שוטה שלא מתקן הכל בפעם אחת, השם ירחם). ולכאורה הרי יש מצוות שלא שייכים לכולם, כגון מצוות של כהנים או של מלך וכו' ואין יקיים האדם אותם ע"מ שישלים נר"נ שלו, והתירוץ ידוע ע"ז א' ע"י אהבת ישראל שמקושרים עם כל נשמות ישראל הרי כל המצוות שנתקיימים ע"י כלל ישראל מתייחסים גם אליו, ועוד עצה ללמוד כל המצוות של התרי"ג מצוות ואזי גם המצוות שאין אני יכול לקיימם "כל הלומד תורת עולה כאילו הקריב עולה". וזהו שאמר הלל לאותו גר שביקש ללמוד כל התורה כולה על רגל אחת, רגל מלשון פעם על מה הכית את אתונך זה שלש רגלים שהכוונה רגלים. מה העצה לזה, ענה לו הלל ראשית מאי דעלך סני לחברך לא תאביד, הכוונה אהבת ישראל באמת, ואיך עוד עצה זיל גמור גיי לערנען את כל התורה, וזה יעזור לך ויציל אותך.

בקיצור שטארק זאך אין טאקע האפ זיי פריילאך עד שתגיע השמחה לעקביים - והיה עקב תשמעון שהשמחה תהיה דורך און דורך, וזה תלוי גם בזיכרון מהג' תאוות הידועות שסימנם אמ"ן אכילה מ'מון נ'שים. ושמעתי פעם ווארט עצום שזהו מה שהפליגו חז"ל כל העונה אמ"ן בכל כחו וכו' מה שזוכה עבור זה, והרי זה כ"כ קשה לצעוק אמ"ן בכל הכח אלא הכוונה על אמ"ן הנ"ל בכל כוחו לעבוד על התאוות אלו שהם מחריבי ירושלים, ולראות שמצידו לא יהיה עיכוב ביאת משיח.

והשתא הם ז' דנחמתא שהשי"ת בעצמו מנחם אותנו וקורא לנו לבוא אליו, הבה ננצל זאת ולא נבזבז זאת לריק.

הכ"ד אוהבך ומעתיך עבורך

נחמן שבתי בן צביה

יום א' לסדר - ברוך תהיה מכל העמים - י"ד מנ"א תדש"מ

כבוד ידי"ן יעקב יהודה בן רות נ"י ויזרח לעד

קיבלתי ברגע זה מכתבך ע"י שליח וניצלתי אפי' דפי בנק אלו כדי לענות מיד תשובה, דאם לא יכלו כמה מניעות מכאן ועד גיחון (עיין תחילת מסילת ישרים).

אמנם היום לפי דבריך אתה עוזב את בני ברק והולך לגלות כדי להנות... כדרך גוברין יהודאין בארעא קדישא ישראל, בכ"ז כדאי לכתוב מיד עכשיו אולי זה ישפיע עצם הכתיבה התעוררות עד טלזסטון...

יש ווארט ידוע והיה עקב תשמעון והיה לשון שמחה - שמחת השי"ת הגדולה ביותר שבעקב עקבתא דמשיחא עדיין יש אנשים אשר רוצים ומשתדלים לשמוע רצון השם ועבודת השם. והוספתי ע"ז, שזה גם תלוי במלה "עקב" שצריכים להשתמש הרבה בעקביים ללכת להתבודדות, לקברי צדיקים, ללכת או ליסוע לשמוע דא"ח מאנ"ש וכו' וכו'.

וזה חידוש שבזמן אשר חושך יכסה ארץ מחפשים בני הנעורים ואברכים להתעורר מהשינה ולהתחזק, וידוע כאשר אמר רביז"ל זיע"א את התו"ס והזכיר מעשה דחוני המעגל שישן והזכיר מאמר חז"ל "מי איכא דניים ע' שנין" בניגון מיוחד (כלומר מ'קען אפשאפען די גאנצא זיבצג יאהר) והתחילו כל השומעים לבכות בקול רם כ"כ עד אשר לא יכל רבינו להמשיך באמירת התורה, וחיכה כמה דקות עד שנהיה יותר רגוע והמשיך את התורה. וזה גם החרוז בשיר ידידות של מהרי"ב "ליקוטי מוהר"ן שהנחלנו רבינו וכו' ולבל נישן מינו ושנותינו", בפרט אנו האברכים אשר כבר ותיקים בדרך רביז"ל ומרוב שרגילים כבר לא מרגישים את המתקנות והעריבות של כל עצה ושיחה ודיבור, ונרדמים פשוטו כמשמעו, וצריכים א טרייסעל געבען והרבה לבקש על התחדשות, שרביז"ל שגא זקנה, א אלטער חסיד, א אלטער צדיק. רק להתחיל כל פעם להיוולד מחדש, גאר אלט און גאר יונג. ופה קצת יותר קל בפרט זה ע"י שרואים בעלי תשובה חדשים ומקורבים חדשים יחסית שצריכים לדבר ולנתח פרטים שאצלנו זה ישן ואצלם זה חדש, וממש בולעים את כל מלה כמים קרים על נפש עייפה, וזה משפיע גם עלינו לראות כמה טל של תחיה יש בכל דיבור וסיפור מרביז"ל ומאנשיו הק', ואיזה אוצרות יש לנו, רק אנו שלימזלניקעס ולא משתמשים עם האוצרות.

בענין מה ששאלת על ענין התפילה. באמת מובא גם ברביז"ל ענין קטרוגים על לאחר גז"ד בתו' ה', שהצדיקים כבר לא מתפללים אלא מלבישים בסיפור כדי שהמקטרגים לא ירגישו, וכן בתו' קטנה אחרת שהחולה מסוכן לא להזכיר את שמו וכמו משה אצל מרים הזכיר אל נא רפא נא לה, ואעפ"כ מרומז שמה שהוא גימ' מרים יוכבד מכון ממש, אבל באופן רגיל אין לנו אלא דברי רביז"ל זיע"א שלפרט ולבקש כבן המתחטא לפני אביו. ואדרבא, שמעתי לפני 13 שנה מר' א.מ. פלברבוים נ"י על דברי תלמידי המגיד שכאשר מתפללים בקשות עצמיות לא לבקש אלא בלשה"ק, כי מובא בגמ' שאין המלאכים נזקקים אלא ללשון הקודש, וזה לכאורה סותר את דברי רביז"ל שאמר כ"א בשפה והלשון המורגל בו, ואמר א.מ. הנ"ל שרביז"ל אומר שהתפילות הישנות המסודרות עומדים ואורבים ע"ז המקטרגים, אבל על התבודדות שאדם

לקדושים אשר בארץ

חקר קברי צדיקים

מסע הקודש - ח"ג

מערת אליהו בהר הכרמל

זכתה העיר חיפה ובה צעד רבינו הקדוש את ד' האמות הראשונות שלו בארץ ישראל, וכפי שמתאר מוהרנ"ת את ההתרחשות הנוראה:

"ובאו בערב ליל זכור ברית לעיר הקודש (!) חיפה. ועמדו (עדיין בתוך הספינה) אצל הר הכרמל נגד מערת אליהו. ובאשמורת הבקר אמרו כל העם סליחות בשמחה גדולה. ואחר-כך התפללו תפלת שחרית, ואחר-כך הלכו כולם לעיר הקודש חיפה אנשים ונשים וטף.

"ואז נכנס רבנו הקדוש ז"ל לארץ הקדושה, ובא אל המקום אשר נכסף אליו והשתוקק אליו וכסופין וגעגועים גדולים מאד מאד, ומסר נפשו אלפים ורבות פעמים בשביל זה, והשליך נפשו מנגד עבור זה.

"וגודל עוצם השמחה שהיה לו באותו הרגע שנכנס ועמד על אדמת הקודש - אי אפשר לשער במוח. אילו כל הימים דיו וכו' לא יספיקו לבאר אפס קצה מזה, כי תיכף ומיד השיג מה שהשיג, כי אמר שתיכף כשהלך ארבע אמות בארץ- ישראל פעל מיד מה שרצה להשיג!"

קדושת הר הכרמל

הר הכרמל, אשר העיר חיפה שוכנת עליו ובמורדותיו, זכה להתקדש ע"י אליהו הנביא זכור לטוב, וכפי שמוזכר בפיות עמך בית ישראל בסליחות "מי שענה לאליהו בהר הכרמל - הוא יעננו", חז"ל מגלים לנו שזה היה שכרו של הר הכרמל משום שלפני מעמד הר סיני הגיעו הר התבור והר הכרמל לבקש שיתנו עליהם את התורה וכמבואר בכמה מקומות בחז"ל (מדרש שו"ח"ט ס"ח, ילקו"ש שופטים מ"ז ועוד).

אמנם יש לציין כי המהרש"א (מגילה כ"ט:) מבאר ענין "ביאת ההרים" למעמד קבלת התורה: "ונראה דההרים אינן בעלי בחירה לבא לשמוע תורה - אלא ששר ההרים בא. וכ"כ התוס' ברפ"ק דחולין גבי גינאי נהרא דשמא שר של ים היה".

עוד מצאנו בחז"ל כי פירות הר הכרמל היו "מעדני מלך" וכל השבטים רצים אליו מפני זה. וז"ל הפסיקתא זוטרתא (לקח טוב, דברים פר' וזאת הברכה סו:): "מאשר שמנה לחמו. זה הר הכרמל שפירותיו מעדני מלך לכך נאמר ברוך מבנים אשר. שהכל מברכין את ארצו. כלומר מפי בניו מפי כל השבטים היה מבורך והיה רצוי אחיו שהיו כל השבטים רצים לבוא אל הר הכרמל".

ביקור רבינו במערת אליהו

מערה מפוארת במיוחד קיימת במדרון המזרחי של הר הכרמל מול

הנמל העתיק, ושמה "מערת אליהו" והיא המערה הנזכרת בשבחי הר"ן, בה ביקר רבינו והיא נשקפה מהספינה בהגיעם ארצה.

וכך מתואר הביקור בשבחי הר"ן (יח): "ובחול המועד סוכות הלכו כל העולם, וגם רבנו הלך עמהם, למערה של אליהו הנביא. ושם עשו כל העולם שמחה גדולה וריקודין ומחולות, והוא לא היה שמח כלל, רק ישב שם בהכנעה גדולה ובלב נשבר. ושאל הרב רבי זאב הנ"ל (מטשערני-אוסטראה) את האיש שהיה עמו: מה זה ועל מה זה, שהוא בעצבות מן ראש השנה עד עתה? ה' יודע אם טוב הדבר".

עוד מצאנו כי כאשר רביה"ק גילה את תורה ס"ו שבליקוטי מוהר"ן, סיפר אז למוהרנ"ת מה היתה הרגשתו במערת אליהו: "וְגַם סֵפֶר מוֹרְנוּ הָרַב הַצַּדִּיק רַבֵּי נֵתָן, זָכַר צַדִּיק לְבִרְכָה, כִּי בָעֵת שֶׁדָּבַר עִמּוֹ אֲדוֹנָנוּ מוֹרְנוּ וְרַבְנוּ, זָכַר צַדִּיק וְקֹדֶשׁ לְבִרְכָה, מִמְעֵרַת אֱלִיהוּ שֶׁהָיָה שָׁם בְּעֵת הַיּוֹתוּם בְּאַרְץ-יִשְׂרָאֵל, אָמַר לוֹ אֲדוֹנָנוּ מוֹרְנוּ וְרַבְנוּ, זָכַר צַדִּיק וְקֹדֶשׁ לְבִרְכָה, שָׂאז, בְּעֵת עֲמִידַתוֹ שָׁם, נִצְטִיֵר בְּעֵינָיו מְעַמְד אֱלִיהוּ שָׁם לְהַתְפַּלֵּל וְלְהַתְבַּדֵּד שָׁם, וּבָזָה הַלְשׁוֹן אָמַר לוֹ: "אֵיךְ הָאֵב מִיר אוֹיִם גִּמְאֻלֵט אֶט דָּא אִיז גִּישְׁטאַנִין אֱלִיהוּ און הָאֵט זִיךְ אוֹיִם גִּירַעַט דָּאס הָאָרֶץ פֶּאָר הַשָּׁם יְתַבְרַךְ" (הקדמת השתפכות הנפש, מובא גם בכוכבי אור כ"ג ועוד).

פישרה של "מערת אליהו"

בפי העולם שגור כי זוהי המערה בה התחבא אליהו מפני אחאב המלך שביקש להרגו, אולם יש לעיין היטב מהי פישרה של מערה זו, שכן אצל

המוחרקה מקום המזבח ונביאי הבעל

הבנין על מערת אליהו צולם מתוך הרכבל העובר על גבי המערה

הקדוש שהיה מסובב במים מכל סביבותיו, לאחר שאלהו התפלל לפני הקב"ה מיד ירדה אש מן השמים ותאכל את העולה ואף ליחכה את המים ואת האבנים וכו', "וירא כל העם ויפלו על פניהם ויאמרו ה' הוא האלהים ה' הוא האלהים!". לאחר מכן כאשר נביאי הבעל ניסו לברוח שלח אליהו את עם ישראל והם רדפו אחריהם "ויורידם אליהו אל נחל קישון וישחטם שם".

לפי המקורות הקדומים שבידינו הרי שמקום המזבח היה ברכס הכרמל הדרומי-מזרחי, בפסגת ההר המכונה כיום "המוחרקה" סמוך ליישוב הערבי "דלית אל כרמל". ואכן יש להביא ראיה שמקום המזבח היה בדרום הכרמל ולא בצפונו באיזור מערת אליהו, מדברי הכתוב "ויורידם אליהו אל נחל קישון" והרי תוואי נחל קישון אכן נמצא למרגלות קטע זה של הכרמל ולא באיזור מערת אליהו.

ואכן אנו מוצאים כבר את תלמיד הרמב"ן בזמן הראשונים מזכיר את מקום המזבח ואת המערה בפרוטרוט: "שם בהר הכרמל, בשיפוע ההר, מערה, שם בית הכנסת לאלהו זכור לטוב. למעלה משם בראש ההר מערת אלישע. מחיפה הולכים לאורך הר הכרמל כארבע פרסאות, ומשם עולים בהר ושם מזבח אליהו ז"ל בהר הכרמל. למטה מן ההר כנגד המזבח שם נחל קישון מחובר אשר שחט שם אליהו ז"ל נביאי הבעל, והנחל יורד אל הים הגדול הסמוך לחיפה כחצי פרסה... ובמקום המזבח יש בנין, ושם מדליקין הישמעאלים נרות לכבוד קדושת המקום".

גם רבי בנימין מטולדה שהיה כמה מאות שנים לפניו מזכיר את המקומות: "ושם בהר מערת אליהו ע"ה ועשו שם בני אדום במה וקראו אותה שאן אליש (סן אליאס - קבר אלישע), ובראש ההר ניכר מקום

אליהו הנביא מצאנו רק ב' מקומות בהם התחבא, ושניהם באופן מוחלט אינם יכולים להיות באיזור חיפה והר הכרמל.

המקום הראשון בו התחבא אליהו מצאנו לפני סיפור המזבח ונביאי הבעל והוא "בנחל כרית אשר על פני הירדן" שם אכל את מה שהעורבים הביאו לו ככתוב "ואת העורבים ציויתי לכלכלך שם" (מלכים א' י"ז). והרי אין שום שייכות בין הר הכרמל במערב הארץ לבין נהר הירדן הנמצא במזרח.

המקום השני מבואר בספר מלכים א' (פרק י"ח) שלאחר הנס של המזבח ונביאי הבעל (ראה להלן), ולאחר שאלהו הגיע לעיר יזרעאל, נאלץ לברוח משם לעבר המדבר אשר ליד באר שבע ולאחר שאכל מעוגות הרצפים הלך בכוח האכילה ההיא ארבעים יום וארבעים לילה עד שהגיע להר האלהים חורב, שם התחבא במערה. ואם כן ברור שמערה זו נמצאת בהר סיני אשר בחצי האי סיני (וראה עוד בגמ' מגילה יט: מובא להלן לגבי תלמיד האוה"ח).

יתכן שהתשובה האמיתית לפישרה של מערה זו טמונה בדברי רביה"ק למוהרנ"ת ששם היה מקום תפילתו והתבודדותו של אליהו הנביא. ובאמת מצאנו במדרש רבה (סוף ספר דברים) כי כל מה שאיזבל בנתה את המזבח לעבודה זרה בראש הכרמל היה משום ששם היה מקום תפילתו של אליהו: "ע"ז שעשתה איזבל בראש הר הכרמל, כדי להכעיס לאלהו שהיה מתפלל לפני השם בהר הכרמל".

יצוין כי גם תלמידו אלישע הנביא קבע מקום לתפילתו בהר הכרמל (יתכן שבמערת אליהו רבו), הפעם הראשונה אנו מוצאים מיד לאחר המשחתו לנביא (מלכים ב' סוף פרק ב') "וילך משם אל הר הכרמל", וכן מצאנו במעשה השונמית (מלכים ב' ד' כ"ה) "ותלך ותבוא אל איש האלהים אל הר הכרמל".

למסקנה זו הגיע גם חו"ז בעל עדן ציון (אות א' י"ט) וזה לשונו: "מוכרחים אנו לומר שבזאת המערה שהיא סמוכה למקום המזבח שנענה באש מן השמים שמה היה מתגורר ומתבודד וע"כ אמר לאחאב שלח קבץ אלי את כל ישראל אל הר הכרמל וגו'". וכתב לי ע"ז ידידי הרה"ח ר' נח שטרנפלד שליט"א: "אמנם המרחק בין המוחרקה (מקום המזבח, ראה להלן) למערת אליהו הוא כ- 20 ק"מ, אולם ביחס למערות האחרות הנזכרות בספר מלכים זה נחשב סמוך".

כדברים האלה מצאנו גם במסע ר' משה חיים קאפוטו: "בשיפוע הר הכרמל מערה גדולה של אליהו הנביא שישב שם בתלמודו". וראה כעין זה גם להלן בתיאור רמ"מ מקאמיניץ.

בשולי הדברים יש לציין כי גם מצאנו בתנ"ך שהר הכרמל שימש למקום מחבוא. בספר עמוס (ט, ג) רואים שהיה מחבוא בהר הכרמל, ככתוב "ואם יחבאו בראש הכרמל". וכפי שפירש המצודות: "יסתירו עצמם בראש הר הכרמל שהיה שם מקומות מסתרים", והמלבי"ם מרחיב יותר: "ששם היו מחילות רבות ומערות גדולות היו מסתתרים שם".

המקום בו נענה אליהו בהר הכרמל

לפני שנביא את המקורות הקדומים על יחוס מערת אליהו, יש צורך לבאר האם יש שייכות בין מערה זו לבין הנס הידוע של הורדת האש מן השמים ע"י אליהו בהר הכרמל. ובדרך אגב כבר נביא חלק מהמקורות המזכירים את ב' המקומות יחדיו.

כפי שמבואר בספר מלכים א' (פרק י"ח) התרחש מעמד נורא של קידוש ה' בראש הר הכרמל, כאשר אליהו הנביא אסף את מאות נביאי הבעל ונביאי האשירה והוכיח לעיני כל ישראל כי ה' הוא האלוקים ואין עוד מלבדו, כאשר בעוד במזבח נביאי הבעל לא ירד שום אש מן השמים, ולמרות שהם הכינו מבעוד מועד את אחד המפורסם מבין נביאי הבעל ושמו 'ח'אל' (שבנה את יריחו) שידליק את האש, הרי שהגיע נחש והרגו - ומנגד בעלות המנחה כאשר אליהו הנביא הקריב את הפר במזבח

כתובות עתיקות חרות בקירות המערה

מתפללים במערת אליהו

החיים הקדוש ותלמידיו בתוך המערה, כפי שמתאר תלמידו ר' אברהם ישמעאל סאנגוויניטי: "הלכנו ערב יום הכיפורים להר הכרמל והוא הר נפלא גדול וגבוה מאד מאד וראשו מגיע השמימה, והנהו ממש עומד מרוב גובהו, וכאשר עלינו בו כמו מאתיים אמה שם בית אחד ולפנים מערה גדולה וגבוהה הרבה, חמישים אמה אורכה ועשרים אמה רוחבה, והיא כולה חקוקה מן ההר והיא אבן אחת ד' רוחות וארץ וגג, והרואה יאמר בוודאי שבנויים בידי אדם הכתלים, מרוב הריבוע שיש בכותלים והארבע זוויות, כל זווית בפני עצמה, וזו היא מערת אליהו ז"ל האמורה, ויבוא שם (האזה"ח הקדוש) אל המערה וילך שם וכו'.

"וכשנכנסנו שם נחה עלינו רוח אלקים וראינו בנפשינו הארה גדולה עד מאד והיא היא המערה שאמרו עליה בגמרא מעולם לא זזה שכניה משם, ולפנים במערה יש מערה קטנה חקוקה ג"כ מן ההר אבן אחת, ואומרים שזה מקום אליהו ז"ל, וכל מי שנכנס לזאת המערה טמא, מיד יוצאים קילוחים של מים נובעים מד' רוחות המערה, ורוחצת עצמה, ובוזה יודעים שטמא היה שם, וזה ראינו ביום כיפור שבא ערל אחד לשם ומיד יצאו מים מד' רוחות המערה... וממש אין זבוב נראה באותה המערה כלל כלל לא...

"ואנו בכל תפילה ותפילה מה' תפילות של יום כיפור היינו אומרים: "דעניי לאלהיו בהר הכרמל" והיינו מתרעדים שהיתה יראה גדולה מה נוראה והיה נראה ממש כאילו אליהו ז"ל שם, ובליל כיפור ובליל מוצאי כיפור ישננו שם בתוך המערה".

בדברי תלמיד האזה"ח שמזכיר את הגמ' אודות מערה זו, כנראה כוונתו למסכת מגילה דף י"ט: "ואמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: אלמלי נשתיייר במערה שעמד בה משה ואלהיו כמלא נקב מחט סדקית - לא היו יכולין לעמוד מפני האורה, שנאמר כי לא יראני האדם וחי'. אולם כבר פירש"י שהכוונה למערה בהר חורב: "מערה שעמד בה משה -

המזבח ההרוס שריפא אליהו בימי אחאב והוא מקום המזבח העגול כמו ארבע אמות הנשא, ובתחתית ההר יורד נחל קישון בצידו".

ידידי הרה"ח ר' נח שטרנפלד שליט"א כתב לי מקור נוסף ונדיר המוכיח שמקום המזבח הוא באיזור הדרומי ולא באיזור המערה. ואעתיק את לשונו: "בספר "אגרת שמואל" על מגילת רות מאת רבי שמואל די אוזידה (מגורי האר"י) וז"ל (פרק א' סוף פסוק ב'): "ואני שמעתי פה צפת תוב"ב מפי מגידי אמת דתרי בית לחם איכא וכן העיד הרשב"א הלוי ז"ל בספרו [הוא רבי שלמה בן אלקבץ בספרו "שורש ישי" על מגילת רות - נ"ש] שכתב ודבריו כנים כי בלכתי להשתטח על קבר הצדיקים עליתי אל הר הכרמל וכאשר ירדתי ממקום המזבח ללכת אל ציפורי מקום קבר איש האלקים רבינו הקדוש ע"ה פגעתי בעיר אחת ושמה בית לחם וזו היא בגליל, והנכתב על ידי הנביא שמואל ע"ה היא בארץ יהודה מקום קבורת רחל. ראו עיני ושמה ליבי" עכ"ל. (העתקתי מ"מקראות גדולות" על חמש מגילות בהוצאת אשכול, ירושלים תשל"ח). והנה בדקתי במפה וכשמעבירים קו ישר מהמוחקרקה לציפורי הקו עובר ממש סמוך לבית לחם הגלילית".

בספה"ק "כרסייא דאליהו" שחובר בשנת תרס"ו ע"י המקובל רבי חביב חיים דוד סתהון זצ"ל (קברו צמוד למרגלות קבר רבי אבדימי דמן חיפה) כותב: "מקום המזבח הוא אצל הישמעאלים והנוצרים בהר הכרמל רחוק מחיפה שלש שעות וקורין אותו בלשון ערבי 'אל מוחרקא' לשון שריפה אשר שרף ה' את העולה של אליהו, והוא בגבהו של הר והנוצרים והישמעאלים מכבדים המקום ההוא, והנוצרים עשו שם בנין גדול לשם המקום ההוא והזמינו מים ובור מלא מים להולכים שם לשתות ולישב לנוח, ואם ירצו ללון, ואני הייתי שם וראיתי מקום רושם התעלה של המים ומה נורא ונכבד המקום של ההר ההוא כי קדוש הוא לאלוקינו שעתידי לבנות עליו בית המקדש ולהביאו לירושלים, כמ"ש רז"ל על פסוק נכון יהיה הר בית ה' בראש ההרים - אלו תבור וכרמל". (מעניין לציין כי אותו מקובל עצמו היה נוהג בכל ליל שישי ללמוד כל הלילה במערת אליהו ז"ל והעיד שומר המערה שהמקובל היה נכנס יחידי אבל מבחוץ היה נשמע בבירור שהוא לומד בחברותא עם מאן שהוא ויהי לפלא).

אם כן נמצאנו למדים כי מערת אליהו רחוקה מרחק רב ממקום המזבח שעשה אליהו, וככל הנראה אין שייכות בין ב' מקומות אלו.

מערת אליהו בראי המקורות

מערת אליהו היא בעלת מסורת קדושה, מן הקדומות בארץ ישראל. הכתובות הרבות וכן ציורי מנורות, שופר ולולב שנחרתו על כתלי המערה, מעידים כולם על השימוש במערה עוד מזמן האמוראים. גם מתקופת הגאונים קיימת עדות ב"רשימת כנסיות אליהו" (בכתב יד פרמא מהגניזה הקהירית) שם מוזכר: "כנסיות אליהו, אחת בחיפא שתים בעכו". וכנראה שהכוונה למערת אליהו, שמפאת חשיבותה אף פותחת את הרשימה הנ"ל.

בחלקה המערבי של המערה קיים אולם מלבני חצוב, ומול הפתח ישנו כוך ארוך ובו דרגשים להנחת נרות. בקירות המערה נחרתו למעלה ממאה וחמישים כתובות בשפות עתיקות, אשר ע"פ המומחים זמן כתיבתם היא עוד משלהי תקופת התלמוד. כל הכתובות הינן כתובות זיכרון שנחרתו על ידי עולי רגל שבאו לבקש במערה מרפא וישועה, ורבות מן הכתובות מתחילות במילה "זכור". כתובת עברית יחידה מזכירה את "צחק בר כונה". כמו כן נחרתו על קירות המערה שתי מנורות בעלות שבעה קנים.

כפי שהבאנו לעיל לגבי מקום המזבח מוזכרת המערה כבר ע"י רבי בנימין מטולדה בשנת ד"א תקק"ל, ובהמשך ע"י תלמיד הרמב"ן.

תיאור נפלא אנו מוצאים מתפילת "יום הכיפורים" שנת תק"ב של האור

המוחרקה מקום המזבח ונביאי הבעל

הבנין על מערת אליהו צולם מתוך הרכבל העובר על גבי המערה

כשעבר הקדוש ברוך הוא לפניו, שנאמר ושמתוך בנקרת הצור, ואליהו אף הוא עמד באותה מערה".

גאון עוזנו מוהרנ"ת ביקר גם הוא במקום, בביקורו בא"י בשנת תקפ"ב: "משם הלכנו עד שבאנו למערת אליהו, ולא רצו להניח אותנו לכנס והיה כמה מניעות על זה והשם יתברך עזרני ונצחתי אותם ונכנסנו כלנו לשם והמערה חדוש נפלא ושמהו שם מאד ואחר כך כשיצאנו עד שבאנו על פתח החצר של המערה, התחילו לשיר ולומר עד שבאנו לתוך שמחה גדולה ורקדנו שם בשמחה בעזרת השם יתברך".

ר' מנחם מנדל מקמיניץ מתאר את ביקורו בשנת תקצ"ג: "הלכנו שם אל מערת אליהו, אשר היא חצובה בהר הכרמל והיא מערה גדולה, ונמצא בה עדיין כמה ספסלים מאבנים אשר ישבו עליהם תלמידי, והולכים שם להתפלל מכל האומות, וכל אחד ואחד בעת לכתו משם כותב או חוקק שמו על הכותל. וטבלנו תחילה בים והלכנו ג"כ שם להתפלל ומצאנו שם הרבה יהודים. ויהיה כאשר החלנו להתפלל אז התפילה היתה נובעת בפה, ועינינו זולגות דמעות, אשר מעולם לא התפללתי כן, אז הבנתי כי אדמת קודש היא, וגם כתבנו שמונו על הכותל כנ"ל".

תיאור נוסף ומשובב אנו מוצאים משנת תרל"ו ע"י בנו של יצחק אופלטקה תלמיד החת"ס: "מערת אליהו הנביא ז"ל היא בית גדולה חצובה משן סלע בשיפוע הר הכרמל, ועלי לבי דוי, כי נתונה ביד עריץ ישמעאלי אשר עינו לא תשבע מלקחת ממון אשר יחפוץ מהבאים שמה, והלואי כי ישתדלו ראש בני"א צאל הממשלה הרוממה לקחת המקום הזה מתחת יד נבל... מנהג קדום בעיה"ק הנזכרת ת"ו ללכת כל עדת ישראל בליל וביום מוצאי ש"ק נחמו למערת אליהו הנזכרת להעתיר על גאולת ישראל ושיבא במהרה לבשר הגאולה בב"א, ומתקבצים לשם מכל העיירות הסמוכות לה, גם מפעה"ק ינהרו אליה לשמוח בשמחת הלילה הזה, כי עושים שם ג"כ הילולא לכבוד אליהו זל"ט".

במשך השנים השתרשו סגולות שונות סביב המערה. אחת מהם היא הסגולה הידועה שכל מי שנחלה בחולי השגעון או חולי הנפילה רח"ל, אם יישן החולה במערה לבדו במשך שלשה ימים - יתפא. (מובא גם במסע ש. ברמן משנת תרל"א ומביא שם בארוכה סיפור כזה שראה בעיניו).

בית הכנסת בו התפלל רבינו הקדוש

בשבחי הר"ן מובא כמה פעמים כי רבינו התפלל בחיפה "בבית הכנסת". בשנים האחרונות התפשטה שמועה בשם "זקני חיפה" על בית כנסת נטוש בשם "הדרת קודש" ברח' מעלות הנביאים 9 כי קבלה בידם ששם התפלל רבינו הקדוש רבי נחמן מברסלב בעת שהייתו בעיר.

אולם לצערנו לא ניתן לסמוך על שמועה זו מכמה וכמה טעמים, לא רק משום שנראה לעין כי מבנה בית הכנסת הוא סוג בנין חדש ומאוחר בהרבה מזמן רביה"ק, אלא משום שבשנת תקנ"ט היה איזור זה עדיין מחוץ לגבולות העיר, ולא מסתבר שתושבי העיר המעטים (שהיו ברובם ספרדים) נדדו עד לשם בכדי להתפלל.

במסעות ר' משה ירושלמי משנת תקכ"ט אנו מוצאים כי "בחיפה יושבים קצת יהודים ולהם בית כנסת יפה". במסעות ר' דויד דבית הלל מווילנא שעלה לארץ ישראל בשנת תקע"ה מתאר את חיפה כך: "על חוף הים התיכון, הוא הר הכרמל, שרלגלוי בנויה עיר קטנה מוקפת חומה ושמה חיפה... יש בה חמש עשרה משפחות יהודים ילידי הארץ ולהם בית כנסת קטן". ואילו ר' מנחם מנדל מקמיניץ מתאר בשנת תקצ"ג: "חיפה היא עיר מא", רק אין שם יהודים ממדינתנו, רק יהודים הנקראים

פריינקען (ספרדים) ויש להם בית הכנסת אחת, וגם אנחנו התפללנו שם". לאור זאת מוכרחים אנו להסיק כי מדובר בבית כנסת ספרדי ויחיד בעיר, שכל הנראה שכן באיזור העתיק שבין מערת אליהו לבית הקברות הישן, ואין ספק כי בו התפלל רבינו.

(במאמר המסוגר יש לפקפק על עצם המושג של "שמועה בשם זקני חיפה" בנוגע לרבינו הקדוש, שכן אפילו אצל זקני צפת וטבריה לא השתמרה שום מסורת על ביקורו של רבינו הקדוש (כנראה גם עקב המחלוקת ברבות השנים), ואין שום מקום לומר כי דווקא "זקני חיפה" זכרו משהו מיוחד אודות רבינו בדיוקא, וזאת בשעה שהיה שם ביחד עם עוד צדיקי דורו, כרבי זאב מטשערני-אוסטראה ועוד. עוד יש להעיר כי כמדומני שלא מצאנו עדיין שום שמועות ומסורות בשם "זקני חיפה" בשום נושא אחר, חוץ משמועה פורחת זו וד"ל).

ובעמדינו בימי בין המצרים נסיים בתפילה להתגלות אליהו זל"ט במהרה, כנאמר (מלאכי ג' כ"ג) "הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא לפני בוא יום ד' הגדול והנורא" ויבשרנו בשורות טובות בביתא משיח צדקנו בב"א.

שאלה ד:

הרבי אומר שאחרי לב נשכר בא שמחה, והרי לא תמיד אנו רואים זאת במציאות, כמו ששואל אברך אחר, כי בדרך כלל הוא מוצא את עצמו בהתבודדות עם כל הבעיות והצרות וא"כ הוא יוצא ממנה שכור ורצוף?

הר"ר שלמה יהודה ויצהנדלר:

אצטט מה שרבינו אומר בזה הלשון: "אחר לב נשבר בא שמחה" ואם המצב הוא כנ"ל אם כן יוצא שלא היה לו לב נשבר אלא עצבות, דברי רבינו הם תורת משה ואנו מאמינים שאחר לב נשבר בא שמחה, כאשר אמר רבינו, ותו לא מידי.

הר"ר שמעון צבי שפירא:

תשובת ר' שלמה יהודה פשוטה נכונה ואמיתית, ואין צריך להוסיף או לגרוע. אך מצד שני זה ששאל הרי רוצה התחזקות, ובדברים אלו לכאורה גרמנו לו רק את ההיפך, כי הוא חשב שיש לו לב נשבר וכעת אנו אומרים כי גם זה אין לו...

ואחזור על מה שכבר דיברנו בתשובות לשאלות הקודמות, ולבי אומר לי שזה החוט השדרה של כל ענין ההתבודדות, ומהווה תשובה לכל השאלות המתעוררות בזה.

כל אחד יודע, כמו שכבר נתתי דוגמא, שכשיש לאדם מועקה על הלב ושפך לבו לפני עסקן שמתעסק בענין זה, כל אחד יכול לצייר לעצמו, שבמצב כזה הוא מרגיש שירד לו מהלב אבן גדולה. גם כאן, יתכן שהיה לאדם לב נשבר ולא עצבות, אבל הוא ישב ודיבר את הדברים והבעיות בלי להרגיש שהוא מדבר ושופך אותם לפני ה', שכן אם היינו מאמינים באמת ששיחה לפני ה' זה כפשוטו היינו יוצאים מההתבודדות איש אחר לגמרי...

נקודה נוספת יש להדגיש, שצריך לגלות היטב את הלב נשבר בשעת ההתבודדות דהיינו לדבר את הכל - מכל הלב, וכאשר נקיים זה, בוודאי בלי ספק יגיע לשמחה.

הר"ר יעקב נתן אנשין:

קודם כל בהיות ומגיעים ימי הפורים אתחיל במילתא דבדיחותא ידועה, מעין הדברים שר' שמעון צבי התחיל: פעם עמד אחד על גג והתמרמר על מצבו ואמר שהוא כולו מיואש, ניגש אליו ברסלבר חסיד ואמר לו אסור להתייאש, ענה ואמר גם להתייאש אסור? וקפץ מראש הגג...

ובכן, בהמשך לדברי המשיבים הנ"ל, ראשית זה בעצמו יכול להיות חלק מהשמחה שבא אחר לב נשבר, כי טוב מאוד למצוא את עצמו עם האמת שלו פנים בפנים...

עוד יש לדעת, כי גם שמחה זו עבודה, וא"א לבוא אליה ללא עבודה. אבל מעצם הדבר, שזוכים לפתוח את הכל לפני השי"ת, מזה לבד יכולים לבוא לשמחה גדולה. והרי כמה וכמה בנ"א עוברים עליהם ימים ושנים בלי לפתוח את הפה ואת המצב שלהם לפני ה'.

היה אחד שאמר שהוא לא יודע איך להתחיל שוב להתבודד היום ולומר שהוא רוצה לעזוב את כל דרכיו וכו', הוא פשוט יתבייש להגיד את זה היום שוב כמו אתמול, אמרתי לו אתה הולך להרוויח להתבייש לפני ה', יש כאלה שנופלים בכל מיני נפילות ואינם באים אפילו להתבייש לה', תישב ותדבר ותזכה להאדים ולהסמיק לפניו יתברך "ווערן ריטש רויט פארן אייבערשטן" (כמו שאמר רבינו לר' נתן). וא"כ אשריך שאתה בא לספר ולהתבייש את כל המצב שלך לה' ואכן, תגיד את כל זה לה': אני מתבייש לבוא עוד הפעם ולומר שוב אני רוצה להיות ערליכער איד,

בעת שאני ככלב שב על קיאו, וכפי הנראה המצב הוא שמחר אני הולך לספר לפניך את אותו דרשה שאמרתי היום ובינתיים

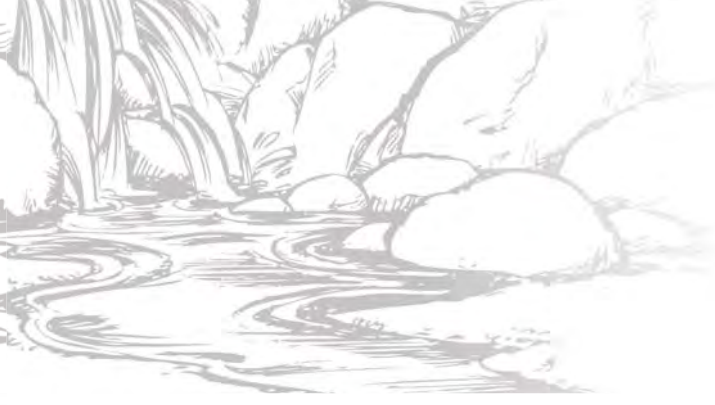
אני עדיין מתנהג כך" ושוב... וכי עדיף להישאר כך, בלי לספר ובלי להתבייש בזה? להשכיח את זה ובינתיים לבלות את הזמן ולאכול ולשתות? לעשות דברים אחרים ולהסיח את הדעת והעיקר שלא למצוא את עצמך עם כל זה?.

זאת ועוד, ב"ה יש עדיין אברכים שבורים, כמעט לא מצוי היום אברכים ששבורים ורוצצים מהתבודדות וכל מה שעובר עליהם, יש אברכים שבורים מזה שאין לו דירה פרנסה וכו', אבל שיהיו שבורים מזה שרוצים להיות ערליכער איד... לענ"ד מזה בעצמו צריך לעשות ריקודים.

מישהו אמר לי פעם, נראה לי שהרווחת בברסלב רק דיכאון, אמרתי לו, אילו לא באתי לברסלב רק בשביל זה הרווח - די לי. כמה רווח זה שכן אדם יכול למצוא את עצמו פנים בפנים, ולראות את מצבו מול עיניו, זו זכיה גדולה. אלא מאי להישאר בזה הוא סכנה גדולה, לכן יש גם את הספר 'משיבת נפש' ולא רק 'השתפכות הנפש'. איך אמר פעם אחד מאנשי: כל ברסלבר צריך בכל יום שני ויטמינים האחד השתפכות הנפש והשני משיבת נפש, זה מחזק את המערכת החיסונית של הגוף והנפש. מעתה, אברך זה שמרגיש את המצב השבור שלו זה דבר גדול מאוד, וזה בעצמו שמחה גדולה.

ואין הכוונה תמיד שהוא מאוד מאושר ושמח, אלא שיש לו שמחה בלב. מרבינו ועד היום בוודאי היה כל מיני וסוגי מצבים של התבודדות אפילו לאנשים גדולים, אפילו ר' נתן לא מוכרח שיצא בכל יום מההתבודדות באותו ריקוד ושמחה, בוודאי היו כמה סוגי מצבים. לא שאנחנו מרגישים עצמנו באותו דרגה של ר' נתן, אבל ר' נתן משתף אותנו הרבה בחיי היום יום שלו, ואין לו בעיה לכתוב שהוא היה בחד ובלחץ וכדו' מכל מיני מצבים. מישהו אמר לי פעם שאין דבר כזה 'חבל', המילה חבל זה כפירה, אז אמרתי לו שאני יכול לעשות ליקוט גדול מכל ה'חבלים' שיש בדברי ר' נתן, כמה פעמים הוא כותב חבל שלא נכתב בזמנו ונשכח וכו', איפה האמונה שלו?! אם נכתב בזמנו ברוך ה', וגם אם נשכח ברוך ה'.

ראיתי פעם ליקוט מדברי הפחד של ר' נתן, אנחנו לא משווים את הפחדים שלנו לפחדים שלו, אבל זה נקרא איש חי, מי שזוכה להתבודד הוא איש חי, וכשהוא בשמחה לא מוכרח להיות שהכוונה שהוא מהתבודדות עם ריקוד, זה יכול לקרות ובעז"ה זה יקרה ברבות הימים, אבל עצם ענין השמחה הוא מין סוג של אושר ושמחת הלב שהוא מרוצה מזה שהוא קרוב לה' ושהוא זכה להכיר את מצבו ולפתוח את זה לפני ה', ועכשיו צריכים להשתמש עם כל הכאב הזה לטובה, כי מכאב יכול להיות יניקה לסטרא אחרא כשמשמשים בזה למרה שחורה ועצבות וחלישות הדעת, מצד שני אפשר לקחת את זה באופן הנכון שברוך ה' אני מרגיש את המצב שלי ואת הריחוק מה', ובזה שה' עזר לי בכל זה בוודאי יעזור לי הלאה וכו'.

לכבוד הגיליון החשוב 'מימי הנחל'

בגיליון של חודש ניסן העבר עלינו לטובה, במדור 'המנין שלכם' פורסם כתבה שניה על בית כנסת בסנהדריה מורחבת- "המקלט", אח"כ דיברתי עם ר' שרגא לוי שליט"א וסיפר לי על עוד 3 דמויות מאנ"ש אשר כבר הלכו לעולמם שהתפללו בבית כנסת זו שלא הוזכרו בגיליון:

הראשון, ר' יצחק הרכבי ז"ל אחד מאנ"ש אשר התגורר בשכונה כמה שנים והתפלל בבית הכנסת, ר' שרגא מספר שר' יצחק ז"ל התפלל בהתלהבות נפלא ובקולות וכשהגיעו לזוהיו למשיסה' היה רוקד בשמחה עצומה. השני, ר' אשר מלמד ז"ל אשר הגיע לשכונה לפעמים כדי לבקר את בתו שהתגוררה בשכונה. והשלישי, ר' נפתלי דובינסקי ז"ל שהתפלל שם כמה שנים.

לסיכום אמר לי ר' שרגא שכמו כל בית כנסת של אנ"ש גם בית כנסת זה היה כמו מגנט משיכה להרבה מאנ"ש שהגיעו להתפלל יחד ובהרגשת רוממות ברסלבאית, גם ר' שרגא עצמו אומר שבתחילה כשהתחיל להתפלל שמה עדיין היה מתגורר בבר אילן - קצת מרוחק מהשכונה אבל ה'ברען' והחיות שהיה שמה משכו אותו לרדת עד לסנהדריה מורחבת בכדי להתפלל שמה.

תודה על הגיליון הנפלא וכן על המדור המיוחד 'המנין שלכם'.

משה לייב פלטינק

למע"כ עורכי 'מימי הנחל' החשובים הע"י.

במכתב שפרסמתם מר' געצע ליובאוונא לר' שמשון ברסקי שנסע לא"י, מוזכר ר' יעקב סופר.

סבי ר' שמואל מאיר אנשין קיבל מר' יעקב סופר בשנת תרס"ח כתב סמיכה לכת"ב סת"ם, עליו הוא חותם: "יעקב ב"ר יוסף סופר מאומין".

סבי עלה לא"י בשנת תרס"ד (ולא כפי שפורסם בכמה מקומות שעלה בשנת תרס"ג).

לפי ר' שמואל העשל פרידמן ב'תולדות שמואל' הגיע ר' יעקב סופר בשנת תרס"ז לא"י.

כפי הנראה שהה ר' יעקב סופר בא"י גם בתרס"ח, ואז נתן לסבי את כתב הסמיכה.

במכתב הנ"ל מוזכר גם ר' נחמן שפאג.

הוא שהה בא"י על פי 'תולדות שמואל' בשנים תרס"ו-ס"ז.

שמעתי מדודי ר' ישראל נחמן אנשין, שסבי למד כאן מר' נחמן שפאג כמה ניגוני ברסלב.

כפי שהבנתי מבני משפחתי, ר' נחמן שפאג הוא המקור לשינויים בניגוני הזמירות המושרים בקרב משפחתנו, כגון בזמר 'אזמר בשבחין'.

בברכה רבה

נתן אנשין

לכבוד עורכי גליון 'מימי הנחל' הע"י

קראתי בגליון האחרון על הרה"ח ר' שמואל מרדכי קורנבליט זצ"ל ונזכרתי שבימי נעורי כשכנסתי לבניין בית מדרשנו במא"ש, בשב"ק לפני תפלת שחרית, שמעתי קול שעולה מהמרתף בשיר וקול נעים במיוחד, איך שר' שמואל מרדכי שר פסוקי דזמרה ונעמד על המילים "מנסתרות נקני", וכך שר הרבה זמן בנעימות מיוחדת וקול רם. כמו כן על המילים "אז איתם וניקיתי..." והיה מאוד נעים לשמוע ולהתעורר.

גם סיפר לי אחי הר"ר שמעון ישראל שליט"א שפעם סיפר לו ר' שמואל מרדכי שעלה לאוטובוס ונהיה לו חושך בעינים בעניין שמירת עינים, מה עשה? נזכר בפרטיות היטב איך שיהיה נראה הטהרה ברעטל (הדף עליה עושים טהרה לנפטר) והכל נהיה מסודר...

ה' יעזרנו לעבדו כראוי.

בברכה רבה

נחום דוב שפירא

לכבוד מערכת "מימי הנחל"

שלום וברכה.

ראשית דברי אעלה על הכתב את רגשי ההתפעלות מהירחון המלא וגדוש בתוכן מרתק ומעניין מעולמה של חסידות ברסלב לדורותיה, ובכל חוברת כמעט אתם מביאים דברים חדשים שלא נראו ולא נשמעו מעולם, אשריכם ואשרי חלקיכם חפץ ד' בידכם יצליח לפאר ולרומם שם הצדיק האמת רבינו הקדוש והנורא הנמ"ח מברסלב זיע"א בעולם ללמד בני יהודה קשת, לספר לדור הצעיר וואס דא האט זאך גיטן (מה שנעשה פה) כמ"ש רביז"ל שיספרו לבנים מה נעשה פה. חיזקו ואמצו! יישר כוחכם!

ועתה באתי לרשום כמה הערות והארות שעלו לי בעת עיוני במכתב שפרסמתם מהעובד הגדול החסיד רבי אליקים געצל ליובאוונא זצ"ל המכונה ר' געצא מאומן, לידיד נפשו ושאר בשרו החסיד הוותיק בנ"שק רבי שמשון בארסקי זצ"ל נכד רביז"ל ששהה כנראה אז בעיה"ק ירושלים והוא בעמוד 12, ומשמע שהוא מכתב חדש שעדיין לא פורסם מעולם, אך האמת שמכתב זה כבר נדפס ע"י הגה"ח המפורסם הרב נתן צבי קעניג זצ"ל ראש כולל ברסלב ב"ב בספר הראשון של מכתבי אנ"ש שהדפיס ה"ה "שארית ישראל" מכתב צ"א, רק שפה הוספתם גם השורות שהוסיפה ע"ז אשת חבר הרבנית בארסקי ע"ה מה שכתבה לבעלה הגדול ודו"ק.

והנה אפנה להערות שעלו ביד:

1) ממכתב זה משמע שר' שמשון בארסקי זצ"ל שהיה כידוע מגדולי וחשובי ומשפיעי אנ"ש באומן זכה לבקר בארץ ישראל והיה שם בחודש מנחם אב, אך לא מופיע באיזה שנה זה היה, והנה בא הספר תולדות שמואל שהוא יומנו הנפלא והקדש של האברך החסיד ר' שמואל העשיל פרידמן זצ"ל הי"ד ושם בשנת תרס"ז בעמוד קי"ט כותב שם בזה"ל פרשת פנחס וכו' וגם שבוע זאת בא ר' שמשון נ"י מנכדי רבינו

הקדוש עם ר' יעקב סופר ובה כל השבוע דברנו מרביז"ל, אח"כ מזכירו עוד כמה פעמים בעמוד ק"כ, ופעם אחרונה שמזכירו הוא יום ד' פרשת ואתחנן (י"ג אב) שהלך עמו לקבר דוד המלך ע"ה ולהר הזיתים, ואח"כ בעמוד קכ"ד אחרי שזכה ר' שמואל העשיל לנסוע על ראש השנה מארץ ישראל לאומן שנתעורר לכך ע"י ר' שמשון בארסקי כמש"כ שם בתולדות שמואל, וכותב שם בעמוד כ"א בכ"א אלול כותב שבשבוע העבר בא ר' שמשון מירושלים לאומן עיי"ש. ומכל הנ"ל נראה שר' שמשון שהה בארץ ישראל לכל הפחות חודש, מתחילת חודש אב עד תחילת חודש אלול, וגם זה מתאים מאוד עם מש"כ ר' געצא במכתבו אליו חמשה עשר באב וגם נודע לנו שזה היה בשנת תרס"ז וכנ"ל.

2) במכתבו של ר' געצא הנ"ל מבקש מר' שמשון שיברר היכן נמצא ר' יעקב סופר, ואם ר' ישראל נ"י ואם ר' ישראל עוד שם יכתוב לסטאמבול למכרו שיכתבו לו אולי ידעו, כי רחמנות גדולה עליו וכו' עיי"ש. וקצת לא מובן מיהו ר' יעקב סופר הלזה ומה קרה לו, אך עיין בתולדות שמואל הנ"ל שכתב מפורש: פרשת פנחס וגם שבוע זאת בא ר' שמשון נ"י מנכדי רבינו הק' עם ר' יעקב סופר פה רואים בבירור שהוא נסע יחד עם ר"ש בארסקי לארץ ישראל, ומשמע שחזר לבדו לפני ר' שמשון, אך נתקע באמצע הדרך באינסטנבול או במקום אחר, או שלא היה לו מספיק כסף לנסיעה לאומן או ע"י סיבה אחרת ואנ"ש באומן דאגו לו ואספו כספים לאשתו כמש"כ שם ר' געצא, וביקשו מר"ש שינסה לברר היכן הוא ומה קורה עמו, אך עדיין לא ידעתי מיהו ר' יעקב סופר מאנ"ש באוקראינה, ובהערות המו"ל של התולדות שמואל, כתב עליו שהוא מאנ"ש דבארדיטשוב אך לא ידעתי מנ"ל הא.

3) מזכיר שם את ר' דוד ביאלסטוקי שאסף כסף עבור אשת ר"י סופר, וצריך בירור מיהו ר"ד הזה שלא שמענו שמו מעולם ושמה הוא בנו או אחיו של החסיד הנודע רבי אליעזר ביאלסטוקי זצ"ל שהיה הבעל תפילה של שחרית בקיבוץ הק' בראש השנה באומן. ובשנת תרמ"ד עלה לארץ ישראל, והוא מזכר כמה פעמים בתולדות שמואל ומכנהו ר' אליעזר מטשערין עיי"ש.

4) עו"ש מזכיר שר' שמואל ייבין אסף כסף עבור ר"ש בארסקי שיוכל לחזור לאומן, צ"ב מיהו ר"ש ייבין שגם שמו לא נודע לנו עד עתה, ולכאורה אפשר לומר שהוא נכדו של הנגיד הצדיק רבי אבאלע מטשערין זצ"ל מתלמידי מוהרנ"ת זצ"ל, אשר היה לו חתן בשם ר' אברהם ייבין אביו של הרה"ח ר' נייחא אבאלעס שנתפס בצעירותו להשכלה וגדולי אנ"ש כהגה"ק הרב מטשערין הרה"צ ר' פנחס יהושע מטשערין ומהר"א בן ר' נחמן זצ"ל עסקו והצליחו להוציאו מזה, ונעשה אחד מיקירי אנ"ש כידוע,

5) הבאנו במס' 2 שכותב ר"ג שאם ר' ישראל נ"י עוד שם יכתוב לסטאמבול וכו' עיי"ש ולכאורה המדובר על הצדיק ר' ישראל קארדונער זצ"ל שכבר גר בארץ הקודש, אך היה נוסע מדי פעם בפעם על ראש השנה לאומן כידוע, ולכן היו לו מכרים וידידים באינסטנבול שיכול לברר אצלם על ר' יעקב סופר הנ"ל (עיין במכתביו באמונת אומן ובתולדות שמואל הנ"ל מראה שנסע כמה פעמים מאר"י לאומן על ר"ה וע"ע בגידולי הנחל).

6) בשורות שהוסיפה אשת ר"ש הרבנית בארסקי ע"ה כותבת בין השאר שהיא דורשת בשלום אבי האהוב מו"ה נחמן שיחיה, אני דורשת שלומך בלבביות רבה, והנה אביה היה החסיד ר' נחמן שפאג זצ"ל מוינצא, שהיה בעל מנגן נפלא ועובד ד' מובהק, ומשמע ממכתבה שגם הוא

היה אז בארץ הקודש. והמעיין בתולדות שמואל שנה קודם בתרס"ו כותב שם רש"ה בעמוד קי"ב שהתפללו אנ"ש בבית מדרשינו שבעיר העתיקה, וז"ל: ואח"כ אמרנו סליחות (זכור ברית בערב ראש השנה) בביה"כ שלנו ב"ה בהתעוררות, ר' נחמן שפאג אמר הסליחות ע"כ כי כנ"ל היה בעל מנגן נפלא והיה מלמד באומן לבני הנעורים הרבה ניגונים וותיקים מאנ"ש, נמצא שנשאר בעיה"ק ירושלים יותר משנה לפחות מאלול תרס"ו עד חמשה עשר באב התרס"ז ודו"ק.

7) מש"כ שם ר' געצא לר"ש שיתפלל על האברך הבחור ישראל אביי בן רחל קריינא, כוונתו להאברך המופלא החסיד ר' ישראל כהן הי"ד זצ"ל (שם משפחתו וויזנפעלד), שנתקרב בבחרותו בישיבת מאקווע שבפולין יחד עם חבריו ר' לוי יצחק בנדר ר' משה טשנסטחובער זצ"ל ועוד ע"י הבחור העילוי הנודע הגה"צ ר' יצחק אווטצקער הי"ד זצ"ל, והיה דבוק מאוד במו"ר הגה"ק ר' אברהם ב"ר נחמן זצ"ל, ואחרי הסתלקותו של ר"א שמעו ממנו אנ"ש ואפי' הגדולים כר' מאטעס ברזסקי ור' געצא דיבורים ושיחות נפלאות ששמע מר"א כידוע. לדאבון כל לב נרצח על קידוש השם ע"י כנופיות הבולשביקים בכפר ראונע הסמוך לבאברניץ בהיותו אברך צעיר בן 20 תנצב"ה.

היוצא מכל הנ"ל שבמכתב זה יש הרבה חידושים נפלאים, שמתגלים למי שבקי קצת בהיסטוריה של ברסלב.

הכו"ח למען כבוד רביז"ל

יהושע יונתן דרוק

ירושלים ת"ו

לכבוד הגליון הנפלא מימי הנחל

ברצוני להודות לכל מארגני ופעילי "מורשת הנחל" שפועלים כל השנה במסיו"נ ללא ליאות יומם ולילה לדלות ממימי הנחל ולהשקותם לאנ"ש בנקיות בלא סיג ופסולת.

ועל של עתה באתי על השבת הנפלאה והמרוממת באתרא קדישא מירון בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל, על הקיבוץ הנפלא של כלל אנ"ש בארה"ק יחד באהבה ואחוה באווירת אחדות נפלאה שא"א לתארה וראוי העולם שיתמהו על האהבה שבינינו, על האכילת שבת בשפע רב בטעם נפלא לעילא ולעילא המסדרים וצוות המטבח שעסקו כמה ימים במסיו"נ וגם כל משך השבת והמלצרים בחיך ובסבלנות וכו' וכו'.

ועל כולם הדיבורים הנלהבים מחשובי אנ"ש הן בסעודות והן ב"רב שיח", בחוברת הנפלאה "השארה" שטרם הייתה כמותו ליקוט נפלא שכזאת.

והעייקר ההתעוררות החזקה בין אנ"ש להתחדש כנשר ולהתחזק "למסור נפשינו" להתועד יחד לכה"פ אחת בשבוע עם אנ"ש לדבר דיבורים המחיים את הנפש לנצח לבל נאבד את ימינו ושנותינו בהבלי הזמן ובתאוות המדומות וכו' וכו'.

ניכרת ההשקעה והדאגה הרבה בכל פרט ופרט ברוחניות ובגשמיות.

ויה"ר שתזכו עוד רבות בשנים לזכות את אנ"ש כהנה וכהנה ולהתקרב כלוננו יחד לרביה"ק ביתר שאת בהתחדשות כתינוק שנולד.

בתודה והערכה

א.מ.מ.ג. ירושלים

מבית הגנזים עתיקות וגנוזות

בעיצומם של ימי בין המצרים, ימי הצער והאבל על חורבן הבית וגלות השכינה, ימים בהם לתיקון חצות בחצות הלילה מצטרף גם תיקון בחצות היום, נשוב לרגע כמה עשרות שנים לאחור, אל שנת תשכ"ה, ונסקור מאמר העוסק בתיקון חצות, ומתאר את חסידי ברסלב - מהיחידים (ודאי בין קהילות האשכנזים) שעודם מקפידים לעסוק בו.

כאן, ר' ראובן שפנייר שאינו יכול להפרד מהכותל המערבי; כאן, ר' שמואל שפירא שבמילים ספורות מבטא את מהות הסתרתו וענותנותו; כאן, גם מהותם של אנ"ש המשיבים בפליאה על פליאת הכותב: "וכי מה מיוחד בכך? והלא זהו סעיף בשולחן ערוך!"; וכאן, בחורי אנ"ש, המעוררים את הלילה וקמים לתיקון חצות; וכאן, הצער התמידי על החורבן, והציפיה התמידית לגאולה.

המאמר שלפנינו, כאמור, פורסם באחד מכתבי העת בארץ, בר"ח אב של שנת תשכ"ה, כאשר הגישה אל הכותל המערבי לא היתה אפשרית.

"אני עורך כל לילה? לא נכון!"

אם ביחידות, חשו על עצמם ובשרם צערה של שכינה, טעם של גלות וכמיהה לגאולה. כך בכל דור ודור. והיום, היכן הם, או שמא קיימים הם הרחק מזרקורי הפרסומת? היכן הם אותם משכימי חצות, נאמני הכותל המערבי, שעד הרגע האחרון, בלילה האחרון, ערכו תיקון חצות ליד שריד מחמדינו?

לילה של פרידה מהכותל

זכור הוא אותו ליל י"ז בכסליו בשנת תש"ח (לאחר החלטת האו"ם על הקמת מדינה. ה"ה) התעטפה לה העיר העתיקה בשתיקה רוויית מתח. הכל הסתגרו בבתיהם, מצפים בחרדה, ערים לכל רחש. אך נאמני הכותל שמו נפשם בכפם. הנה הם קרבים לכותל נצמדים לאבניו הקרות ופותחים באמירת תיקון חצות "על היכלי אבכה יומם ולילה". תם התיקון. נתפרדה החבילה ורק ר' ראובן שפנייר זצ"ל נשאר אצל הכותל עד עלות השחר. ואכן היה זה לילה של פרידה, מאז שוב לא ניתן ליהודים לגשת אל הכותל.

אבל לא רחוקים הימים, כאשר רבים מאנשי ירושלים נהגו בקביעות לערוך תיקון חצות ליד הכותל. רבנים, תלמידי חכמים, פועלים ופקידים - עמך, כולם נהרו אל הכותל לשפוך מרי שיחם. להתייחד עם בוראם בשעת רצון ולהתפלל לגאולה שלמה. היכן הם היום כל אותם עורכי תיקון חצות הממשיכים הם במסורת, או שמא תש כוחם, שמא התגברו עליהם תלאות החיים?

מי עורך היום תיקון חצות? סובבנו בחוצות ירושלים ובני ברק, חיפשנו אחריהם מצאנום. אמנם נתמעטו אך קיימים. היום עוסקים בכך בעיקר חסידי ברסלב ואחינו הספרדים. לכל אחד צורה ונוסח משלו.

נוסח חסידי ברסלב

חסידי ברסלב עורכים תיקון חצות ביחידות. קמים בשש שעות מתחילת הלילה, אומרים ברכות השחר, יושבים על הרצפה ליד המזוזה ופותחים

"עורכים תיקון חצות"

ימי בין המצרים מועקה מורגשת. הכל שקט יותר, עצוב יותר, אווירת זכרון החורבן מורגשת. יהודים אבלים על חורבן הבית. על גלות השכינה. מגיע ראש חודש אב תשעת הימים ותשעה באב ולאחר מכן חוזרים החיים למסלול הרגיל.

ומה בכל ימות השנה? היש מי שנותן ביטוי לצערו במשך כל ימות השנה? היש מי שיקום בחצות הלילה לשפוך מרי שיחו לפני רבון העולמים? היש עוד רבים העורכים "תיקון חצות"?

... תנועת החסידות שצמיחתה בקבלה, המשיכה במסורת של עריכת תיקון חצות. גדולי החסידות הקפידו מאוד בעניין זה. אותם משכימי חצות נעלמו לחלוטין ולא עוד אלא שרבי שניאור זלמן מלאדי קובל: "כל מי שנגעה יראת ה' בלבבם, יסירו את מסוה הבושה ויתאספו אגודות אגודות עשרה או פחות או אפילו ביחידות ויעשו כסדר תיקון חצות הנדפס בסידורים".

תיקון לכלל וליחיד

דגש מיוחד על תיקון חצות שם רבי נחמן מברסלב, הרואה בתיקון חצות תיקון לכל אחד ואחד בפני עצמו ולאומה בכללה. מעין חשבון נפש, מעין פעולה לתיקון המצב ולקירוב בנין בית המקדש "כי אולי בגלגול הראשון היה הוא הגורם שיחרב הבית המקדש, ואפילו אם לאו, אולי הוא מעכב עתהבנין ביהמ"ק, ונחשב גם כן כאילו הוא גרם להחריבו" ועל זה יבכה ויתאבל מאד בכל לילה בחצות ועל ידי זה ייחשב כאילו הוא משתדל בבנין בית המקדש.

בנוסף לכך, מדגיש רבי נחמן מברסלב את: הסגולות שבתיקון חצות ואת המעלות העליונות, שאליהן עשוי אדם מישראל להגיע בזכותו.

ואכן בכל דור ודור ובכל מקום שהיו ישראל מצוים שם קמו יהודים בחצות לילה לבכות על חורבן הבית וגלות השכינה. אם בקבוצות,

עורכים, תיקון חצות

חובל ברת לימודים כל הליכה טעויות חוזרת ובאשר עורכים חזקו ביה - טורכים גם חזקו חצות

את הורה א

העיקר - יושבת הלב
אנן, עדה עדה ומנהגה, אך השכונה האחרונה...
העיקר - יושבת הלב
אנן, עדה עדה ומנהגה, אך השכונה האחרונה...
העיקר - יושבת הלב
אנן, עדה עדה ומנהגה, אך השכונה האחרונה...

סודם של ספרים
הספרים האנשי עדה פזורה...
סודם של ספרים
הספרים האנשי עדה פזורה...

שח לי הודו בסיכויי אחר, מימי...
שח לי הודו בסיכויי אחר, מימי...
שח לי הודו בסיכויי אחר, מימי...

כל אחר בני הרגשות, אך את כיום...
כל אחר בני הרגשות, אך את כיום...
כל אחר בני הרגשות, אך את כיום...

הנה ר' שמואל שפירא, חסיד ברסלב...
הנה ר' שמואל שפירא, חסיד ברסלב...
הנה ר' שמואל שפירא, חסיד ברסלב...

היום תיקון חצות, הכל יחד...
היום תיקון חצות, הכל יחד...
היום תיקון חצות, הכל יחד...

העיקר הרגשת הלב

אכן, עדה עדה ומנהגה. אך המאחד הוא הרגשת הלב. העיקר הרגשת הלב, זהו המאחד הוא הרגשת הלב. העיקר הרגשת הלב, זהו המאחד הוא הרגשת הלב.

אין לתאר הרגשה זו אלא צריך להרגיש אותה כדי להבינה וכמו שאמר לי חסידי ברסלב - כל אדם ו"חצות" שלו, חשבון הנפש שלו.

קמים הם בחצות לילה, מתייחדים עם קונם ולבם מעבר לחומות. שם ליד הכותל - מצוי לבם. גלות כפולה היא להם - גלות השכינה וגלותם הם מהכותל וקברות הצדיקים שמעבר לחומות. הנה ממול נראה קבר שמעון הצדיק - אך אין מי שיעלה להשתטח אליו, ואנו עומדים מנגד והלב דואב.

עוד יישמע קול כינורו של דוד

פוסעים אנו ברחובה של עיר, פוגשים באנשים ולא יודעים מה הם ומה מעשיהם. אנשים ככל האנשים - אך רק מעטים יודעים את אשר מתחולל בלבם פנימה, את אשר עושים הם בביתם - עת קמים בחצות לילה לשפוך שיחם ושיגם.

מסתורין אופף אותם, אין הם ששים לדבר על כך. כאוצר יקר שומרים הם סודם. וכי מהו המיוחד כאן? בסופו של דבר הם מקיימים סעיף בשולחן ערוך - חובה על כל אדם מישראל.

חצות לילה. בישיבת חסידי ברסלב נעורים הבחורים. מגרשים חבלי שינה, קמים נוטלים ידיהם, אומרים ברכת השחר, ואיש איש יושב לארץ ופוחת בתיקון חצות. קול רחש חרישי בוקע מבין כותלי הישיבה, מדי לילה בלילה משכימים הם לכך. וכך נמסך גלגלת הלילה, את מצוות רבם הם מקיימים. כל אחד מתייחד לעצמו כל אחד והרהוריו והרגשותיו. אין הם עייפים. יקומו וישכימו מדי לילה עד אשר תתקבל תפילתם ותבוא כמיהתם על סיפוקה. עד אשר ישמעו פעמי המבשר ובמקום תיקון חצות ישמע שוב קול כינורו של דוד המלך שרוח חצות מניעה את מיתריו, כבימים הראשונים.

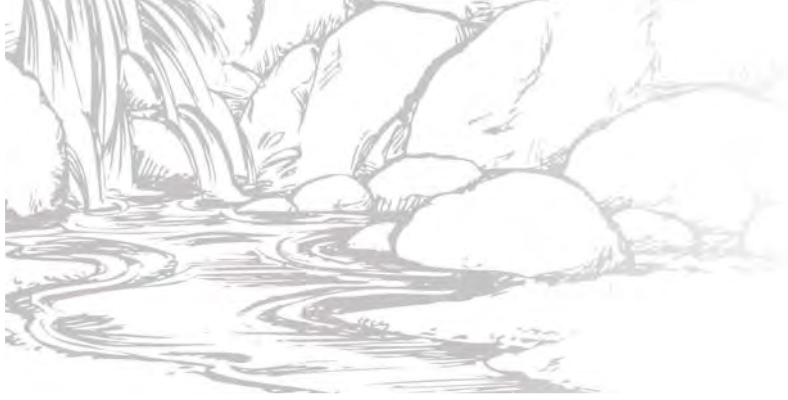
בתיקון. כל אחד כפי הרגשתו, אך את כולם מאחדת הרגשת החורבן והכמיהה לגאולה. כל אדם עורך לו מעין תיקון חצות פרטי על צרותיו שלו עצמו, בכלל צרות האומה בדורנו ובכל הדורות.

הנה ר' שמואל שפירא, חסיד ברסלב, תושב מאה שערים כיום. מגיל י"ז, זה יותר משלושים שנה הוא עורך מדי לילה תיקון חצות. אך כאדם השומר על אוצרו הטוב, אין ר' שמואל שש לדבר על כך. "אני עורך כל לילה? לא נכון! מי זה סיפר לך, לפעמים, אבל לא תמיד" וכו'.

סובבנו בחצות מאה שערים, נכנסנו לבית המדרש החדש והמפואר של חסידי ברסלב. בחורים ו"בעלי בתים" יושבים ולומדים. האם הם עוסקים בתיקון חצות? בוודאי. כל לילה? - לאו דווקא. מדוע? - נתמעטו הדורות. לא כולם ברוכים בכוח גופני ורוחני. אמנם עוסקים בכך אך לא באותה התמדה.

היום לי חסידי ברסלב אחד, מייקירי קרתא, מוותיקי שומרי החומות. "היום האנשים רודפים אחר הנוחות. עולם אחר, חיים אחרים. אף אני שוב אין בי הכוח כפי שהיה בזמן שהייתה אפשרות הגישה לכותל". זוכר הוא את הקבוצות הגדולות שנהגו לערוך תיקון ליד הכותל. ולאו דווקא חסידים ואנשי מעשה, אלא עמך - מכל שדרות הציבור ללא ליאות ולאחר יום עבודה ארוך ומפרך שמו פעמיהם לשפוך ליבם ולקונן לפני אביהם שבשמים.

היום תיקון חצות הוא נחלתם הבלעדית כמעט של חסידי ברסלב, ובשל ההדגשה היתרה שהדגיש הרבי ענין זה, אך הרי כבר בתחילת השולחן ערוך נאמר: "ראוי לכל ירא שמים שיהיה מיצר ודואג על חורבן בית המקדש". מדובר כאן על דבר שראוי הוא לכל יהודי לעשותו אך בעונותינו הרבים נתמעטו הדורות ושוב לא רבים הם העוסקים בכך. אך העוסקים בכך אינם רואים בדבר זה משהו יוצא מגדר הרגיל. הן חייבים לערוך תיקון חצות - ואם עורכים הרי רק מילאו חובתם והרגשת ליבם, אך לא עשו שום דבר החורג מגדר הרגיל. כך בכל ימות השנה. בשלושת השבועות, בימי בין המצרים עורכים תיקון פעמיים: תיקון חצות - בחצות לילה ונוסף לכך - בחצות היום. זהו מנהג של ירושלים המופיע גם בלוח טיקוצ'ינסקי.

נקודת החבר

לקבל דין מן דין

ר' אברהם דורפמן - בית שמש

נקודות בעבודת התפילה

שכן כל עבודת התפילה היא רק ע"י אמונה, וכל עצם מהות התפילה היא אמונה.

כמו שהיה חוזר על זה פעמים רבות הרה"ח ר' אברהם יצחק כרמל זצ"ל, מדוע אנו רואים כי אדם יכול לשבת בשיעור למשך זמן רב וכן יכול לדבר עם חברו שעות ארוכות, מה שאין כן בתפילתו קשה לו להאריך.

כי כאשר הוא יושב בשיעור או שמדבר עם חברו אין צריך להאמין שהוא מדבר אתו, שהרי הוא רואה בעיניו את זה שמדבר איתו, לעומת זאת בעת התפילה, על האדם להאמין שה' עומד לנגדו ושומע את תפילתו, אולם אינו זוכה לראותו בעיניו, כי לא יראני האדם.

לכן, כמה שהאדם יש לו יותר אמונה, ומאמין יותר כי מלא כל הארץ כבודו, כך יתפלל ביתר כונה והתעוררות כראוי.

הרי לנו למעשה שלש נקודות; תפילה, אמונה והתחדשות (חיות), שעל ידי שהאדם מכניס את הכוחות בתפילה הוא זוכה להתחדשות וחיות בו, ואמונה זו תפילה.

ונסיים בסיפור:

רבי ברוך בארדיטשובער היה עני מרוד, והוא בקע רקיעים בתפילותיו, שאל אותו בנו ר' יוחנן גלנט: "היכן כל הישועות שאתה מבקש עליהם כל כך?" תמה ר' ברוך לשאלה ונענה: "וכי יש זכיה גדולה יותר מעצם התפילה?! היא עצמה הישועה!".

ויה"ר שנוכה להאמין באמת לאמיתה, ולהתחדש בעבודת התפילה ולחדש את כוחינו שם, לטוב לנו כל הימים.

רבינו אומר בתורה ט' "כי עיקר החיות מקבלין מהתפילה כמ"ש תפלה לאל חיי, ובשביל זה צריך להתפלל בכל כוחו כי כשמתפלל בכל כוחו ומכניס כוחו, אזי נתחדש כוחו שם בבחינת חדשים לבקרים וכו' כי האמונה היא תפילה כמ"ש ויהיו ידיו אמונה תרגומו פרישן בצלו".

הבה נתבונן בכמה נקודות שרבינו מגלה לנו כאן, כדי שנוכה לחדש את כוחינו ע"י עבודת התפילה.

ראשית, מגלה לנו רבינו לעובדא ולמעשה, שאם האדם רוצה חיות, לחדש את חיותו בעבודת ה' ובכל דבר, העצה היא: להתפלל בכח. כי עיקר החיות מקבלין מהתפילה.

ובענין זה של חיות מהתפילה, אנו רואים ג"כ בתורה ב' שם אומר רבינו: "עיקר כלי זינו של משיח הוא התפילה, ומשם עיקר חיותו, וכל מלחמתו שיעשה וכל הכבישות שיכבוש הכל משם" היינו מהתפילה.

מעתה, כאשר רבינו אומר: "גאר מיין זאך איז תפילה - כל הענין שלי הוא תפילה", הרי שרבינו מעיד על עצמו שכל הענין שלו והחיות לעניינו הוא מהתפילה.

ידוע שרבינו העיד על עצמו שלא הוציא הבל מפיו ללא התחדשות, כי רבינו היה כל כולו התחדשות... כיון שהוא זכה לה"חיות" הזה.

ואף אנו, שרבינו מוליך אותנו בדרך להיות כמוהו ממש, כמה שיותר נכניס כוחות בתפילה כך נזכה לחדש כוחותינו שם. הן אמנם שרבינו זכה לכך בשלימות, אבל אנו נזכה כפי ערכינו וכפי שנתאמץ.

הנקודה השניה היא מה שרבינו אומר "אמונה היא תפילה כמ"ש ויהי ידיו אמונה תרגומו פרישן בצלו".

"הכבשן"

המשך מעמ' 11

יום לפנות בוקר לבית הכנסת ושוטף את פניו בדמעותיו... אני מתבייש ממנו!

ר' משה אהרן הכהן האלברעסבערג, נפטר ביום י"ז באלול תשכ"ב ונטמן בבית"ח "שומרי שבת" בבני ברק. לא זכה לזש"ק.

(מקורות: עיתונים מאותה תקופה, טעם זקנים - ע"ו)

כשהיו שואלים אותו על עברו היה מתבטא לא אחת: "חבל לדבר על העבר. תשאלו אותי על פעילות הנוער, שם יש על מה לדבר..." לפני פטירתו ביקש שיכניסו לקברו את כל השמות של התינוקות אותם זכה להכניס בביתו של אאע"ה, כאמור.

אחרי פטירתו נסע ר' לוי יצחק בנדר להשתתף בהלווייתו כאשר רב העיר חולון אמר עליו בהספדו מילים ספורות שביטאו היטב את מהותו וכה היו דבריו: "אני מתבייש מהיהודי הזה. הוא היה מגיע ראשון מדי

אין פאבריק

מהנעשה והנשמע בחבורות האברכים

חבורות האברכים ירושלים

יסוד שביסוד

ספירת 'יסוד שביסוד' הינה יום הספירה שבה מתעורר כל ברסלב'ר חסיד להשקיע יותר מכל ימי הספירה שבהם נוהגין הכשרים לצעוק ולהתחנן "שגבינו... טהרנו...". באשר ספירת יום זה הינה ספירת היסוד עליה נלחם היצר יותר מהכל.

עוד מקדמת דנא אצל העובדים מאנ"ש, היתה ספירה זו נמשכת שעות ארוכות בקולות ושוועות יותר משאר הלילות, וכאז כן היום נוהגים אברכי אנ"ש לנסוע אל אחד מקברי הצדיקים קדושים אשר בארץ המה, להתוועד יחד לתפילת ערבית ולספירת יסוד שביסוד כראוי וכיאות.

השנה, היות ו'הספירה' חלה בליל שב"ק, הוקדמה ההתאספות וההתעוררות ליום רביעי - ספירת 'נצח שביסוד'.

בשעה היעודה יצאו האוטובוסים מירושלים ובית שמש, אל עבר ציון בנימין בן יעקב, בואכה כפר סבא.

על אם הדרך, נשא דברים קצרים האברך היקר ר' חיים צ'ציק, כאשר הוא מביע מעט מהרגשי הלב ומגולל בפני הציבור את השתלשלות כינוסי יסוד שביסוד שהתחדשו ע"י "איחוד האברכים הצעירים" וזו לנו השנה העשירית בהם זוכים האברכים להתחזק ולהתעורר ביום נשגב זה.

בהגיעם לציון אמרו יחד תיקון הכללי. לאחר מכן השמיע הרה"ח ר' שמעון צבי שפירא דיבורי התחזקות והתעוררות אודות יסודות הבית היהודי שהם מצות הצניעות לנשים וקדושת היסוד לאנשים.

לאחר מכן התפללו תפילת מעריב בכה והתלהבות וספירת העומר 'נצח שביסוד'

בצעקות ושאגות אדירות, שנזכה להיות אנשים כשרים באמת.

בדרך חזור, השמיע הרה"ח ר' שמעון צבי שפירא דיבורים קצרים אך מעוררים ביותר, אודות חשיבות ההשתתפות בחבורה שבועית בתמידות וכן לחזק ולעודד את החברים שגם הם ישתתפו בחבורה בקביעות, לטוב לנו כל הימים.

לשמיעת הדרשות:

"קול מורשת הנחל" 02.502.6343

שלוחה 3<81

חבורות האברכים - אומן

שבת התאחדות בעיר ברסלב

בשב"ק פרשת שלח - מברכים חודש תמוז, התקיימה שבת התאחדות בעיר ברסלב סמוך ונראה לציון מוהרנ"ת, לאברכים בוגרי חבורות מורשת הנחל, המתגוררים בעיר אומן.

בשעה היעודה התאספו האברכים ביום השישי לצאת אל עבר העיר ברסלב, על אם הדרך שוחחו שיחת חברים, להתחזק ביחד

חבורות הבחורים - ירושלים

התחדשות בנסיעות לשדה

לאחר תקופה של הפסקה עקב קשיים טכניים, במיוחד בתקופת הקורונה בשנה שעברה, התחדשו לאחרונה הנסיעות לשדה לחבורות הבחורים בירושלים, כאשר מדי שבוע יוצאת אחת מהחבורות בצוותא עם ראש החבורה, לקיים את עצת ההתבודדות בין עצי היער, כדי להרגיל את בחורי החמד בקיום עצה נפלאה זו בשדה כרצון רביה"ק, זאת מלבד מה שמדברים ומחזקים את הבחורים שלא לוותר ח"ו על ההתבודדות מדי יום ביומו.

החבורות בישיב"ק מחולקות לשבע חבורות, כל אחת עם ראש החבורה הי"ו, כך שאחת לחודשיים זוכים בני החבורה להתעורר יחד בקיום עצת ההתבודדות בשדה. על אם הדרך שרים יחד ניגוני התעוררות, וכאשר מגיעים לשדה נושא ראש החבורה דיבורים נלהבים לקיום עצה זו, לאחר מכן מתפזרים הבחורים כל אחד לפינתו לשפוך את הלב בינו לבין קונו. בסיום יוצאים בריקוד של שמחה על נועם חלקנו וגורלינו, שזכינו לדבר להשי"ת ולקיים את עצות רביה"ק בתמימות ופשיטות.

מכינה לישיבה - ירושלים

ימי הספירה ול"ג בעומר

אם תפילת ערבית מדי לילה בישיבת ערב מכינה לישיבה בירושלים, נשמע הדיה למרחוק, זאת לאור דברי ההתעוררות המיוחדים שמשמיע ראש החבורה כמעט מדי ערב לפני תפילת ערבית, לעורר את ליבות הנערים בשגב גדולת עבודה שבלב - זו תפילה, אם בחומר האיסור של שיחה באמצע התפילה ח"ו, אם להשתדל לכוון פירוש המילות כפי יכולת כל אחד וכן הלאה, הרי שבימי הספירה מתעצם הדבר שבעתיים,

כאשר ראש החבורה מלמד אותם על שגב גדולת הימים ומלהיב את לבם בסיפורים ועבודות מהעובדים בין אנ"ש שהרעישו עולמות בימי הספירה לצעוק ולהתחנן לקדשנו ולטהרנו.

ואכן דברים עושים פירות, ומדי ערב בימי הספירה נשמעות הצעקות והשוועות למשך דקות ארוכות בכיסופים וגעגועים לקראת יום מתן תורה המתקרב.

כך גם כשבועיים לפני יום ל"ג בעומר החלו להתכונן ליום הגדול, כאשר ראש החבורה מספר להם מדי ערב, סיפורי הוד על עבודתם בקודש של אנ"ש מכל הדורות באתרא קדישא מירון ועל גדולת הרשב"י ול"ג בעומר במשנתו של רבינו הק', להלהיב את לבם לנצל את הרגעים הנשגבים באתרא קדישא הדין לתפילות ותחנונים על הכלל ועל הפרט.

הכנה לחג השבועות

בהתקרב חג השבועות התקיימו מעמדי הכנה רבתי לקראת יום קבלת התורה. מדי ערב התאספו נערי הבר מצוה ללימוד בקול ובתענית דיבור למשך כשלוש רבעי שעה, לאחמ"כ אמרו יחד ליקוטי תפילות על התורה ועוד, וכן שרים ברגש והתעוררות מניגוני החג וראש החבורה משמיע להם דיבורי הכנה לעורר את לבם לקראת היום הגדול.

מכינה לישיבה - ב"ש

מבחן על כל הלכות תפילין אצל הרה"ג שליט"א

התרגשות מרובה בישיבת הערב מכינה לישיבה "מורשת הנחל", המתקיימת מידי ערב בבית המדרש 'נחלת חן'.

בישיבת ערב של המכינה הוגים התלמידים הצעירים מדי יום ביומו על הלכות תפילין בהלכות הנוגעים למעשה ע"פ סדר השו"ע והמשנ"ב, ללמדם לקיים מצוה זו כהלכתה. המנצח על המלאכה הינו ראש החבורה המסור הר"ר יחיאל רוזנבלט הי"ו, שנושא על ליבו את כלל הפעולות לתלמידי המכינה ברוב כשרון, לנטוע בלבבותם הטהורות את יראת השמים הקודמת לחכמה שהנחילנו רבינו הקדוש.

בשבועות האחרונים, לאחר שסיימו ללמוד ולחזור על ההלכות הדק היטב, עמדו על כור המבחן לפני הרה"ג ר' קלמן ווייס שליט"א

על שמירת העניים במיוחד בקיץ הקודר והחשוך של אוקראינה.

בתוך כך התעוררו הלבבות בגעגועים לשבתות התאחדות במירון של מורשת הנחל, והאברכים החלו לשיר ביחד "בר יוחאי"...

לאחר סידור החפצים בחדרים, היה מוכן "טועמיה" בשפע גדול, שנערכה ע"י הר"ר אברהם יעקב ברנ"ד שפירא ששהה באומן ובא להצטרף לשב"ק.

מנחה, קבלת שבת ומעריב התפללו בפלג המנחה בביהכ"ס הסמוך לציונו של מוהרנ"ת זיע"א, בחיות והתלהבות. בסיום התפילה יצאו הקהל בריקודים על ששפר גורלנו להיות בחלקו של הרב והתלמיד.

סעודות שב"ק התקיימו באולם הסמוך בכל מיני מטעמים. את הזמירות שרו בהתרגשות נפלאה, וכאשר הגיעו לקטע "להתקפא חלשין" נתעוררו האברכים, כי כאן בעיר ברסלב, חזר רבינו על מילים אלו כמה פעמים, כשכוונתו הקדושה לרמוז להתחזק בכל מצב. במשך הסעודה דיברו כל האברכים כל אחד מהנקודה שלו.

אחר ברכהמ"ז נזדרזו כולם לעלות על יצועם כדי לזכות לקום קודם אור הבוקר, לחטוף להתבודד ולהתכונן לתפילה.

תפלת שחרית התקיימה בהתלהבות ובכח ומיד לאחריה סעודת צפרא דשבתא. הזמירות היו ברוב חיות והתעוררות, כאשר ר' אברהם יעקב שפירא לומד בספה"ק "סיפורי מעשיות" כנהוג.

לפני תפילת מנחה התקיימה חברת 'אבות ובנים' ואמירת תהילים לצעירי הצאן שבאו אף המה להשתתף בשב"ק יחד עם אבותיהם, ותוגמלו על כך בפרס מיוחד.

בסעודת רעווא דרעווין שרו כל הקהל את הזמירות ברוב רגש והתעוררות, לאחר מכן ירדו האברכים אל גדות נהר ה'בוג' הידוע, ושוחחו יחד שיחת חברים בעבודת ה' ע"פ התורה קכ"ט "ארץ אוכלת יושביה"

תפילת מעריב התפללו בהיכל הכהנים הצמוד לציון, בסיומה אמרו יחד "ויתן לך" בשיר ורננים. לאחר הבדלה חזרו האברכים יחד לעיר אומן, על אם הדרך ניגנו זמירות מלווה מלכה בשמחה וחדווה.

האברכים חזרו אל ביתם מלאים וגדושים בשיחות והתחזקות בדרכי ועצות רביה"ק לטוב להם כל הימים.

להנחיל מורשה

למצטיינים בלימוד בתפילה ובשמירת הזמן, כשעם הזמן כאשר מצטברים הכרטיסים, ממירים אותם ל'כרטיס מתענג' של תורה או תפילה, התלוי על גבי מחזיק מיוחד.

חידוש מיוחד היה השנה, כאשר כרטיסי 'מתענג' עוצבו ברוב פאר כשעל כל אחד מופיע תמונה עתיקה אחרת מחבורות של תורה ותפילה מאנ"ש בדורות עברו.

במהלך ימי המבצע, שיימשך בעז"ה עד סמוך לחנוכה, יתקיים בעז"ה מדי תקופת זמן 'יריד ביניים' עבור כל אלו שכבר צברו כרטיסים אודות התמדתם בתורה ותפילה, ובסוף המבצע לקראת מסיבת חנוכה הנערכת מידי שנה ייבחרו 'לחנתי השנה' המצטיינים שיגיעו למירב הכרטיסים.

אכן תועלת מרובה מורגשת בחברה כבר בימים אלו עם תחילתו של המבצע, כשכל דקה פנויה מנוצלת ללימוד בקול ובריחתא דאורייתא שיצרבו בקרבם לשנים רבות.

נשות ברסלב בני ברק

ליבות כל אנ"ש פועמים בחזקה, במיוחד עקרות הבית, המצפים בחרדה: האם השנה בעלי יזכה להיות נמנה בין באי הקיבוץ הקדוש באומן... לשם כך התכנסו עשרות נשים מכל הגילאים, בעיר בני ברק, לכנס הכנה לקראת ראש השנה הקרב ובא.

בשעה היעודה נפתחו השערים והמשתתפות התיישבו על יד שולחנות ערוכים. הכינוס נפתח באמירת תהילים משותפת להצלחת הקיבוץ בר"ה, בתחינה שאכן כולם יזכו להגיע לאומן מתוך מנוחת הנפש ישוב הדעת.

לאחר מכן מסרה הרבנית קירשבוים שיחה בעניין ימי בין המצרים, אודות ההבדל בין אבלות אמיתית כפי שמלמדינו רבינו - לעצבות. כן הדגישה על תפקידנו להתפלל ולצעוק לד' אודות הקיבוץ בראש השנה.

לאחר מכן עלו שאלות מאת המשתתפות על עניין ההתבודדות בנשים, כקשר עם ד' יומי ומה עושים ואיך לקבל באמונה מצבים שונים בחיים, מה שיצרו שיח רחב בעניין תפילה בין כלל המשתתפות.

הנשים יצאו עם הרגשה עילאית, ובהתעוררות להתחזק בתפילה ובקשה לה'.

הנלמד שם ואח"כ אחד הילדים לפי סדר מספר סיפור עם מוסר השכל היוצא ממנו.

בחבורה זו מקבלים טעימה מהווי החבורות אצל אנשי שלומינו לה יזכו בבחורותם ואחרי נישואיהם, וקונים בקניין נצחי מידות טובות יראת שמים ועבודת ה' לקראת גיל בגרותם ועלייתם למכינה.

חבורת הנערים - ביי"ש נחלת חן

מעמד הכנה לחג השבועות וספירה אחרונה

לקראת חג השבועות התקיים מעמד הכנה, בליל שישי האחרון של ספירת העומר, כאשר חולקו לנערים מאכלי חלב, ולאחר ניגוני החג 'אתה נגלית' ועוד שמעו הנערים שיחה נלהבת אודות חג מתן תורתינו, לאחריה התפללו הנערים תפילת ערבית ומעין ה'ספירה האחרונה' בהתעוררות נפלאה.

המבצע השנתי "מת"ת

רוח של התחדשות מנשבת בימים אלו בכל סניפי החברה, ירושלים, ביי"ש נחלת חן, ביי"ש אנשי הצדיק ובבני ברק. המבצע השנתי, המתקיים במשותף לכל חבורות הנערים יחד, התחיל במרץ רב והוא מדליק את אש התורה והתפלה עם חיות והתלהבות מיוחד במינה אצל ילדי החמד.

המבצע שנבחר השנה היא "מבצע מת"ת - מ'תענגים על תורה ותפילה", שמטרתו להנחיל לצעירי הצאן את העונג והאושר הנפלא שיש בתורה ותפלה.

בכל יום מחולקים "כרטיסי מת"ת"

מו"ץ בהעדה"ח. כיבד בנוכחתו גם פטרון המכינה הרה"ח ר' בנימין ויצהנדר שליט"א.

בטרם שהחל הרה"ג שליט"א לבחנם, נשא דברים קצרים הר"ר בנימין ויצהנדר על גדלות ומעלת מצות התפילין, כאשר הוא מעורר את לבות הבחורים בסיפורים נוראים להקפיד על קדושת התפילין למשך כל החיים ולהמשיך את ההתלהבות של התקופה הראשונה - לתמיד.

הרה"ג שליט"א השתומם נוכח בקיאותם של הבחורים שהפליאו בדיעותיהם ובבקיאותם בהלכות, ממש כמונח בקופסה. כאשר בתום המבחן העניק תעודת הוקרה לבחורים בחתימת כת"י על הצטיינותם ובקיאותם בהלכות תפילין.

חבורות הנערים - ירושלים

הכנה לחג קבלת התורה

בשבוע של ערב חג השבועות התקיימו פעולות לחיזוק הלימוד בהתמדה וברציפות, כהכנה לקראת חג מתן תורתנו וכל הילדים שלמדו ב'רציפות' קיבלו כרטיסים מיוחדים, שלאחר מכן קיבלו בעדם תגמול מיוחד.

ביום הרביעי - ר"ח סיון התקיימה החברה בשעות הצהריים, לאחר שהנערים סיימו את לימודם מוקדם כנהוג. למשך שעה ארוכה הגו ולמדו הילדים במשניות וגמרא בקול ובהתמדה, כשהם מקבלים גם אז כרטיסים, כאמור. בסוף הלימוד הובאו מיני מתיקה מיוחדים 'מאכלי חלב', כאשר כל ילד כפי סכום הכרטיסים שצבר התקדם תורו לבחירת תגמולו.

רעננים יצאו הילדים לקראת החג הבא מה'דבש וחלב תחת לשונך' - ה"ה התורה הקדושה ברציפות ביגיעה ובשמחה.

חבורות כיתה ח'

בשבועות האחרונים התחילו תלמידי כיתה ח' להתכנס ל'חבורה' המתקיימת בליל שישי פעם בשבוע או שבועיים, כפי שהנהיגו בשנים עברו, במהלכה שרים ניגוני התעוררות ולומדים פרקי אבות כשהמשגיחים מרחיבים הדיבור אודות

חבורות הבהורים - נחלת חן

את תפילת ערבית וספירת העומר בחיות והתעוררות התפללו בכפר ברעם, על יד קברו של מר זוטרא. לאחר הלכו לקברו של ר' נחמן חטופא, ואחדים גם חטפו להתפלל על קברו של עובדיה הנביא.

בסיום יום ארוך וגדוש מלא בתפילה, התבודדות, שיחת חברים לימוד התורה ועוד, הגיעו בני החבורה לעיר טלז-סטון, לעשות את השבת יחד עם חבורות הבהורים מורשת הנחל (כפי שסקרנו בהרחבה בגליון הקודם).

כאן המקום להודות לפטרון והנושא בעול ישיבת בין הזמנים הר"ר יהודה פיליפ וכן לראש החבורה הר"ר יחיאל רוזנבלט שמשקיע מלא אוננו ומרצו להצלחת החבורות בכלל ובפרט.

בחורים קלי המירוץ עלו אל ראש ההר לקברו של ר' נחוניא בן הקנה.

לאחר מכן נסעו לאתרא קדישא מירון לציון התנ"א רשב"י, שם אמרו יחד תיקון הכללי, ואת התפילה ל"ג בעומר וכן הלאה.

לאחר שהיה של כשעה וחצי, יצאו אל עבר דלתון, שמה התפללו תחילה על קבריהם של ר"א בר' יוסי הגלילי והלל האמורא, אח"כ צעדו ירדו בנפתולי ההר במשך כחצי שעה אל קברו של ר' יהודה בן תימא, שם שוררו יחד ניגוני התעוררות וכן ניגונים מאהבת וחשק התורה.

לאחר מכן עלו על האוטובוס שיקח אותם אל ראש ההר לקבר ר' יוסי הגלילי, כאשר קבוצת בחורים מטיבי לכת צעדו רגלי במעלה ההר, כאשר המה מקיימים "מלך פורץ גדר"...

בהיכל ציון רבי יוסי הגלילי התפללו מנחה בחיות ולאחר מכן סעדו את לבם בארוחת צהריים.

משם נסעו לקברו של ר' יוסי דמן מלכיא, הנצא בתוך מבנה ענק ועתיק, לאחר מכן הצפינו אל עבר קדש - נפתלי, לשאת תפילה על קברם של השבטים הקדושים נפתלי ואשר, וכן על קבריהם של דבורה הנביאה ויעל אשת חבר הקיני.

לאחר חודש שלם של שקידה ועמלות בתורה במסגרת ישיבת ביה"ז, לבחורי החמד של חבורות הבהורים "מורשת הנחל" בביהמ"ד נחלת חן, התקיימה נסיעה לקברי הצדיקים, להשתטח ולשפוך צקון לחשם לקראת זמן הקיץ בישיבות הקדושות וכן להתפלל על שמירת העיניים באשר מתחילים ימי הקיץ אשר הנסיונות בהם גוברים עד מאד ה"י.

ביום חמישי פרשת אחו"ק לאחר תפילת שחרית כוותיקין, יצאו בני החבורה אל עבר הגליל, ראשונה ירדו בכפר "עילבון" בו נמצא ציונו של התנא רבי מתיא בן חרש, אשר ידוע המעשה שסימא את עיניו בשביל שלא להיכשל ח"ו בראיה אסורה. לאחר אמירת כמה פרקי תהלים שוררו ניגוני התעוררות "העבר עיני מראות שוא" ועוד, וכן צעקו ע' קלין. כמו"כ אמרו בכל ציון וציון פרק תהלים במיוחד, שנזכה לשבר כל המניעות ולהתקבץ על ציון רביה"ק בימי ראש השנה הקדושים הבעל"ט.

לאחר מכן ירדו להשתטח על קבר חבקוק הנביא ומשם (מרחק של כשני דקות הליכה) לקבר רבנו בחיי. משם נסעו לכפר חנניה, לשפוך שיח על קבריהם של התנאים והאמוראים: ר' אליעזר בן יעקב, ר' חנניה בן עקשיא ור' יעקב האמורא. כמו כן כמה

חבורות הבהורים - שכונת הקריה והפציבה

משם המשיכו אל עבר סאסא לקברו של רבי לוי בר סיס, והזכירו מה שרבינו מביא מימרא משמו בתורה י"א, לאחר מכן נסעו לקברו של הנביא ישעי' בן אמוץ, שמה ברכו ברכת האילנות בצוותא, כן שוררו ניגוני התעוררות וגם את הניגון על הפסוק בישעי' "כסוס עגור כן אצפצף... ערוב עבדך לטוב...".

לאחר מכן המשיכו לציון רבי יוסי בן זמרא שמה התפללו תפילת מנחה וסעדו ארוחת צהריים. ומשם נסעו לטבול במעין "עין כובס" שמתחת לעיר צפת.

לאחר טבילה המחיה את הנפש והגוף נסעו לעכברה כדי להשתטח על קברו של רבי יוסי הגלילי, אך תעו בדרכים ולא מצאו את השביל המוליך אל קברו, והנה בעודם מחפשים אנה ואנה, המה רואים מרחוק את קברו של עקביא בן מהלאל, משכך ירדו להשתטח על קברו וכן על קבר אדמון. שמה ישבו עד קרוב

הלבבות והתיישבו לשיר ניגוני התעוררות ודבקות בניצוחו של ר' חיים צ'ציק.

בתוך כך התעורר שאלה אצל ראש החבורה הר"ר אברהם יואל דורנבלט האם צריך לברך ברכת הנס, כאשר מרחוק הבחינו ביישוב בית ג'אן וכזכור בשנה שעברה בימי ל"ג בעומר תש"פ שניסו להסתנן אל עבר הר מירון תעה בדרכו עד כדי סכנה והוצרך לחילוץ ע"י מסוק, הרב פסק לו שצריך לברך בלא שם ומלכות.

המשך הנסיעה היתה לפרוד כאשר על הדרך מספר ר' אברהם יואל את הנס שהיה לו במירון כאמור, בהגיעם לפרוד מצאו איזה שביל מן הצד כדי שלא להיכשל ח"ו בראיות אסורות, ושפכו שיח בציון ר' נחמיה העמסוני ור' ישמעאל בעל הבריייתות, לאחר מכן עלו אל אתרא קדישא מירון שמה שהו בערך כשעה.

גם חבורות הבהורים בשכונת הפציבה והקריה, יצאו ביום חמישי, כמו שאר החבורות הבהורים אל עבר הגליל להשתטח על קברי הצדיקים קדושים אשר בארץ, לשפוך שיח לקראת זמן הקיץ. כאשר על הדרכים מנצח האברך ר' נחמן אנשין חתן ראש החבורה הר"ר אלכסנדר פראנק.

ראשונה ירדו בשפרעם להשתטח על קברו של ר' יהודה בן בבא, כאשר מקודם על אם הדרך הרחיב ראש החבורה ר' חיים צציק על גדולת הרוגי המלכות, שר' יהודה בן בבא נמנה ביניהם. שמה אמרו בהתעוררות תיקון הכללי בצוותא.

לאחר מכן נסעו לקבר רבי אליעזר בן יעקב, שמה אמרו חמשה פרקי תהלים, וכן עלו לקברו של רבי חנניא בן עקשיא ושוב העפילו לעלות לקברו של רבי זכריה בן הקצב. למראה נוף הבראשית המשתקף ממעלה ההר, נפתחו

ליל שבת שכולה התעוררות

להשאר רביז"ל מחד ומאיךך את גודל יקרת הכיסופים וההשתוקקות של ליל שבת קודש. בהתלהבות החלו לזמר "שלום עליכם" ו"אשת חיל". ההרגשת הלב ב"ואת עלית על כולנה" היתה אין לשער ואין לתאר.

במהלך הסעודה נשא דברים ראש החבורה הרה"ח ר' יעקב נתן אנשין שליט"א, ע"פ שיחת רביה"ק שהשבת היא כמו חתונה גדולה מאוד, אך צריכין זכיה גדולה שיוכל לראותו מן החרכים וכו', (שיחה רנ"ד), כשהוא מרחיב את הדיבור מענין שכל הקדושות כגון קדושת שבת וכיו"ב - קיימות, רק צריך להתחבר לענין זה, וכן אהבת חברים, כבר קיימת אצל כאו"א, רק עלינו להוריד מניעות חיצוניות ולהתחבר בפועל.

כאן נכונה הפתעה לבחורי החמד, כאשר המנין הקבוע סיימו את התפילה למעלה בהיכל ביהכ"נ, נכנס הרה"ח ר' משה קרמר שליט"א לברך ולחזק את הבחורים היקרים, ודיבר ממה שכתוב בפרשה "לא הביט און ביעקב" ממה שגילה מוהרנ"ת עומק ההתחזקות בנקודות טובות, ואשר הקב"ה רואה רק הנקודה הפנימית של כל איש ישראלי.

לאחר מכן בהמשך הסעודה נשא דברים ראש החבורה הרה"ח ר' צבי אריה מיימון שליט"א מגודל מעלת הזמירות של שבת, אשר ניצולים מעולם התוהו. כמו"כ נשא דבר הבחורים הבה"ח נחמן קעניג שיח"י כשהוא מביא את רגשי הלב בשם כל הבחורים על המסירות העצומה שמראים ראשי החבורות במשך כל השנה כולה, שבודאי תעמוד לתועלת כולם לטוב להם כל הימים.

גם כיבד בנוכחתו הר"ר ישראל יצחק שפירא שליט"א, שעורר את המשתתפים בקולו הנעים לשורר זמירות ונעימות מאנ"ש לדורותם.

ביני לביני נשא ליבם את רגלם בריקודין קדישין, ונדברו החברים באהבה רבה ואחוה בשיחת רעים במשך הסעודה, ממש מעין עולם הבא...

לאחר ברהמ"ז קיבל כל משתתף כשי את החיבור הנפלא "ההשאה", מרצונו של רבינו הק' להישאר ביננו ע"י "החזיקו עצמכם יחד".

חבורות הישיב"ג החסידיות צוברות תאוצה בס"ד יותר ויותר. גם בתוספת חברים ובחורים הבאים להשתתף בחבורות מדי שבוע בקביעות וגם בשאר הפעילויות לתועלת כלל הבחורים.

לשם מטרת איחוד וגיבוש הבחורים סביב עניני רביז"ל וכן לבקשת בחורים רבים, הגו ראשי החבורות המסורים, לקיים ליל שב"ק שכולה התעוררות, להתאחד יחד כל בני החבורה הק' בצוותא חדא, בתפילות וסעודת ליל שבת קודש.

עוד לפני חג השבועות החלו לפרסם דבר ליל השבת, במודעות מושקעות, לעורר את הבחורים על הצמאון הגדול השורה בליל שב"ק, כך מדי שבוע עוד מודעה ועוד אחת, האוירה כבר החלה להתחמם באורו של ליל השבת... תוך כדי תיאמו המארגנים יחד עם הבחורים היקרים המשמשים כנציגים בישיבות הק', והיא נקבעה לליל שב"ק פרשת בלק, ט"ז לחודש תמוז העעל"ט.

ויהי ביום השישי. בעוד היום הגדול, זמן רב לפני פלג המנחה כבר החלו הבחורים החשובים לנהור אל עבר ביהמ"ד

הנקרא ע"ש הצדיק "אנשי מוהר"ן" ונהירו דאנפין משוך על פניהם, כאשר המה מקבלים את פני חבריהם בלבביות ומתכוננים כל אחד לפי עניינו לבוא שבת המלכה.

בשעה היעודה החלה תפילת המנחה בערב שב"ק, ונשמע קול שליח הציבור בקודש "הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו" בנעימה הידועה. לאחר מכן המשיכו בקבלת שבת ומעריב ובאוויר הורגשה ממש שיחת רביה"ק שבמעריב ליל שבת כשאומרים "וכולהון מתעטרין בנשמתין חדתין" צריך להתעורר בשמחה גדולה ובהתלהבות גדול...

אחר התפילה ירדו לאולם שמתחת לביהכ"נ, שם כבר היו השולחנות ערוכים בטוב טעם וכל מעדנים ע"י האברכים היקרים המוסרים נפשם לכבוד רביז"ל, כאשר הקירות צועקים את נחיצות וחשיבות התאספותנו יחד,

לרדת החשיכה, ושרו ניגוני התעוררות ודביקות למשך זמן רב. לאחר מכן כאשר החלו לצאת בשביל אל עבר הכביש, אבדה להם הדרך הנכונה בעקבות החשיכה, והבחורים החלו בנתיים לקיים ריקודים וניגוני שמחה להמתקת הדינים וב"ה לאחר סיעתא דשמיא מרובה, מצאו את דרך המלך ועלו על האוטובוס לשמחת כולם.

בדרך ירדו לקברו של חבקוק הנביא שמה התפללו תפילת ערבית וספירת העומר בהתלהבות והתעוררות. משם נסעו לטלז סטון להשתתף יחד עם חבורות הבחורים בשבת התאחדות והתעלות.

כאן המקום להודות להר"ר משה קרויס ובנו ר' אפרים פישל שיח"י שהשיגו חלק גדול מהוצאות הישיבת ביה"ז וכן הוצאות הנסיעה והסעודה. ברכת ה' תעמוד להם בכל מעשי ידיהם.

שבת התאחדות באתרא קדישא מירון

על שום מה!?

כששבתות אלו הופכות לשבת התאחדות המונית בהשתתפות מאות מאנ"ש מכל רחבי ארה"ק.

בשנים האחרונות לאחר שמנהג זה הפך לנחלת הכלל והפרט, וקהילות רבות החלו לארגן שבתות התאחדות עם בני קהילותיהם, הפכו שבתות מירון של "מורשת הנחל" להיות ממוקדים יותר עבור אברכי החבורות, כשלצידם ישנם גם מהמבוגרים המצטרפים יחד, באשר זכו להשתתף בשבתות אלו רבות בשנים ואינם מוותרים על המסורת הקבועה. יחד המה מונים מאות חסידי ברסלב מכל רחבי ארץ הקודש, שזוכים מידי שנה לבוא ולהתקבץ יחדיו אצל התנא האלוקי רשב"י זיע"א.

מי שלא חווה שבתות אלו לא יוכל להבין את העוצמות הרוחניות שמקבלים בשבתות אלו ומי שכן חווה וטעם מנועם השבת יתקשה לתאר בעט סופרים את החוויה.

עודנה מהדהדת באזנינו ההתבטאות המפעימה של הרה"ח ר' אברהם יצחק כרמל זצ"ל, בשבת מירון - מורשת הנחל

"מורשת הנחל" אימצה זה שנים רבות, את הנוהג לקיים "שבת התאחדות" מידי שנה באתרא קדישא מירון, בה מתאספים ובאים אברכים ומבוגרים גם יחד, להתעלות בעבודת ה' בצוותא חדא.

בכדי שנפיק את התועלת משבת התאחדות זו, שומה עלינו להתבונן על מה ולמה מתקיימת שבת זו, מדוע העוסקים במלאכת הקודש מוסרים את עצמם לדבר זה, למה מאות אברכים מכל שכבות הגיל משתתפים בשבת זו, מהי המטרה הנעלה בכך!?

עצם המסורת של שבתות במירון החלה לפני עשרות שנים, כשהחסיד רלוי"צ בנדר ז"ל הקפיד להפוך את שבת חנוכה לשבת התכנסות במירון, כך גם לפני כ-30 שנה החל הרה"ח ר' נתן ליברמנש שליט"א, להתאסף יחדיו עם עשרות אברכים לשבת התאחדות במירון מידי שנה. משכך, עם התייסדות "מורשת הנחל" לפני 20 שנה, המשיך המנהג בדבקות רבה

זיע"א, איך הם היו עושים שבת התאחדות?
והגעתי למסקנה, כן, הם היו עושים שבת
בדיוק כנהוג ב'מורשת הנחל' עם החצות
והוותיקין - לא בצורה אחרת! באמירתו זו
השכיל לתמצת במילים בודדות עד כמה שבת
זו אכן סמל לחסידות ברסלב.

מורשת הנחל

ע"ש רביה"ק הנגמ"ח מברסלב זיע"א

וכאשר מגיעים עם אתערותא דלתתא כזה, בוודאי התנא האלוקי מעתיר עבורנו ומשפיע ביותר. בכך ההתקבצות של כלל אנ"ש - כוח הרבים הופך להיות עליון וגבוה, כי כשבאים לקבר הצדיק אזי יכול לתקנו כראוי, כלשונו הנפלא של מוהרנ"ת: "וזהו בחי' השתטחות על קברי צדיקים אמתיים שהוא דבר גדול מאד ומועיל מאד לעבודת השי"ת לזכות לצאת מהרע שלו ולשוב להשי". כי יש בני אדם שנפלו כ"כ בעונותיהם עד שנאחז בהם הרע כ"כ עד שא"א להם בשום אופן לשוב להשי" רק ע"י שבאין על

קברי הצדיקים האמתיים ואז נכללין בנשמת הצדיק שמת שהוא עוסק תמיד לברר בירורים והוא בכחו הגדול שגדול במיתתו יותר מבחייו הוא יכול לברר אפילו הנשמות שנפלו מאד מאד. אבל אעפ"כ הבעל בחירה א"א

לבררו בעל כרחו כ"א כשבא על הקבר במקום גניזתו הקדושה ומעורר עצמו בתשובה שאז יש כח להצדיק לבררו בכחו הגדול ולהוציא ממקום שנפל לשם ולתקנו אע"פ שלא היה אפשר לו להתתקן בשום אופן" (ליקו"ה נזיקין ג'-ח)

בעמדינו לאחר שבת ההתאחדות וההתעלות שהתקיימה בפרשת חוקת, בה השתתפו כ-400 מאנ"ש מכל קצוות הארץ, יכולים כולם להעיד כי אכן רוחו של הצדיק הייתה מורגשת בעליל כי היא חופפת על ראשי עם קודש, ובטוחים אנו כי כל אחד לקח והפנים את ההתעוררות בקיום הדרכים והעצות של רביה"ק, וגם בענין ההשתתפות התמידית בחבורה שבועית, לחדש כנשר נעורינו לטוב לנו כל הימים.

לא נוכל לתאר מה חווים שם בשבת, רק כמחויי במחוג: התפילות בכוח בצוותא חדא, הסעודות המרומות, החצות, ההליכה לפעלד, הזמירות שבת, הריקודין ומעל הכל האוויר הנח והזך ששורר אז הם אשר יוצרים את החשמל של שבתות אלו.

אך אם נתבונן לעומק הדברים, יש כאן משהו ייחודי שאינו תלוי ביד אדם אלא כוח אלוקי בלבד. כשזוכים להתקבץ יחדיו ליד התנא האלוקי רשב"י שהוא בעצם נחמת הגלות שהבטיח "כי לא תשכח מפי זרעו", אשר שולח רמזים ללבבות הטהורים ומעיר אותם מתרדמתם, "עיר וקדיש מן שמיא נחית" זה הכוח שהופך את השבתות אלו לפצצה רוחנית שנותנת כוח להתחדש בעבודה ה' כראוי, ומשם ממשיכים את החיות לכל ימות השנה.

במיוחד כפי מה שראו אצל אנ"ש לדורותיהם, שהגיעו לרשב"י במירון לא באו בכדי לפעול ישועות וכד', אלא בהחלטה להתעורר ולהתעלות, לחזור הביתה חדש לגמרי, לנער את העפרוריות מהלב ולא לתת לחיי השגרה להשכיח על מה אתינן להאי עלמא שפילה.

התבוננתי, ר' נחמן טולטישנער או מוהרנ"ת זיע"א, איך הם היו עושים שבת התאחדות? והגעתי למסקנה, כן, הם היו עושים שבת בדיוק כנהוג ב'מורשת הנחל' עם החצות והוותיקין - לא בצורה אחרת!"

”שבת מירון מורשת הנחל

כלליות אנ”ש מכל רהבי ארה” בצילא דרשב”י - א

יק בשבת התאהדות והתעלות אתרא קדישא מירון

שבת התאהדות והתעלות באתרא קדישא מירון שע"י מורשת הנחל, כבר קנתה את שמה לשבת שכולה אלקות, כולה קודש. אך השבת הזו שהתקיימה בשב"ק פרשת חוקת, הכירה לנו פירוש נוסף בשמה הנאה לה שבת 'התאהדות' ו'התעלות'; התאהדות על שם ריבוי הגוונים מכל הגילאים, מכל הערים ומכל הסוגים בקשת חסידי ברסלב, שהתקבצו כולם באהבה וחיבה לשבת שכולה 'התעלות' רוחנית במימדים שקשה לתארם. אך בכל זאת, ננסה להביע מעט מהרגשי הלב, לתת לפני הקוראים שיח' מעין תמונת מצב לשבת הנפלאה לה זכינו, ולא בשביל שיישאר זכר לשבת מרוממת זו, כי בין כה בטוחים אנו שלא במהרה היא תשכח, אלא בשביל כל אלו שמסיבות שונות לא זכו להיות חלק ממנה, אולי יתחברו למילה הכתובה, ויזכו להתחדש יחד עם כלליות חסידי ברסלב...

מאירים פנים לחבריהם ועומדים לעזר לכל אחד.

הר"ר ראובן שיף פתח בדברים קצרים במעלת הזמירות בצוותא כאשר לאח"מ פתח בזמירות שבת קודש בעזרת צוות אברכים משוררים שהתפזרו ברחבי אולם האוכל הענק וכל הקהל התלהב בשירת הזמירות בקול נעים בדביקות ובהתרוממות. לאחר מכן קידש על היין הרה"ח ר' שמעון צבי שפירא.

כבר התבטא רביה"ק "אכילת שב"ק כולה אלקות כולה קודש ועולה למקום אחר לגמרי". כשהמאכלים הערבים המוגשים בשפע ובהרחבה גורם לפתיחת הלבבות ובין יושבי השלחן נערכים שיחות ערות בדרכי ועצות רביה"ק ותלמידיו.

מפליא היה לראות בין מאות המשתתפים זקנים לצד צעירים, כאלו שזו להם לראשונה שהמה משתתפים בשבת מירון מורשת הנחל וכאלו שזה להם הטענת המצברים לכל השנה...

בהינתן האות פצחו כל הקהל בזמירות שבת קודש בשמחה והתלהבות, "נזמין לה השתא בפתורא חדתא..." "ביום השבת קודש שישו ושמחו כמקבלי מתן נחליאל" המילים המוכרות מקבלים גוון חדש ומזמר לזמר הקולות מתגברים ומתעלים, "להתאמץ לשיר זמירות הרבה בשבת קודש" כרצון רביה"ק.

לפני המשך הסעודה מתכבד הרה"ח ר' שמעון צבי שפירא לשאת מדברותיו. את דבריו הוא פותח בהתרגשות מרובה למראה הקהל הרב, כאשר הוא מציין כי ביום השבת זוכים חסידי ברסלב לסיים את חלק א' בליקו"ה בסדר הדף היומי, כאשר מפליא הדבר כי בדפים האחרונים מרחיב מוהרנ"ת על מאמר חז"ל "אם אין אני לי מי לי, וכשאני לעצמי מה אני" שמחד צריך כל אחד בעצמו לעסוק בעבודת ה' ומאידך על כל אחד להשתתף ולהיות חלק

לקראת שבת מלכתא, זה בטבילת מקוה וזה בהעברת הסדרה שנים מקרא ואחד תרגום ועוד.

בשעה 5:30 אחה"צ התאספו האברכים לעצרת תפילה בהיכל ציון הרשב"י לעורר רחמי שמים שנזכה להשתתף בקיבוץ הק' יחד עם כולם בלי מניעות וצמצומים, אמרו יחדיו עשרת מזמורי התיקון הכללי בהתעוררות ואחריה תפילה ע"ו בליקוטי תפילות בהשתפכות הנפש.

תפילת מנחה וקבלת שבת

השמש שוקעת מתחת להרי מירון, השבת כבר פורשת את כנפיה ותפילת המנחה של ערב שבת מתקרבת.

בין משעולי המתחם נראים האברכים צועדים נרגשות אל עבר היכל ביהמ"ד, מאחלים בלבביות איש לרעהו, או חוטפים לומר את הליקוטי תפילות על שב"ק.

בשעה היעודה מתמלא היכל ביהמ"ד במתחם על גדותיו, קול הש"ץ נשמע ברמה "הודו לה' כי טוב... ויזעקו אל ה' בצר להם..." כשהקהל נסחף בהתעוררות וקולות התפילה נשמעים למרחוק.

כאשר החזן פותח בקבלת שבת, פוצחים כל הקהל יחדיו בהתרוממות, כאומרים לכל היקום הבראשיתי הנצפה מהחלונות: "לכו נרננה לה'...", "התלהבות עולה שיאים בעת שירת "לכה דודי" ולאחריה ריקוד "בר יוחאי" כנהוג באתרא קדישא הדין, לאחר מכן ממשיכים בשמחה והתעוררות תפילת ערבית של ליל שבת קודש.

סעודת ליל שב"ק

דקות ארוכות חלפו עד שהקהל הרב בליעה"ר מוצא את מקומו ליד השולחנות הערוכים בטוב טעם לקראת סעודת חקל תפוחין קדישין, כאשר פעילי איחוד האברכים

תיכף עם פרסום דבר השבת, עבר גל של התרגשות בקרב האברכים והמבוגרים גם יחד. עם פרסום פרטי ההרשמה הוצפו הרשמים בטלפונים מאברכים שהזדרזו להבטיח את מקומם יחד עם כלליות אנ"ש מכל רחבי הארץ.

עוד מיום חמישי בשעות אחה"צ עמלו הר"ר אליעזר קירשבוים המנצח על המלאכה במסירות בכל לב כמסורת השבתות של מורשת הנחל מיום היווסדה, ואיתו עמו צוות האברכים המסורים: הר"ר ישראל נחמן פראנק, הר"ר א.י. מרדכי שפירא, הר"ר נחמן ברי"י שפירא, הר"ר יעקב רוזנבלט, הר"ר שמואל חיים קיין ועוד אברכים חשובים, להכין את סעודות השב"ק בטוב טעם. וכאן המקום להודות להם מקרב לב בשם כל המשתתפים.

ההשאה

בבואם של האברכים לחדרם מצאו כל אחד על יצועו ערכה אישית עם מיני מתיקה לכבוד שב"ק, חוברת של סדרי הלימודים וסדר השבת, וגם הקובץ הנפלא "ההשאה", ש"ל במיוחד לקראת השבת, לעורר את הלבבות על ההשאה שיש לנו כיום מרביה"ק - ה"ה ההשתתפות בחבורה וראה מסגרת.

ביום שישי לקראת שעת הצהריים נפתחו שערי אולם האוכל ולתוכה צעדו נרגשות עשרות מאנ"ש מכל רחבי הארץ; ירושלים, בית שמש, בני ברק, ביתר, צפת, ברכפלד, אלעד, הר יונה ועוד.

מה נהדר היה המחזה כאשר תקרת האולם וכל הקירות זעקו, תבעו ועוררו: חבורה שבועית - זה מה שיתן לך חיות. זה הזכות שלנו להמשיך את ההשאה של רביה"ק וזה החובה של כל אחד כברסלב"ר יונגערמאן.

לאחר טועמיה כיד המלך, יצאו להתכונן

בשעת אחה"צ נערך "עונג שבת" באולם האוכל, להשלים מאה ברכות ולענג את השבת במעדנים ומטעמים פירות ומיני מזונות.

לאחר מכן התקיים "רב שיח" (פאנל) מרתק בנושא שסימן את מטרתה של שבת ההתאחדות הלא הם "החבורות". בפאנל השתתפו הר"ר נחמן גלנט, הר"ר יהושע דרוק והר"ר יהודה צבי שפירא, שריתקו את הקהל בזכרונות מזקני אנ"ש לדורותם, על גודל החיוב והזכות שהיה לכל ברסלב'ר חסיד להתוועד עם חבירו ולשוחח בעבודת ה' בהתחזקות והתעוררות בדרכי ועצות רביה"ק ותלמידיו.

בין המשתתפים נראו אברכים צעירים לצד מבוגרים שישבו קשובים לשיחות ולמאמרים הנגלים בפניהם, כאשר אחדים מהם אף מוסיפים נופך מדיליה עובדות וסיפורים מזקני אנ"ש שדרבנו אותם להשתתף בחבורה ולא להפסיד שום כינוס והתחברות יחד עם אנ"ש.

סעודת רעווא דרעווין

הציבור התאסף לתפילת מנחה של שב"ק "מנוחה שלימה שאתה רוצה בה..." ולאחריה ירדו יחדיו והסבו לסעודת רעווא דרעווין כיד המלך.

בהתחדשות ובהתעוררות פצחו כל הקהל בזמירות לסעודה שלישית בקול נעים, כראוי לבני היכלא הכוספים למחזי זיו השכינה...

לאחר מכן התכבד ללמוד בספרו של רביה"ק הרה"ח ר' מאיר קרלבוך שליט"א, שעורר את הקהל על החשיבות לילך בתורה של רבינו, כאשר בתוך דבריו הוא פורץ בבכי בלתי נשלט, הרי יש לנו רבי שנותן לנו עצות נפלאות ונוראות כאלו, ומדוע שלא נציית לו לקיים את דבריו בתמימות ופשיטות...

לסיום נשא דברים קצרים הרה"ח ר' ראובן

אמר רבינו הק' 'עיקר החיות מקבלין מן התפילה', וכאשר עלו אחרוני המשתתחים מהציון שמעו היטב את קולות התפילה מהדהדים.

בהגיע עת קריאת התורה נמכרו העליות לכל המרבה במחיר למען הקל במקצת מההוצאות המרובות, חלק נכבד קנו בעלי השמחות שבהרו להרחיק נדוד ולערוך שמחתם במקהלות כלל אנ"ש באת"ק מירון ה"ה החתן ר' יחיאל צבי ווייספיש לרגל שבת אויפרוף, ר' לוי יצחק צוקר ור' חיים גבריאל אייזנבאך לרגל הולדת הבנים, למפטיר עלה חתן הבר מצוה הבה"ח יעקב ב"ר נחמן יצחק דורנבלט.

אחרי עבודת הלילה והתפילה הזדרזו הקהל לקיים סעודת 'צפרא דשבתא', במהלכה שרו את הזמירות בשמחה והתלהבות.

לאחר מכן נשמעו דיבורים נפלאים מפי הרה"ח ר' נתן ברנש"י שפירא שליט"א שלמד כנהוג מתוך הספה"ק סיפורי מעשיות - מעשה מרב ובן יחיד, בהטעימו נקודות נפלאות במעשה המלמדת על חיפוש הצדיק באמת כאשר זכותו הראשונה של הבן יחיד היא להרגיש חסרונו ולא להעביר ימיו מתוך מחשבה כי הוא מושלם שדבר זה הביא אותו לחפש ולבקש כמו"כ הרחיב שיעקר חיפוש הצדיק צריך להיות באמת בלא פניות ונגיעות שהם גרמו שלא זכה להתקרב אליו.

בתוך דבריו הרחיב על האופן הראוי שצריך להיראות הקיבוץ הק' באומן שכולנו מייחלים אליו, שצריך להיות בלא חשבונות צדדיים בהתרוממות וביטול הגמור לקיים ציווי רביה"ק בתמימות ופשיטות.

"רב שיח" עם השוני אנ"ש

בתום הסעודה פנה הקהל למנוחה קצרה, עליה המליצו "מתוקה שנת העובד"...

מהציבור וכאן נרחיה על חשיבות ההשתתפות בחבורה בקביעות.

דברים נלהבים במיוחד הקדיש ממעלת 'עיקר עבודת איש הישראלי לקום בחצות לילה' על מעלת קימת חצות. "חצות ליל שב"ק באתרא קדישא מירון" מתלהב ר' שמעון צבי "כל אחד כשלעצמו הרי זה נפלא וכפליים כאשר מתמזגים הדברים יחד, בפרט כשהדבר נעשה בשבת אחים ואהבת חברים הרי שאי אפשר לתאר גודל מעלתה..."

בתום דבריו ממשיכים את הסעודה ולקראת ברכת המזון מתכבדים כל הקהל להשתתף בשמחת השלום זכר של החברים היקרים ר' לוי יצחק צוקר ור' חיים גבריאל אייזנבאך לרגל הולדת בנם למזל"ט.

השעה מתאחרת ובהיות שבשעון קיץ עסקינו, הציבור מזדרז לברך ברכת המזון ולעלות על יצועם לחטוף מעט משנת הליל לקראת עבודת חצות לילה המתקרב.

חצות ליל שב"ק

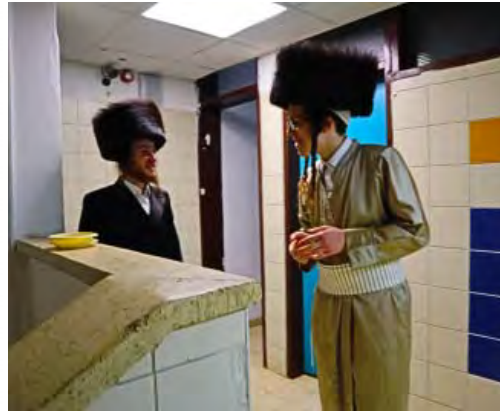
עם חצות ליל כבר נראים המשכימים קום מזדרזים עם המגבת על שכמיהם, זה לטבילת מקוה בחצר המערה והאחרים להתבודדות בשדה שמעל המתחם. ממרומי 'סלע מירון' נשמעים נעים זמירות ע"י כמה אברכים המשוררים בנגעוועים וכיסופים לקל חי....

לפנות בוקר נראים החתן החשוב ר' יחיאל צבי ווייספיש ואביו ר' נתן ומחותנו ר' יואל פוקס, כאשר רבים מהקהל מזמרים אחריהם כנהוג לרגל שבת האויפרוף.

תפילת שחרית כותיקין

גם אלו שלא היה בכוחם לקום בחצות, הזדרזו לקום לקראת תפילת ותיקין, כאשר עוד לפני השעה היעודה כבר נשמעו קולות התפילה ע"י קבוצת אברכים שרצו לטעום ולו במעט נועם תפילת שחרית בכח ובמתניות עליה

שיף שליט"א, כשהוא מסכם את מטרותה של השבת שכל אחד יראה לתרגם את הדיבורים וההתעוררות למעשים ולהשתתף בקביעות ובתמידות בחבורות המתקיימות בכל עיר ועיר, להמשיך את ההשאה של רביה"ק ולהנחילה בבית ולצאצאים.

לאחר מכן פצחו האברכים בריקודי שמחה על נועם גורלינו כשהציבור מתגעגע בניגוני ראש השנה לאח"מ בניגוני אהבת חברים ושירת בר יוחאי ועוד למשך זמן רב.

בתום תפילת מעריב בהתעוררות רבתית, הבדיל על הכוס הר"ר שמעון צבי שפירא, ולאחר מכן יצאו כל הקהל לקיים מצות "קידוש לבנה" בחצר בית המדרש.

תוך כדי שהציבור הלכו לסדר את חפציהם באכסניא, הכינו הצוות המסור סעודת מלוח מלכה בטוב טעם עם מאכלי חלב ותבשיל חם, כשהציבור חוטרף עוד דקות נצחיות של אהבת ושיחת חברים בכלליות הגוונים שכזו.

קשה לתאר את הרגשות כשהציבור עלה על האוטובוסים לשוב לביתם, מלאים וגדושים באוצרות רוחניים שופעים חיזוק והתעוררות, התקשרות והתחדשות. אשרינו!

ההשאה

מאז פטירת רביה"ק, היתה עבודת ההתקבצות בחבורה, מהיסודות של כל ברסלב'ר חסיד. כאשר מוהרנ"ת ותלמידיו אחריו, עד זקני אנ"ש בדורות האחרונים, היו רואים בהתקבצות והחבורה צורך הכרחי ויסוד קיום כל השארתו ועניינו של רביז"ל. כמו שאמר רביה"ק בזה הלשון: "אני רוצה לישאר ביניכם - איך וויל בלייבן צווישן אייך" וכו', וכותב על זה מוהרנ"ת: "זוה הדיבור יקר בעיני מאד מה ששמעתי בשמו זה הלשון בפירוש שאמר אני רוצה לישאר ביניכם, כי כל העולמות תלויים בזה מה שנסאר בינינו" (חיי מוהר"ן קצ"ז). וכותב ע"כ הרב מטשעהרין (פרפראות לחכמה ז' תנינא, כ"ו): "ורימו לנו כאן, שממש כמו בחיים חיותו היה מאיר דעתו הקדושה לכל אחד ממקורביו כפי בחינתו וכו', כמו כן ממש גם עכשיו וכו', והעיקר על ידי שיקיימו כאשר פקד עליהם שיחזיקו את עצמם כולם באהבה ואחדות גדול".

עוד בחיי רבינו אנו מוצאים את החבורה בדאשיב או אצל תלמידי מוהרנ"ת את החבורה בטיראוויצע או את החבורה הידועה בברדיטשוב. כן בכל הדורות אחריהם, אנו פוגשים חבורות שונות של אנ"ש, שהיו מתוועדים יחד מדי תקופת זמן, אם זה החבורה הנפלאה של ברדיטשוב, אם זה החבורות באומן של החסיד ר' שמשון ברסקי ובעלי הבתים או של ר' געצ'עס והעובדים, וכאשר החלו אנ"ש לעלות ולחונן את ארץ הקודש, הביאו יחד אתם את הדרך של עבודת ה' בחבורה, כדי "להטיל את הַעֲבֹדוֹת והיהדות שלך גם-כן לתוך השותפות של החברים האהובים, והיו אחרים יכולין להרחיב ידיהם ולהצליח על-ידי הַעֲבֹדוֹת שלך". (כלשונו של רביה"ק לר' ליפא, חיי"מ שט"ו)

עבודה שלימה היתה החבורות וכמו שכותב ר' נתן בר"י מטבריה (נתיב צדיק י"ד): "אנו מחוייבים למסור נפשינו להתוועד יחד אולי נזכה לשמוע דיבור אחד מדבריהם העומדים ברומן של כל העולמות ואפילו להיות בבית ששם מזכירין שם רבינו ז"ל ותלמידו הקדוש וקיבוץ שלנו אינו דבר ריק".

כדי שנזכה לעמוד על גודל הזכות והחיוב להשתתף בחבורה מדי שבוע בקביעות, הו"ל בס"ד קונטרס נפלא ושמו נאה לו: "ההשאה" ובו מובאות מכתבי רביה"ק ותלמידיו וכן מכתבים מאנ"ש לדורותם, על עבודת ההשתתפות בחבורה וכי זוהי עיקר השארת דעת רביה"ק.

כהשלמה לקונטרס הנפלא אור וחולק למשתתפים ב"שבת מירון - מורשת הנחל", אנו מביאים כאן מאמר מיוחד, בו ניתן מבט חטוף על כמה חבורות נפלאות ומיוחדות שהתקיימו בזמן-לא-זמן או במקום-לא-מקום, לעורר את הדעת ולהלהיב את הלבבות, כמה יש להתאמץ ולהתחזק בעבודה יקרה ונשגבה זו.

ונדגיש, כי לא נגענו רק במעט דמעט מה שידוע ומפורסם על חבורות של אנ"ש בכל הדורות ועוד חזון למועד להשלים את המלאכה.

חבורת "הניעור בלילה" בעיר בראד

חבורה מיוחדת במינה, שמשתתפיה אפילו לא נמנו בין חסידי ברסלב, היתה חבורת "הניעור בלילה" בעיר בראד.

היה זה בשנת תר"א כאשר מוהרנ"ת נסע ללמברג כדי להדפיס ספרו הקדוש ליקוטי הלכות, יחד עמו לנסיעה התלווה תלמידו הנאמן ר' נחמן מטולטשין, במהלך נסיעתו שהה בתשעה באב בבראד, שם פגש את החסידים של הרה"ק רבי אורי מסטרליסק (שכבר לא היה אז בארץ החיים). החסידים קיבלו את מוהרנ"ת בידדות מופלגת היות שבחיי רבם כבר שמעו מגדולת מוהרנ"ת וכל כך היו דבוקים אל מוהרנ"ת עד שלא עזבוהו ביום ובלילה והיו אומרים זה לזה "ער האט גאהאט א רבי"ן וואס ער האט געזויגן און געלעקט פון אים מילאך מיט האנגי! - היה לו למוהרנ"ת רבי כזה שהיה יונק ומלקק חלב ודבש!".

במהלך דיבורים עם מוהרנ"ת אמרו לו אילו היה הרבי שלנו חי עתה היה יוצא לקבל את פניכם בכבוד גדול מאד והיה משמש אתכם. החסידים סיפרו למוהרנ"ת שכשהיה הרב הקדוש ר' אורי אומר תורה היה אומר לעצמו בלשון בזיון: "אורי, אורי, ביל שוין! ביל שוין! סי איז דא א ליקוטי מוהר"ן אויף דער וועלט און דו ווילסט נאך זאגן תורה... - אורי אורי נבח כבר יש את הספר ליקוטי מוהר"ן בעולם ואתה חפץ לומר תורה?".

כאשר ראו החסידים את התפילות שכתב מוהרנ"ת ועדיין היו בכתב ידו התפעלו כל כך מן התפילות עד שאחד מאנשי הרה"ק ר' אורי מסטרליסק נשק את מוהרנ"ת ברגלו ושאלו בהתפעלות "האם אתה היהודי שחיבר את התפילות?".

בעת שעזב מוהרנ"ת את בראד נפרד מהחסידים והם מרוב חיבתם אל מוהרנ"ת ליוו אותם פסיעה אחר פסיעה משני צידי העגלה, שנסעה

לאט לאט, קרוב לפרסה. ומעוצם תשוקתם לשמוע דברי אלקים חיים אמר מוהרנ"ת את התורה הניעור בלילה עם סיפור התגלות התורה והודיע להם איך שרבינו ז"ל הזהיר מאוד בני הנעורים לפרש שיחתו לה' יתברך יום ויום ובפרט בלילה ובדרך יחיד, "וכולם עמדו מרעידיים ומשתוממים תסמר שערות בשרם כמעט שיצאה נשמתם" (לשון מוהרנ"ת).

דברי מוהרנ"ת נכנסו בלב השומעים ויסדו שם חבורת "הנעור בלילה" והיו יוצאים בקביעות מידי לילה בלילה מחוץ ליישוב להשיח לבם לפני השם יתברך, עד כדי כך שאחר פטירת מוהרנ"ת כשביקר ר' נחמן מטולטשין בבראד מצא עדיין את חברת הנעור בלילה בו היו אנשים שהמשיכו לקיים העצה בתמימות ובפשיטות.

בעת שאמר מוהרנ"ת לחסידי הרה"ק מסטרליסק את עצת הנעור ב ל י ל ה ה ת פ ע ל ת ל מ י ד ו ר' נחמן

מטולטשין ע ל התלהבותם מ ה ת ו ר ה ש כ ב ר היתה ידועה אצלו כראות מוהרנ"ת שאין הוא מתלהב כמותם אמר לר' נחמן "נחמן ביי דיר איז די תורה אלט בי מיר אוז זי שפיגל ניי! - נחמן אצלך התורה הזו ישנה אצלם היא חדשה ומבריקה!".

מוהרנ"ת התפלא מאוד מהחסידיים האלו ואמר אילו היו אצלי ברוסיה כאלה חסידיים היינו יכולים להיות ביחד ולדבר ביחד (בלי שום מחלוקת).

כאלו היו חסידי הרה"ק מסטרליסק כפי שקבלו מרבם הרה"ק ר' אורי שהיה

מתפלל בהתלהבות עד שהיה לפני כל תפילה שחשש שמרוב הדביקות יפרח נשמתו מגופו וקול תפילתו היה נשמע כמה פרסאות ושאגת ארי ואפילו אבן נמס למים.

החבורה הוותיקה בעיה"ק צפת

בשנת תרס"ה כאשר ר' ישראל קרדונר הגיע להתגורר בעיה"ק צפת, יסד בה בית מדרש על שם רבינו הק' באחד מהדירות שהיה בבעלות ר' נתן טורבצר (היכן שהיום נמצאת ת"ת טיכובר).

כאשר נוסד ביהמ"ד יסד בה ר' ישראל חברת קימת חצות לילה, בו עמדו חבורת אנ"ש ואמרו מידי לילה תיקון חצות בכוונה ובהתעוררות. כאשר אליהם היו מצטרפים גם כאלו שלא נמנו בין אנשי שלומינו.

עדות לאותו חבורה אנו מוציאים במכתב שכתב ר' ישראל קרדונר לאנ"ש בפולין: "כי גלוי וידוע לפני יודע כל תעלומות, שכל כוונתי בזה לגלות דעת רבינו הקדוש בעולם ואולי נזכה לעורר רחמי השם יתברך שיאמר סוף וקץ לכל צרותינו המרובים עד מתי עד מתי, אך תהלה לקל שהקדים לנו רפואה למכותיו הגדולות והאיר לפנינו דעת רבינו הקדוש שסוף סוף נזכה על ידי זה לצאת מגלותנו המר בכלליות ובפרטיות, ודבר רבינו הקדוש הם חיים וקיימים שהבטיח לנו שהאש תוקד עד ביאת המשיח צדקינו אמן". (אבקשה)

חבורת העובדים בהר ציון

חבורה נפלאה היתה מתקיימת מידי ליל שישי ב"הר ציון" על ציונם של קברי מלכי בית דוד. החבורה נוסדה בשנת תש"ח כאשר לא היה אפשרות לגשת לכותל המערבי וחבורת העובדים בראשות החסיד ר' הירש ליב ליפל יחד עם עוד צעירים וצורבים, ביניהם ר' שמואל שפירא וצ"ל ובניו שיבדל"ה, ר' שמואל הורביץ ובניו ואחייניו, ר' אברהם שלמה רונין, ר' נחמן שותק שהביא לפעמים שם כינורו ומנגן תיקון חצות כאשר הצלילים מרטיטים את לבות השומעים עד כדי בכי. כן היה משתתף ר' משה פאם שהיה מפזם לעצמו הניגונים של אנ"ש בהבהרה ספרדית וכן ר' יעקב תפילנסקי ועוד שהיו באים החל מחצות הלילה, לבלות בצוותא בתורה ובתפילה ודיבורי התחזקות והתעוררות, עד אחרי תפילת ותיקין.

עם הזמן הוקצה באחד מפינות היכל הציון חדר ושמו 'קרא חדר ברסלב' בו היו מרוכזים ספרי לימוד וספרי רבינו הקדוש לרווחת הציבור. כאשר הרה"ח

ר' אלי' ברגר ברוב מסירותו לקח על עצמו את תפקיד ניהול וסידור המקום, אותו מילא בנאמנות ובמסירות קרוב לארבעים שנה. עם השנים הוא רכש שולחנות וספסלים מתקפלים, אותם היה מוציא מידי ליל שישי לאולם הסמוך, שהיה הופך לבית מדרש מלא בצורבים שעסקו בתורה ובתפילה כל הלילה, ור' אלי' עומד עליהם ומשמשם, כשהוא דואג לשתייה חמה ומזונות, כאשר הוא מתרים לשם כך נדיבי לב לקחת חלק בהוצאות, ואדהכי והכי שוקע הוא עצמו בערימה של ספרים, וממלא דפים שלמים בחידושי תורה ופרפראות.

אף מאוחר יותר כאשר הדרך לכותל נפתחה נשארה המקום זה כמוקד חיותם של אנ"ש.

החבורה הנוודת

חבורה זו אפשר להגדירה כחבורה 'טרנס-אטלנטית', שחצתה ערים, מדינות ויבשות...

היתה זו חבורתו של החסיד ר' בניציון ארבסטמן הנקרא בפי כל ר' בן ציון אפטר, שמאז התקרב לאור רבינו בפולין בהיותו בחור צעיר לא נח על שמריו והיה נודד מעיר לעיר וממדינה למדינה. והיה ר' בן ציון בכל מקום שהגיע יושב ומדבר מרבינו כאשר סביבו מתאספים אנ"ש ושותים בצמא דבריו.

במהלך נודדו פתח גם בתי מדרשות עבור אותם חברים מקשיבים שהתקרבו לרבינו, בערים: בראדב, דנשטחקב, פיטרקב, בניציון, קראקוב, פשיסחא ועוד.

החסיד ר' מוטל יגלניק היה מרבה לספר את אשר שמע מאחד מאנ"ש שלמד בעיירה 'טור' שבפולין, ולפתע הוא כי החדר נתרקן וכל הבחורים יוצאים למקום אחר. לשאלתו הראו לו את החדר שהלכו אליו, בהגיעו לשם, הוא רואה והנה החדר חשוך, הבחורים יושבים צפופים ובצד יושב אחד ודורש בהתלהבות שלא ראה מימיו, כאשר בתוך אמרותיו הוא מנגן וממשיך לדבר ומנגן

וחוזר לדבר... בניגונו נשמעו געגועים שמושכים הנשמה עד כלות הנפש וכך נמשך חבורה זו כמה שעות ובסוף התחיל לנגן ניגון של שמחה ומתחיל לרקוד ותופס את כול לרקוד.

תיאור אחר מהחבורה בלאדו' נשתמר בידינו מפרו עטו של עד ראייה ה"ה ר' משה אהרן שאטין, נעתיק קטעים מתוך יומנו וזה לשמור על אותנטיות העבודות נכתוב כלשונו:

"מי שלא ראה את היהודי היקר הזה ששמו בניציון אפטר לא היה יכול לתאר שישנו אדם

כזה במציאות... לא הייתה עיר בפולין שלא ידעו מי זה ר' בניציון אפטר, הוא היה שם דבר כל האדמורי"ם והחסידים ידעו לספר ממנו. הוא היה יכול לשבת ולספר כל חייו נדד מעיר לעיר ומבית כנסת לבית כנסת כאשר דיבר מהרבי וסיפר על נסיעותיו לאומן ועל עבודתם של אנ"ש באומן שזכה לראות בנסיעתו הידועה.

כאשר הגיע ללאדו' או לוורשא מיד נתלקטו סביבו אברכים וכל אחד הביא כמה גרושים להעמיד קצת לחיים וכך התיישבו עמו והוא דיבר ודיבר כשבתוך דבריו רוקד ושר...

וכמעשהו בפולין כך מעשהו בארץ הקודש. לאחר שניצל מציפורני הנאצים והגיע אל ארץ הקודש המשיך במנהגו לדבר מהרבי בכל מקום שהגיע. כך גם כאשר הגיע לירושלים היו מבקשים ממנו להשמיע את דברו, וכשהיה מדבר היה מה לשמוע...

לפעמים נדמה המעמד כיום כיפור בשעה שהיה נזכר מאנ"ש בפולין

והיה ממחיש ומטעים מניגוניהם, כאשר היה גם שר גם מספר על אנ"ש מאומן כאשר חוזר סיפור בסיפור בצורה מעניינת ומרתקת ומתבל דבריו בסיפורי צדיקים.

למעשה חבורה זו היתה לא רק בברסלב כי אם בכל מקום שר' בניציון הגיע התלקטו סביבו חבירים מקשיבים והוא דיבר מהרבי בצוותא אם זה בא לאלכסנדר, לעלוב ובכל מקום.

חבורות בתוך חנות

בעיר טעפליק בזמנו של החסיד ר' אלטר מטעפליק היה אחד מאנ"ש ר' נחום קאהן שמו. הוא היה בן רבי שלמה נתן בן לאחד מתלמידי רבנו ז"ל ומתלמידי מוהרנ"ת ז"ל.

לר' נחום זה היתה חנות, והיתה קביעות לכמה מאנ"ש תושבי העיר להיפגש שם מדי יום, באמצע היום בעת ששוק הקונים חלש, כדי ללמד ולדבר יחד בעבודת השם יתברך, לפעמים היה גם רבי אלטער טעפליקער מצטרף עמהם. כדי למנוע מפריעים היו סוגרים את תריס החנות מבפנים ויושבים ומשוחחים יחד שיחת חברים.

(שיש"ק הרפא)

גם בארץ ישראל התקיימו כמה חבורות כאלו.

חנות הבדים של שמואל מרדכי קורנבליט בשוק מא"ש, ברחוב עין יעקב פינת חוני המעגל, שהיתה מכונה 'די קלייט אויפן בור' (החנות על הבור),

מכיוון שהחנות הייתה סמוכה לבור. היתה נקראת בפי אנ"ש "החנות של הרבי", כיוון שבחנות זו היה ר' שמואל מרדכי עורך התבודדות בטעם מתוק ומיוחד ועובד את ה' בצורה מופלאה כיאה לחסיד ברסלב. כמו"כ היתה משכן

לעובדי ה', כאשר אנ"ש דרי ירושלים היו נכנסים אליו לדבר בעבודת ה', ביניהם: רבי לוי יצחק בנדר ר' אליהו חיים רוזין, ר' יחיאל גרינוולד, ר' שמואל הורביץ, ר' ועלויל חשין, ר' שמחה בונים קאלושינער, ר' דוד כוכב לב ואחרים. (מימי הנחל מ"ט)

חבורה פחות מוכרת הייתה החבורה השבועית של ר' אברהם הרשל שיחי' (לרפו"ש), שהיה עמל לפרנסתו בחנותו לממכר מקררים ומוצרי חשמל, אך לא ויתר על חבורה שבועית בתוך חנותו, כאשר היו באים אליו ר' שמעון עדן ור' דוד ליברמן לשוחח בעבודת ה' בתמימות ופשטות.

קומי רוני

חבורה ייחודית היתה חבורת "קומי רוני" שנתייסד בשנות ה'תש"מ,

שמח כאשר הגיע למקום המיועד וראה את ר' אברהם עומד ומחכה לו, כך זכו גם ביום הכיפורים לא לוותר על מנהגם הקבוע.

חבורת "חברים מקשיבים"

חבורה זו לא נקראה מעולם בשם רשמי, כי היא היתה במתכונת של שיעור שבועי, אולם למעשה היתה זו חבורה של אנ"ש "חברים מקשיבים" שממנה נמשכה המסורת של רביה"ק לדורות הבאים.

היה זה השיעור השבועי שהתקיים מדי יום חמישי בביתו של הרה"ח ר' לוי יצחק בנדר זצ"ל, בו נתלבנו הרבה עניינים חשובים בעבודת ה'. דומה כי זה החבורה שנמשכה לכאן זמן רב ביותר, מעל שלושים שנה והייתה אבן יסוד אשר בו השמיע ולימד ר' לוי יצחק את השיחות והסיפורים מה שראה ושמע מזקני אנ"ש באומן והנחלים לדורות הבאים.

ייסוד החבורה היה על ידי ר' נחמן בורשטיין כפי שמציין ברשימותיו השתלשלות העניינים (מתוך אוצר נחמני ח"ב) ונעתיקו כלשונו:

"למדתי בכולל ברסלב מאה שיעורים אחר הצהריים מאז חתונתי, כמה שנים אחרי פטירת מורנו הרב רבי אברהם שטרנהרץ

זצ"ל. כשעבר הביהמ"ד לבניין החדש (ה"ה השול ברח' סלנט - מא"ש) ובהתעוררותי והשתדלותי עשינו שיעור בספר חיי מוהר"ן עם הרה"ח ר' לוי יצחק בנדר ז"ל; אני יבלח"ט ור' לייבל שפירא ז"ל במיתב תלתא הוינא, ועברנו ברוך ה' על רוב חיי מוהר"ן וגם ספר המידות במשך שנה בערך כל יום חצי שעה ואח"כ גם משנה ברורה...

הלימוד בשבילי בחיי מוהר"ן ובשאר ספרי רבינו ז"ל היה רכוש גדול מאוד, כי כמעט כל סעיף וסעיף היה מתובל

בשיחות וסיפורים נפלאים מרביז"ל ומהורנ"ת ותלמידיהם ומזקני אנ"ש באומן ששמע וקלט למעלה מעשרים שנה, כמעט זקני אנ"ש בעיקר באומן שגר שם למעלה משנים עשרה שנה בערך, ובפרט ממורו ורבו הרב רבי אברהם ב"ר נחמן זצ"ל וממש היה מחיה נפשות מחצית השעה הזאת, ולכן היה לי השיעור הזה למשיב נפש ולהתעלות גדול בדעת רבינו ז"ל ובלימוד ספרו הק'.

לאחר זמן נתעוררתי לייסד שיעור קבוע פעם בשבוע ביום חמישי בצהריים בבית רבי לוי יצחק בסדר הנ"ל עבור אנ"ש, והשתדלתי בין החברים מאנ"ש שחפצו בכך שיבואו להשתתף בהשיעור המיוחד הזה לתועלתם, אך לא הכל ידעו להעריך את נחיצות השיעור ולא כולם באו בקביעות בסיבת טירדותם, אי לכך נמשך הדבר עם עליות ומורדות כמה שנים ופעמים הייתי יושב יחד אתו ונצלתי היטב ההזדמנות הזאת לביור השיחות, עד שלבסוף נתבסס הדבר ב"ה בקביעות של קיימא ורבים נהנו לאור שיעור זה יותר משלושים שנה" ע"כ.

ע"י הרה"ח ר' אריה לייב שפירא ז"ל (אחיו של הרה"ח ר' שמאל ז"ל) במטרה לשמר את הניגונים העתיקים של אנ"ש שלא ישתכחו.

במודעה שתלה ר' לייב על דלת בית מדרשנו במא"ש על ייסוד החבורה הוא כותב: "מטרת הישיבה הוא לקיים דברי רבינו ז"ל (בתורה ג' ח"א) וזהו (איכה ב') קומי רוני בלילה היינו שתהיה תקומה להרינה. מטרת הישיבה הנ"ל הוא לשורר ולהחזיק את כל הניגונים ששרו אנ"ש באומן ובפולין ובעיר העתיקה שלא לשכוח אותם ... דרך אגב מחלקים משקה דעת הישיבה הנ"ל לקיים מה שרבינו אומר בספר המידות אות נגינה ה' מה כשהאדם שותה מתחיל לזמר ולנגן וכו' וגם עוגות נותנים... ובכן אנו פונים לכל אנ"ש שיחיו לבוא להשתתף בהנ"ל כי לדאבון הלב הולכים ונשכחים הניגונים היקרים שהיו שרים אנ"ש מדורות שעברו ואנו רוצים לתפוס אותם כמה שנוכל" ע"כ.

חבורה זו מנתה קרוב למנין, כאשר ר' לייב היה מביא כל יום איזה ניגון ישן ומלמדו למשתתפים.

בנו ר' נתן שפירא מתאר: החבורה התחילה בהגשת עוגיות ומשקה 'סחלב' ור' לייב לא היה מתחיל

לאכול ולשתות ואז היה מתחיל בחבורה. כששאלו אותו מי מממן את החבורה היה עונה יש לי נדיב שמשלם... לא היה זה אחר מר' לייב בעצמו.

אפיזודה מעניינת זכורה למשתתפי החבורה כאשר בשנה האחרונה לחייו (תשנ"א) בזמן מלחמת

עיראק הנודעה הלך ר' לייב לערבי ושלם לו שילמד אותו ניגון עיראקי, ולימד את הניגון בחבורתו. זאת ע"פ דברי רבינו בתו' כ"ז "כשיש ח"ו איזה גזירה וצרה לישראל מאיזה עכו"ם אזי טוב לנגן הניגון של אותה עכו"ם שמצר להם ח"ו".

עם פטירתו הפתאומית של ר' לייב שפירא בי"ח טבת תשנ"א הופסקה החבורה. אך בשנים האחרונות נתחדשה ע"י כמה אברכים יקרים, והיא מתקיימת

מדי שבוע ביום שלישי אחרי תפילת ערבית בבית צבי שבביהמ"ד הגדול מא"ש.

חבורה של שני אנשים...

חבורה קטנה ביותר שלא מנתה רק שני משתתפים, היתה מתקיימת מדי יום ע"י הרה"ח ר' אברהם שטרנהרץ ור' מרדכי שוחט שהיו מתוועדים יחדיו לדבר ביראת שמים.

היו מקפידים להתוועד בקביעות מידי יום ביומו ממש בזמן ומקום מיוחד, עד כדי כך כאשר ביום הכיפורים הגיע הזמן שנקבע, התלבט ר' מרדכי אם ללכת לחכות לר' אברהם שטרנהרץ היות ועדיין היה באמצע מוסף והתלבט אם הקביעות שלהם היה גם על אותו יום, ולמרות כל הספיקות הלך ר' מרדכי בחשבו כי הוא צריך לעשות שלו. מה מאד

ברכת מזל טוב חמה ולבבית

לידידנו ותומכינו היקרים לרגל השמחה במעונם

להולדת הבנים

ר' חיים גבריאל אייזנבך, בי"ש
ר' משה אייזנבך, בי"ש
ר' נתן אנשין, בי"ש
ר' שמואל נחמן גודלסקי, י-ם
ר' שמעון הופמן, ביתר
ר' נחמן זוהר, חיפה
ר' נחמן לוינזון, י-ם
ר' נחמן מלמד, הר יונה
ר' בן ציון מנדליאל, י-ם
ר' נחמן שמואל פראנק, בי"ש
ר' אברהם צוקר, י-ם
ר' לוי יצחק צוקר, י-ם
ר' משה קלצקי, י-ם
ר' יוסף צבי קעניג, בי"ש
ר' מרדכי קעניג, בי"ש
ר' יעקב שלום קרמר, ב"ב
ר' שלמה רובינפלד, ב"ב
ר' שמואל דוד שטרנפלד, י-ם
ר' יצחק שיינפלד, בי"ש
ר' נתן ברי"צ שפירא, הר יונה

להולדת הבנות

ר' ראובן אייזנבך, בי"ש
ר' שמעון נחמן אנגל, י-ם
ר' רפאל גבאי, ביתר
ר' דוד גולדמן, ב"ב
ר' מרדכי דרוק, ב"ב
ר' יעקוב הורביץ, י-ם
ר' מאיר ווייס, י-ם
ר' יצחק זילבר, בי"ש
ר' מרדכי יגלניק, בי"ש
ר' מאיר פייג, י-ם
ר' מנחם פראנק, בי"ש
ר' יהודה לייב צ'ציק, בי"ש
ר' נחמן צוקר, י-ם

ר' שמעון דוב ברנדסדורפר, י-ם
ר' מאיר גולדמן, בי"ש
ר' יצחק גרינוולד, י-ם
ר' ראובן נח דויטשר, בי"ש
ר' יצחק אייזיק דרדיק, בי"ש
ר' יעקב הרשור, י-ם
ר' נתן וייספיש, בי"ש
ר' אליהו בר"צ חשין, י-ם
ר' שמואל מאיר חשין, י-ם
ר' נחמיה בר"י חשין, בי"ש
ר' נחמיה חשין, בי"ש
ר' נחמן ליברמנש, בי"ש
ר' יואל משי זהב, י-ם
ר' יואל פוקס, בי"ש
ר' יוסף פוקסברומר, י-ם
ר' יהודה ליב פראנק, י-ם
ר' בנימין קוגלמן, י-ם
ר' נחמן קיפניס, בי"ש
ר' משה קעניג, בי"ש
ר' דוד רבינוביץ, י-ם
ר' אהרן רבינוביץ, בי"ש
ר' ישראל שוורץ, בי"ש
ר' שמואל שטרנפלד, י-ם
ר' יואל שיינברגר, בי"ש
ר' נחמן ברנ"ד שפירא, י-ם
ר' אברהם שפירא, בי"ש

לנישואיהם בשעטומ"צ

ר' מרדכי דוד בלום, י-ם
ר' אריה ג'וסף, י-ם
ר' מרדכי אלעזר דרדיק, בי"ש
ר' משה הרשור, י-ם
ר' שמעון ויינשטוק, בי"ש
ר' יחיאל צבי וייספיש, בי"ש
ר' יוסף סאמט, י-ם
ר' שמואל מאיר קעניג, בי"ש
ר' אריה שטרנפלד, י-ם
ר' משה בר"נ שפירא, י-ם
ר' שמואל פנחס שכטר, י-ם

לאירוסי הצאצאים

ר' נתן גודלסקי, ב"ב
ר' נפתלי יעקבוביץ, בי"ש
ר' יונה לבל, אשדוד
ר' דוד נברוצקי, בי"ש
ר' ישראל סיעה, י-ם
ר' בנימין פיילנט, עמנואל
ר' נחמן קעניג, בי"ש
ר' נתן קרלבר, ב"ב
ר' יעקב קרלבר, ב"ב
ר' נחמן שמעון קרמר, בי"ש
ר' מרדכי רוזנטל, בי"ש
ר' ישעיה אהרן שחר, עמנואל

להיכנס בנם לעוה"מ

ר' אליעזר אופמן, ביתר
ר' מנחם דוד אורלנצ'יק, ב"ב
ר' אופיר אושרי, בי"ש
ר' נחמן יצחק דורנבלט, י-ם
ר' יצחק אייזיק דרדיק, בי"ש
ר' אורי קליגר, ב"ב

לנישואי צאצאיהם

ר' יעקב בן ציון אייזנבך, י-ם
ר' ישראל אנשין, י-ם
ר' יעקב בלום, י-ם
ר' נחמן בריינס, בי"ש

יה"ר שיזכו לרוות מלא חפניים נחת דקדושה מכל יו"ח בדרכו הסלולה של רביה"ק המסורה לנו מדור דור, לגדלם ולחונכם לתורה ולחופה ולמעש"ט, לבנות בית נאמן בישראל על אדני התורה והיראה לתפארת כרם בית ישראל ולתפארת שם רביה"ק, מתוך הרחבת הדעת וסייעתא דשמיא בכל מעשי ידיהם אמן

זמני ומיקום החבורות השבועיות - זמן קיץ

אומן

יום חמישי | בשעה 6.00

מצפה אומן, בבית משפחת שפירא
אחראי ר' שמואל שפירא

אלעד

יום שני | 7:45 בערב

בביהכ"נ חסידיים
שיחת חברים בספר שיחות הר"ן
אחראי: ר' יעקב ירבלום הי"ו
05271-35144

ביתר

יום שני | 9:00 בערב

בביהכ"נ עטרת הנחל
שיחת חברים בספר השתפכות הנפש
אחראי: ר' יחיאל מיכל ברנד הי"ו
05832-08001

יום רביעי | 9:15 בערב

בביהכ"נ מקור הנחל
שיחה שבועית
אחראי: ר' דוב הלפרין הי"ו
05832-38831

בית שמש

רמה ב'

יום שני | 8:30

באולם שע"י ביהמ"ד "נחלת חן"
ראש החבורה ר' מ. ש. רוזנפלד
שיחה שבועית
אחראי: ר' נפתלי רוזנפלד הי"ו
05485-96274

יום שני | 9:30

בביהמ"ד "נחלת חן"
שיחת חברים בספר חיי מוהר"ן
אחראי: ר' שלמה שישא הי"ו
05041-02203

יום שלישי | אחר מנחה

בביהמ"ד "נחלת חן"
שיחת חברים בספר חיי מוהר"ן
אחראי: ר' יהודה נמני הי"ו
05484-86872

יום שלישי | 7:30

בבית משפ' קרישבסקי רח' הלל 10
ראש החבורה הר"ר ש. צ. שפירא
שיחה שבועית

אחראי: ר' מנחם מנדל ברוין הי"ו

05341-91389

ליל שישי | אחר מנחה

בת"ת ברסלב
שיחת חברים בספר עלים לתרופה
אחראי: ר' שמעון פוקס הי"ו
05567-22659

ליל שישי | אחר מעריב

בבית אחד החברים
שירה וזמרה
אחראי: ר' אליהו ירבלום הי"ו
05276-78143

קריית חסידיים

יום רביעי | 9:30

בביהמ"ד "אור נתן"
שיחת חברים בספר שיחות הר"ן -
בלשה"ק
אחראי: ר' מרדכי סביצקי הי"ו
05832-70692

קריה

יום שני | בשעה 7:30

בעז"נ דביהמ"ד ברסלב
שיחה שבועית
אחראי: ר' אורי פרידברג הי"ו
05484-01927

קנה בושם

יום שני | אחר מעריב

בעז"נ דביהמ"ד ברסלב
שיחת חברים בספר ליקוטי עצות
אחראי: ר' מרדכי שלום רוזנפלד הי"ו
05331-27363

יום שני | אחר מעריב

בביהמ"ד "אנשי הצדיק"
שיחת חברים בספר חיי מוהר"ן
(בלשה"ק)
אחראי: ר' דוד שמואל ניסנבוים הי"ו
05484-91687

יום רביעי | אחר מעריב

בבית אחד החברים
שיחת חברים בספר השתפכות
הנפש - בלשה"ק
אחראי: ר' יהודה חנון הי"ו
05331-45325

יום רביעי | אחר מעריב

בביהמ"ד ברסלב קנה בושם
שיחת חברים בספר שיחות הר"ן
אחראי: ר' חיים צ'ציק הי"ו
05484-85412

רמה ג'

יום רביעי | 9:00

בבית אחד החברים
שיחת חברים בספר שיחות הר"ן
אחראי: ר' אלחנן קירשבובים הי"ו
05832-32948

בני ברק

יום רביעי | אחר מנחה

ביהמ"ד הגדול רח' אלשיך 5
שיחה שבועית

אחראי: ר' שמואל גלבך הי"ו
050-415-3581

יום שלישי | בשעה 3.00

שיחת חברים
ביהמ"ד הגדול דחסידי ברסלב בני ברק,
רח' אלשיך 5 למעלה על הגג
אחראי: ר' שלמה הירש הי"ו
05485.03354

ברכפלד

יום שלישי | 7:30 בערב

בבית החברים
שיחת חברים בספר שיחות הר"ן
אחראי: ר' שלום סופר הי"ו
05041-00499

הר יונה

יום חמישי | 8:30

ביהכ"נ נחלת הצדיק
שיחת חברים בספר השתפכות הנפש
אחראי: ר' נחמן מלמד הי"ו
05484-10520

ירושלים

יום ראשון | אחר מעריב

עז"נ הישן
ראש החבורה: הר"ר יעקב נתן אנשין
ללכת עם תורה
אחראי: ר' י. ברוין הי"ו
05331-42207

יום שני | אחר מעריב

בבית הר"ר אליעזר קירשבובים
ראש החבורה: הר"ר ש. צ. שפירא
שיחה שבועית
אחראי: ר' ש. נ. גודלבסקי הי"ו
05276-04839

יום שלישי | אחר מעריב

בית צבי
ניגונים מדורות הקודמים
אחראי: ר' משה לייב פלטניק הי"ו
05832-28291

יום שלישי | 3.45 אחה"צ

עז"נ הישן
ראש החבורה: הר"ר נתן יוסף בורשטיין
שיחה שבועית
אחראי: ר' א. מ. מנדל פיין הי"ו
05832-91352

יום שלישי | אחר מעריב

עז"נ הישן
שיחת חברים
אחראי: ר' אהרן גרומן הי"ו
05276-80057

יום שלישי | 1.45 בצהריים

ביהמ"ד ברסלב
רח' יוסף בן מתתיהו
אחראי: ר' אפרים בידרמן הי"ו
05331-20546

יום שלישי | 9:45

היכל הכולל
שיחת חברים עם הר"ר מתיא אנשין
אחראי: ר' מרדכי שפירא הי"ו
05832-56322

יום רביעי | 6:00 אחה"צ

בית צבי
ראש החבורה: הרה"ח ר' מאיר קרלכך
שיחה שבועית
אחראי: ר' נ. פראנק הי"ו
05276-40892

יום רביעי | אחר מעריב

בבית החברים
שיחת חברים
אחראי: ר' נחמיה חשין הי"ו
05276-27299

יום רביעי | אחר מעריב

עז"נ הישן
ראש החבורה: הר"ר ראובן שיף
שיחה שבועית
אחראי: ר' א. י. בלום הי"ו
05485-61903

יום רביעי | 8:45

ביהמ"ד ברסלב "אוהל יעקב" גב"ש
עפ"י תורה הזמנית
אחראי: ר' נתן מאיר פירר
05484-92765

ליל שישי | 9:00

בביהמ"ד "אור אברהם"
שיחת חברים באנגלית
אחראי: הר"ר אליעזר סאוויצקי
05484-79270

עמנואל

יום שני | 6:45 אחה"צ

בית הכנסת ברסלב "אור זורח"
שיחת חברים בספר עצות המבוארות
אחראי: ר' בנימין חשין
טלפון: 05832-10849

צפת

יום רביעי | אחר מנחה

בביהכ"נ "פאר הנצח"
ניגונים ושיחה
אחראי: ר' שמחה פלברבוים הי"ו
05331-44862

יונגערמאן!

"השתתף בחבורה מדי שבוע בקביעות. סיועט דיר זיין לונטטיג!